

Lawiylar

«Kahin-lawiylarning dasturi» ••••
Køydürmə qurbanlik toqrisidiki bəlgilimilər

¹ Wə Pərwərdigar Musani qakirip jamaət qediridin uningqa söz kilip mundak dedi: —□

² Sən Israillarqa söz kilip ularqa mundak degin: — Əgər silərdin biringlar Pərwərdigarning aldiqa bir qurbanlikni sunmaqçi bolsanglar, qurbanliqlarni qarpaylardin, yəni kala yaki uxxak mallardin sunuxunglar kerək.

³ Əgər uning sunidiqini kalilardin køydürmə qurbanlik bolsa, undakta u bejirim ərkək haywanni kəltürsun; uning Pərwərdigarning aldidə qobul boluxi üqün uni jamaət qedirining kirix aqzining aldidə sunsun. ■

⁴ U qolini køydürmə qurbanlikning bexiqa qoysun; xuning bilən qurbanlik uning orniqa

---

□ **1:1 «Wə»** — «Lawiylar» yaki «Kahin-lawiylarning dasturi» degən kitab «wə» degən söz bilən baxlinidu. Xuning bilən bu söz «Kahin-lawiylarning dasturi»ni «Misirdin qikix» degən kitabning əng ahirkı ayiti (40-bab, 38-ayət) bilən ziq baqlaydu. Məzkur kitab uning dawamidur: «Kirix söz»imizni kərüng. **«jamaət qediri»** — yaki «kərüxüx qediri». «jamaət qediri» degən sözdiki «jamaət» ibraniy tilida «Huda bilən uqrixix» yaki «Huda bilən didarlixix» degən uqumni bildüridu. ■ **1:3** Mis. 29:10

kafarət boluxқа қобул қилиниду. □

⁵ Andin u Pərwərdigarning huzurida buqini boʻuzlisun; kaħinlar boləqan Ҳarunning oʻqulliri qenini kəltürüp, jamaət qedirining kirix aʻozidiki qurbangaħning üsti kismining ətrafiqə səpsun.

⁶ Andin *qurbanlik qiloquqi* keydurmə qurbanlik qilinoqan haywanning terisini soyup, tenini parqilisun

⁷ wə Ҳарун kaħinning oʻqulliri qurbangaħta ot қалар otning üstigə otunlarni tizsun.

⁸ Andin kaħinlar boləqan Ҳarunning oʻqulliri gəx parqilirini, bexi wə meyi bilən qoxup, qurbangaħdiki otning üstidiki otunning üstigə tərtip bilən tizip qoysun. □

⁹ Lekin uning iq-qarni bilən paqəqlirini *qurbanlik sunoquqi* suda yusun; andin kaħin həmmisini elip kelip qurbangaħning üstidə keydürsun. Bu ot arkilik sunulidiloqan qurbanlik hesabida, Pərwərdigarqə huxbuy qiqirilidiloqan keydurmə qurbanlik bolidu.

Қой падисидин қилиноқан қурбанлик

□ **1:4 «kafarət bolux»** — (ibraniy tilida «kafar» yaki «kippur») түп мәніси «yepix». Gunahlarqə «kafarət kəltürüx» deganlik «gunahlarni yepix» degənliktur. Təwrat dəwrədə Huda gunahlarni waqitlik yapatti wə xuningdək xu gunahlardin towa қилип qurbanlik kəltürgən бəndilirini kəqürüm қилatti. Injil dəwri kəlgəndə u Məsiħning qurbanliqi wasitisi bilən insannarning gunahlrini «elip taxlaydu» («Yuh.» 1:29, 36ni kərüng).

□ **1:8 «kaħinlar boləqan Ҳarunning oʻqulliri»** — Ҳарун kaħin, oʻqulliri kaħinlar қилип bekitilgənidi («Mis.» 28:1).

¹⁰ Əgər u köydürmə qurbanlik qilix üqün uxxak mallardin qoy ya əqkə qurbanlik qilay desə, undakda u bejirim boləan bir ərkikini kəltürsun.

¹¹ U uni qurbangahning ximal tərpidə Pərwərdigarning huzurida boşuzlisun. Andin kahinlar boləan Hərunning oşulliri qenini elip, qurbangahning üsti kismining ətrapiə səpsun.

¹² *qurbanlik qiləuqi* bolsa gəxni parqilap, bexi bilən meyini kesip ayrisun. Andin kahin bularni elip qurbangahtiki otning üstidiki otuning üstidə tərtip boyiqə tizip qoysun.

¹³ Ləkin uning iq-qarni bilən paqaklarni *qurbanlik sunəuqi* suda yusun; andin kahin həmmisini elip kelip qurbangahning üstidə köydürsun. Bu ot arkilik sunulidəan qurbanlik hesabida, Pərwərdigarə huxbuy qikirilidəan köydürmə qurbanlik bolidu.

Uqar-qanatlardin qilinoan köydürmə qurbanlik

¹⁴ Əgər *qurbanlik qiləuqi* Pərwərdigarə atap uqar-qanatlardin köydürmə qurbanlik qilay desə, undakta u pahtəklərdin yaki kəptər baqk-iliridin qurbanlik kəltürsun.

¹⁵ Kahin uni qurbangahning yenioa elip kelip, bexini toləp üzüp uni qurbangahning üstidə köydürsun; uning qeni sikilip qurbangahning temioa sürtülsun.

¹⁶ Ləkin taxlikini pəyliri bilən koxup qurbangahning xərk tərpidiki küllükkə

taxliwətsun; □

¹⁷ u qurbanlikni ikki kanitining otturisdin yarsun, biraq uni ikki parqə kiliwətmisun. Andin kahin buni elip qurbangahdiki otning üstidiki otunning üstigə koyup köydürsun; bu ot arkilik sunulidioqan qurbanlik hesabida, Pərwərdigarəqa huxbuy qikirilidioqan köydürmə qurbanlik bolidu.

2

Axliq hədiyyələr

¹ Əgər birkim Pərwərdigarning huzuriəqa axliq hədiyyə sunmaqçı bolsa hədiyyəsi esil undin boluxi kerək; u uningəqa zəytun meyi quyup andin üstigə məstiki salsun. □ ■

² U uni elip kahinlar boləqan Hərunning oqullirining aldioqə kəltürsun; andin *kahin hədiyyə sunoquqining* yadlinixi üqün zəytun meyi iləxtürülgən undin bir qanggal elip, həmmə məstiki bilən qoxup, bu hədiyyəni qurbangahqa köydürsun; bu ot arkilik sunulidioqan, Pərwərdigarəqa huxbuy qikirilidioqan hədiyyə bolidu. ■

³ Əmma axliq hədiyyədin qaləqini bolsa, Hərun bilən uning oqulliriəqa təwə bolsun. Bu Pərwərdigarəqa ot arkilik

---

□ **1:16 «taxlikini pəyliri bilən qoxup...»** — yaki «quyruk pəyliri bilən üqəylirini qoxup...». □ **2:1 «esil un»** —

ibraniiy tilida təkitləngini yahxi tartiloqan, birhil yumxaklikta, heqkandak kepək arilaxmioqan un. ■ **2:1** Mis. 6:15; 9:17; Qel. 15:4 ■ **2:2** Law. 6:8

sunuloqanlarning iqida «əng mukəddəslərnin**g** biri» hesablinidu. □ ■

Pixuruloqan axlik hədiyələr

⁴ Əgər sən tonurda pixuruloqan nərsilərdin axlik hədiyə sunay desəng, ular zəytun meyi iləxtürülgən esil undin pixuruloqan tokaqlar yaki zəytun meyi sürülüp məsihləngən petir həmək nanlardin bolsun. □

⁵ Əgər senin kəltüridiqan hədiyəng tawida pixuruloqan axlik hədiyə bolsa u zəytun meyi ixləxtürülüp esil undin petir həlda etilsun.

⁶ Sən uni oxtup üstigə zəytun meyi kuyuqin; u axlik hədiyə bolidu.

⁷ Sənin kəltüridiqan hədiyəng qazanda pixuruloqan axlik hədiyə bolsa undaқта u esil un bilən zəytun meyida etilsun.

⁸ Xu yollarda təyyarlanoqan axlik hədiyələrnin Pərwərdigarning huzuriqə kəltürgin; uni kahinqə bərgin, u uni qurbangahqə elip baridu.

⁹ Kahin bolsa axlik hədiyədin «yadlinix ülüxi»ni elip qurbangahning üstidə keydürsun. Bu ot arkilik sunulidiqan, Pərwərdigarqə huxbuy qikirilidiqan hədiyə bolidu.

□ **2:3 «Pərwərdigarqə ot arkilik sunuloqanlarning iqida «əng mukəddəslərnin**g** biri»»** — hədiyə-qurbanliqlar «əng mukəddəs» wə «mukəddəs» dəp bəlinidu. «əng mukəddəs» boluqan hədiyə-qurbanliqlarnin pəkət kahinlar əzila yeyixkə, xundakla mukəddəs jaydila yeyixkə bolatti. «mukəddəs» hesablanuqan taamlardin ailidikiliri yeyixkə bolatti. ■ **2:3** Law. 10:12 □ **2:4 «tokaqlar»** — ibraniy tilida bu söz yaki həlkisiman yaki qəkküq bilən texilgən birhil nannin kərsitidu.

¹⁰ Əmma axliq hədiyyədin qaləqini bolsa, Hərun bilən uning oqullirioqə təwə bolsun. Bu Pərwərdigarəqə ot arkilik sunuloqanlarning iqidə «əng mukəddəslərninq biri» həsəblinidu.

¹¹ Silər Pərwərdigarning huzurioqə sunidioqan hərəkəndək axliq hədiyyələr eqitku bilən təyyarlanmisun. Qünki silərninq Pərwərdigarəqə otta sunulidioqan hədiyənglarning həqkaysisida eqitku yəki həsəlni köydürüxkə bolmaydu.

¹² Bularni Pərwərdigarning aldioqə «dəsləpki həsul» süpitidə sunsanglar bolidu, ləkin ular huxbuy süpitidə kurbəngahning üstidə köydürülüp sunulmisun.■

¹³ Seninq hər bir axliq hədiyəng tuz bilən tuzlinixi kerək; axliq hədiyəngni Hudayingning əhdə tuzidin məhrum qilməy, həmmə axliq hədiyəliringni tuz bilən tuzliqin.■

¹⁴ Əgər sən Pərwərdigarəqə «dəsləpki həsul»din axliq hədiyə sunay desəng, undəktə ziraətning yəngi pixkən kək bəxini elip, danlarni otta qorup, ezip təkən süpitidə sunoqin; bu «dəsləpki həsul» hədiyəsi bolidu;

¹⁵ sən uningəqə zəytun meyi kuyup üstigə məstiki saloqin; bu axliq hədiyə bolidu.

¹⁶ Kəhinq bolsa uningdin, yəni qorup ezilgən danlar bilən zəytun meyidin bir qismini elip həmmə məstiki bilən qoxup, bolarni «yadlinix ülüxi» süpitidə köydürsun. Bu ot arkilik Pərwərdigarəqə sunuloqan hədiyə bolidu.

3

Inaklik qurbanlikliri

¹ Birsining sunidiotini inaklik qurbanliki bolsa, xundaqla kalilardin sunsa, u Pərwərdigarning huzurioqa bejirim bir ərkikini yaki qixisini kəltürsun.

² U sunidiotan bu haywanning bexioqa kolini koyup, andin uni jamaət qedirining kirix eozizi aldida boquzlisun. Andin kahinlar bolotan Harunning oqulliri kenini kurbangahning usti kismining ətrapiotqa səpsun.

³ Sunoquqi kixi bu inaklik qurbanlikidin Pərwərdigarotqa atap otta sunulidiotan hədiyə süpitidə bir kismini elip beoixlisun, yəni iq qarnini yөгəp turotan mayni, xundaqla barlik iq meyini elip ■

⁴ ikki bərakni wə ularning ustitidiki həmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərnin bərakkiqə bolotan qawa meyini kesip, elip kəlsun.

⁵ Harunning oqulliri bolsa bularni kurbangahning ustitigə kəltürüp ot ustitigə koyulotan otunning ustitidiki kəydürmə qurbanlikqa koxup kəydürsun. Bu ot arkilik sunulidiotan, Pərwərdigarotqa huxbuy qikirilidiotan qurbanlik bolidu.■

Qoy padisidin bolotan inaklik qurbanliki

⁶ Birsining Pərwərdigarotqa kilidiotan inaklik qurbanliki üqün sunidiotini uxxak maldin bolsa,

undakta u bejirim bir erkikini yaki qixisini keltursun.

⁷ Əgər uning kurbanliqi koy bolsa uni Pərwərdigarning aldiqa keltürüp,

⁸ kurbanliq kilidiqan bu haywanning bexioqa qolini koyup, andin uni jamaət qedirining kirix aozining aldida boquzlisun. Andin Harunning oqulliri qenini elip kurbangahning üsti qismining ətrapiqqa səpsun.

⁹ Sunoquqi kixi bu inakliq kurbanliqidin Pərwərdigarqa atap otta sunulidiqan hədiyə süpitidə bir qismini, yəni uning meyini elip beqixlisun, — pütün mayliq quyruqini uning omurtkisiqqa yeqin yərdin ajritip elip, iq qarnini yögəp turoqan mayni, xundakla barliq iq meyini elip,

¹⁰ ikki bərəkni wə ularning üstidiki həmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərninq bərəkkiqə bolqan qawa meyini kesip, elip kəlsun.

¹¹ Kahin bularni kurbangahning üstidə köydürsun; bu otta sunulidiqan, Pərwərdigarqa atalqan taam hədiyəsi bolidu.■

¹² Uning sunidiqini əqkə bolsa, buni Pərwərdigarning huzuriqqa keltürsun.

¹³ U qolini uning bexioqa koyup, andin uni jamaət qedirining aldida boquzlisun. Andin Harunning oqulliri qenini elip kurbangahning üsti qismining ətrapiqqa səpsun.

¹⁴ Andin sunoquqi kixi bu kurbanliqtin Pərwərdigarqa atap otta sunulidiqan hədiyə

■ **3:11** Law. 21:6,8,17,21,22; 22:25; Əz. 44:7; Mal. 1:12

süpitidə bir qismini elip beoixlisun, yəni iq qarnini yөгəp turoqan mayni, xundakla barlik iq meyini elip,

¹⁵ ikki bөрəkni wə ularning üstidiki həmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərnin bөрəkkiqə bolоqan qawa meyini kesip, elip kəlsun.

¹⁶ Kahin bularni qurbangahning üstidə keydürsun; bu otta sunulidioqan, huxbuy qikiridioqan taam hədiyəsi bolidu. Mayning həmmisi Pərwərdigarqa təwədur.

¹⁷ Bu hərқандақ turar jayinglarda silərgə əbədiy bəlgilimə bolidu; silər heqқандақ may yaki қan yeməsliginglar kerək. □ ■

4

Gunah qurbanliki, yəni «gunahni tiləx qurbanliki»

¹ Pərwərdigar Musoqa sөz қilip mundak dedi:

² Israillarqa sөz қilip mundak degin: — «Birsi bilməy ezip, Pərwərdigar «қilma» dөp buyruqan hərқандақ əmrlərdin birigə hilaplik қilip selip, gunah қilsa, *təwəndikidəк қilsun*: —

³ — əgər məsihləngən kahin həlkni gunahқа putlaxturidioqan bir gunahni қilsa, undakta u bu қilоqan gunahı üqün bir bejirim yax torpaқni

□ **3:17 «əbədiy»** — Təwrattiki «əbədiy» degən sөz ibraniy tilida ikki mənədə ixtilidü: (1) mənggü; (2) xu waқittiki qeki bekitilməgən, қərəlsiz, məhlətsiz uzun bir məzgilni kərsitidu. «қoxumqə sөz»imiznimu kəring. ■ **3:17** Yar. 9:4; Law. 7:26; 17:10,14

elip kelip, Pərwərdigarğa gunah qurbanliqi süpitidə sunsun. □

⁴ U torpaqni jamaət qedirining kirix aozining yenioğa, Pərwərdigarning aldioğa kəltürüp, qolini uning bexioğa koyup, andin torpaqni Pərwərdigarning huzurida boquzlisun.

⁵ Andin məsihləngən kaħin torpaqning kənidin azoqina elip, jamaət qediri iqiğə kətürüp aparsun; ■

⁶ kaħin xu yərdə barmiqini kanoğa qilap, qanni mukəddəs jayning pərdisining aldidə, Pərwərdigarning huzurida yəttə mərtiwə səpsun.

⁷ Xundakla kaħin kəndin elip, jamaət qediri iqidə Pərwərdigarning aldidə turoğan huxbuygahning münggüzlirogə sürsun. Torpaqning qaloğan həmmə kəninə bolsa, jamaət qedirining kirix aozining aldidiki kəydürmə qurbanliq qurbangahining tüwigə təküp koysun; ■

⁸ andin u gunah qurbanliqi boləğan torpaqning iqidin həmmə meyini ajritip qikərsun — yəni iq kərnini yөгəp turoğan may bilən qaloğan iq meyi, ■

⁹ ikki bərakni wə ularning üstidiki həmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərnin bərakkiqə boləğan qawa meyini ajratsun

¹⁰ (huddi inakliq qurbanliqi boləğan kalining iqidiki may ajritiloqəndək); andin kaħin bularni kəydürmə qurbanliq qurbangahining üstidə

□ **4:3 «məsihləngən kaħin»** — bəlkim «bax kaħin»ni kərsitixi mumkin. «Məsih qilix» yaki «məsihləx» toqrisida «Mis.» 28:41ni wə izahətini kəring. ■ **4:5** Law. 16:14; Qəl. 19:4

■ **4:7** Law. 9:9 ■ **4:8** Law. 3:3, 4

kəydürsun. ■

¹¹ Lekin torpaqning terisi bilən həmmə gəxi, bax bilən paqakliri, iq karni bilən zinini, ■

¹² yəni pütkül torpaqning qalqan kismilirini qedirgahning sirtioqa elip qikip, pak bir yərgə, yəni küllər təküldioqan jayoqa elip qikip, otuning üstidə otta kəydürsun. Bular küllər təküldioqan jayda kəydürüwetilsun. □ ■

¹³ Əgər pütkül Israil jamaiti əzi bilmigən həlda ezip gunah qiloqan bolsa, Pərwərdigarning «kılma» dəp buyruqan hərəkəndə əmrlirigə hilaplik ixlarning birini kılıp selip, gunahqa qüxüp kalsa, □ ■

¹⁴ xundaqla ularning sadir qiloqan gunahı aydinglaxkan bolsa, undaqla jamaət gunah qurbanliki süpitidə bir yax torpaqni sunup jamaət qedirining aldioqa kəltürsun.

¹⁵ Jamaətning aksakalliri Pərwərdigarning aldidə kollirini torpaqning bexioqa qoyup, andin torpaqni Pərwərdigarning aldidə boquzlisun.

¹⁶ Məsihləngən kahin torpaqning qenidin azoqina elip jamaət qediri iqigə elip kirsun; □

¹⁷ xu yərdə barmiqini kanoqa qilap, qanni *mukəddəs jayning* pərdisining aldidə,

■ 4:10 Law. 3:5 ■ 4:11 Mis. 29:14; Qel. 19:5 □ 4:12

«**küllər**» — muxu yərdə qurbanliklarning küllirini kərsitidu.

■ 4:12 Law. 16:27; Qel. 19:3; Ibr. 13:11 □ 4:13 «**jamaət**

əzi bilmigən» — bu ibraniy tilida «bu ix jamaətning kəzigə yətmigən» degən sözlər bilən ipadilinidu. ■ 4:13 Law. 9:15;

Qel. 15:24-31 □ 4:16 «**Məsihləngən kahin**» — yaki «məsih qilinoqan kahin» bəlkim «bax kahin»ni kərsitixi mumkin.

Pərwərdigarning huzurida yəttə mərtiwə səpsun.

18 Xundakla kahin qandin elip jamaət qediri iqidə Pərwərdigarning aldida turoqan huxbuygahning mungguzlirigə sürsun. Torpaqning qaloqan həmmə kənini bolsa, jamaət qedirining kirix aozining aldidiki köydürmə qurbanliq qurbangahning tüwigə təküp koysun;

19 kahin *torpaqning* iqidin barliq meyini ajritip elip, qurbangahning üstidə köydürsun.

20 U gunah qurbanliqi bolqan ilgiriki torpaqni qilqinioqə ohxax bu torpaqnimu xundak qilsun; wə dəl xundak qilixi kerək; xu yol bilən kahin ular üqün kafarət kəltüridu; xu gunah ulardin kəqürülidu.

21 Andin u torpaqni qedirgahning taxqirioqə elip qikip, ilgiriki torpaqni köydürgəndək bu torpaqnimu köydürsun. Bu jamaət üqün gunah qurbanliqi bolidu.

22 Əgər bir əmir bilməy uning Hudasi Pərwərdigarning «qilma» degən hərəkəndək əmrlirining birigə hilapliq qilip selip, gunahqa qüxüp qalsa,

23 wə qilqan gunahı əzigə məlum qilinqan bolsa, undaqta u əzi qurbanliq üqün bejirim bir tekini sunsun; □

24 u qolini tekining bexioqə koyup, andin uni köydürmə qurbanliq kilinidinqan haywanlarni boquzlaydiqan jayqə elip berip

---

□ 4:23 «wə» — ibraniy tilida «wa» degən söz bilən ipadiliniidu; həmdə «wə» həm «yaki» degən ikki hil mənini bildüridu.

Pərwərdigarning aldida boʻquzlisun. Bu bir gunah qurbanliki bolidu.

²⁵ Kahin gunah qurbanlikining kenidin barmiqioʻa azoʻina elip, uni keydurmə qurbanlik qurbangahining mungguzlirigə sürüp qoysun; andin qaloʻan kenini keydurmə qurbanlik qurbangahining tüwigə təküp qoysun.

²⁶ U inaklik qurbanliki kilinoʻan haywanning meyini keydürgəndək, uning barlik meyini qurbangahta keydursun. Bu yol bilən kahin uni gunahidin paklandurux üqün kafarət kəltüridu wə xu gunahı uningdin kəqürülidu.

²⁷ Əgər puqralardin biri bilməy uning Hudasi Pərwərdigarning «kilma» degən hərəkandək əmrlirining birigə hilaplik kilip selip, gunahqa qüxüp qalsa, ■

²⁸ wə kiloʻan gunahı əzigə məlum kilinoʻan bolsa, undakta u əzining, yəni u sadir kiloʻan gunahı üqün qurbanlik kilixqa bejirim bir qixi əqkini sunsun; □

²⁹ u qolini gunah qurbanlikining bexioʻa qoyup, andin uni keydurmə qurbanliklarni boʻquzlaydioʻan jayoʻa elip berip boʻquzlisun.

³⁰ Andin kahin uning kenidin barmiqioʻa azoʻina elip uni keydurmə qurbanlik qurbangahining mungguzlirigə sürüp qoysun; qaloʻan barlik kenini qurbangahning tüwigə təküp qoysun.

■ 4:27 Qel. 15:27 □ 4:28 «wə kiloʻan gunahı əzigə məlum kilinoʻan bolsa...» — ibraniy tilida «wə» «wa» degən səz bilən ipadilinidu; həmdə «wə» həmə «yaki» degən ikki hil mənini bildüridu.

³¹ Inaklik qurbanliki qilinoqan haywanning meyi iqidin ajritiloqandak uningmu hëmmë meyini ajritip qikarsun; kahin uni Përwërdigarning aldida huxbuy kältürsun dëp qurbangahning üstidë köydürsun. Xu yol bilën kahin uning üqün kafarët kältüridu; xu gunah uningdin këqürüldü.■

³² Əgër u kixi gunah qurbanliki üqün qoza kältürüxnü halisa, bejirim bir qixi qozini sunsun.

³³ U qolini gunah qurbanliki *qozisining* bexioqë qoyup, köydürmë qurbanliklar boquzlinidioqan jayoqë elip berip, uni gunah qurbanliki süpitidë boquzlisun.

³⁴ Andin kahin gunah qurbanliqining kënidin barmiqioqë azoqina elip uni köydürmë qurbanlik qurbangahning münggüzlirigë sürüp qoysun; uning qaloqan barlik kënini u qurbangahning tüwigë tøküp qoysun.

³⁵ Inaklik qurbanliki qilinoqan qozining meyi iqidin ajritiloqandak, uningmu hëmmë meyini ajritip qikarsun; kahin bularni Përwërdigaroqë atap otta sunulidioqan barlik qurbanliklaroqë qoxup, qurbangahning üstidë köydürsun. Xu yol bilën kahin uning sadir qilöqan gunahü üqün kafarët kältüridu; xu gunah uningdin këqürüldü.

5

■ **4:31** Mis. 29:18; Law. 3:3, 4, 14

Itaatsizlik qurbanliqi, yəni «itaatsizlikni tiləx qurbanliqi»

¹ Əgər birsi məlum ixka guwahqi bolup, xundakla uningə qə səm buyruləninida kərgini yaki bilginidin məlumat bərmisə, undakta u kəbihlikining jazasiə qə tartilidu.

² Əgər birsi əzi bilməy napak bir nərsigə tegip kətsə — məyli u napak bir həywaning jəsiti bolsun, məyli napak bir qarpayning jəsiti bolsun, yaki napak bir əmiligüqi həywaning jəsiti bolsun, müxundak nərsigə tegip kətsə umu napak sanilip gunahkar hesablinidu; ■

³ əgər xuningdək birsi əzi tuymay məlum kixining adəmnı napak kılıdiə qan hərəkəndak nijasitigə tegip kətsə, xundakla u buni bilip yətsə, undakta u gunahkar hesablinidu.

⁴ Əgər birsi angsiz rəwixtə yaman yaki yahxi bir ixni kıləy dəp kə səm kılıp salsa (kixilər hərtürlük ix toərisida angsiz rəwixtə kə səm kılıxi mümkün), xundakla u buni tonup yətsə, u bu ixlar tüpəylidin gunahkar hesablinidu.

⁵ Birsi yukiriki hərəkəysi ixlarda mən gunahkar boldum dəp bilsə, u əz gunahini «mən mundak gunah kıldim» dəp ikrar kilsun;

⁶ andin əzi sadir kılə qan gunahining kafariti üqün Pərwərdigarning aldiə qə «itaatsizlikni tiligüqi qurbanlik» süpitidə uxxak maldin saəqlik wə ya bir qixi əqkini gunah qurbanliqi kılıp kəltürsun; andin kahin uni gunahidin paklanduruxka uning üqün kafarət kəltürsun.

⁷ Əgər u qoylardin *qurbanlik* kılıxka qurbi

■ 5:2 Həg. 2:13; 2Kor. 6:17

yətmisə, u kıləqan itaətsizliki üqün ikki pahtək yaki ikki baqkini elip kelip, birini gunah qurbanliki üqün, yənə birini köydürmə qurbanliq üqün Pərwərdigarning aldiəa sunsun. ■

⁸ U bularni kaħinning kəxioəa kəltürgəndə, *kaħin* awwal gunah qurbanlikiəa təyyarlanəqanni qurbanliq kilip boynini üzməy, bexioəa yəkin jayidin toloqisun, lekin bexini boynidin üzüwətmisun; □ ■

⁹ andin gunah qurbanliqining kənidin azoqina elip qurbangahning temioəa qaqsun; qaloqan kəni bolsa qurbangahning tüwigə siqip qikirilsun. Buning əzi gunah qurbanliki bolidu.

¹⁰ Əmma ikkinqisini bolsa bekitilgən bəlgilimə boyiqə köydürmə qurbanliq kilip sunsun. Bu yol bilən kaħin uning kıləqan gunahı üqün kafarət kəltüridu wə xu gunah uningdin kəqürülidu. ■

¹¹ Əgər ikki pahtək yaki ikki baqkini kəltürüxkə qurbi yətmisə, undakta gunah kıləqan kixi gunah qurbanliki üqün esil undin bir əfahning ondin birini kəltürsun; bu gunah qurbanliki boləqaqqa u uning üstigə zəytun meyi kuymisun yaki üstigə heqkəndəq məstiki salmisun; qünki u gunah qurbanliki bolidu. □

¹² U uni kaħinning kəxioəa kəltürsun wə kaħin buningdin *sunəuqining* «yadlinix ülüxi» süpitidə bir qanggal elip, xuni Pərwərdigarəa atap otta sunuloqan qurbanliqlarəa qoxup,

---

■ 5:7 Law. 12:8; Luqa 2:24 □ 5:8 «**kaħin awwal gunah qurbankikiəa ...**» — ibraniy tilida «u awwak gunah qurbankikiəa...». ■ 5:8 Law. 1:15 ■ 5:10 Law. 1:15 □ 5:11 «**bir əfah**» — təhminən 2 kürə yaki 22 litr.

qurbangahning ustida keydursun. Buning ozi gunah qurbanliki bolidu. ■

¹³ Bu yol bilən u xu gunahlardin qaysisini qiloqan bolsa, kahin uning üqün kafarət költüridu. Axliq hədiyələrdikigə ohxax qaloqan qismi kahinoqa təwə bolidu.■

¹⁴ Andin Pərwərdigar Musoqa səz qilip mundak dedi: —

¹⁵ Birsi bilməy Pərwərdigarqa ataloqan muqəddəs nərsilərgə nisbətən itaətsizlik qilip gunah ötküzsə, undaqa u Pərwərdigarning aldioqa uxxaq maldin bejirim bir qoqqarni itaətsizlik qurbanliki qilip költürsun; xu itaətsizlik qurbanliki bolooan qoqqarning bahasini sən muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə kümüx xəkəlgə tohtatqin. □ ■

¹⁶ Andin xu kixi muqəddəs nərsilərgə nisbətən ötküzgən hatalikidin bolooan ziyanni toldursun, xundakla ziyanning bəxtin biri boyiqə qoxup

---

■ 5:12 Law. 2:2; 4:35 ■ 5:13 Law. 2:3 □ 5:15 «sən... tohtatqin» — bu ayəttiki əmr Musa pəyoqəmbərngə eytilooan; xübhətsizki, uningdin keyin qaysi kahin məs’ul bolsa xunngoqimu eytilidu. «xəkəl» — kümüxning əlqəmi bolup, adətə 11.4 gramqa barawər boluxi mumkin. «Muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki» xübhətsizki, pütkül əl üqün əzgərməs əlqəm bol-sun dəp muqəddəs jayda saqlanoqan, muqim bekitilgən birnaqqə hil əlqəm birliki bolsa kerək. «...uxxaq maldin bejirim bir qoqqarni itaətsizlik qurbanliki qilip költürsun; xu itaətsizlik qurbanliki ... əlqəm birliki boyiqə kümüx xəkəlgə tohtatqin» — yənə birhil təjimişi: — «...uxxaq maldin bejirim bir qoqqarni itaətsizlik qurbanliki qilip sunsun yaki itaətsizlik qurbanliqining ornioqa sən kahin muqəddəs jaydiki kümüx xəkəlning birliki boyiqə tohtatqan baqa boyiqə kümüx xəkəl költürisun». ■ 5:15 Mis. 30:13; Law. 27:2-27.

kahinõa tõlõm tõlisun. Bu yol bilõn kahin itaõtsizlik qurbanliqi bolõan qõqõarning wasitisi bilõn uning õqun kafarõt kõtõridu; xu gunah uningdin kõtõrõlõdu. □

¹⁷ Õgõr birsi bilmõy Põrwõrdigarning «qõlma» degõn hõrkandak õmrlirining birõrisigõ hilaplik qilip, gunahkar bolõan bolsa u qõbihlikining jazasioõa tartõlõdu;

¹⁸ xundak bolsa, u uxxak maldin sõn tohtatkan qõmmõtõ bejirim bir qõqõarni itaõtsizlik qurbanliqi qilip sunsun. Bu yol bilõn kahin uning bilmõy õtkõzgõn itaõtsizliki õqun kafarõt kõtõridu wõ xu itaõtsizlik gunahõ uningdin kõtõrõlõdu.

¹⁹ Bu itaõtsizlik qurbanliqi bolõdu; qunõki u dõrhõkõkõt Põrwõrdigarning aldida itaõtsizlik qilõan.

6

¹ Andin Põrwõrdigar Musaoõa sõz qilip mundak dedi: —

² Õgõr birsi gunah qilip Põrwõrdigarning aldida wapasõzlik qilip, qõxnisi õzigõ amanõt yaki

□ **5:16 «... hatalõkidin bolõan ziyanni toldursun, xundakla ziyanning bõxtin biri boyiqõ qõxup kahinõa tõlõm tõlisun»**

— muxu ayõtlerdiki «ziyan» õslidõ kõtõrõx kerak bolõan bir qurbanlik yaki hõdiyõning qõmmõtõni yaki napak halõtõ bulõap qõyõan mukõddõs nõrsilõrning qõmmõtõni kõrsõtõ kerak. Undak gunah qilõan kixi: (1) bejirim bir qõqõar elip kelõdu; (2) kahin xu qõqõarõõa baõa qõyõdu; (3) qõqõarning baõasi ziyandin kõm bolsa xu kixi toldurõdu; (4) uningdin baxõa ziyanoõa bõxtin birini qõxup tõlõyõdu.

kapalətkə bərgən bir nərsə yaki qoxnisidin zorawanlıq bilən buluwaloqan məlum bir nərsə toqrisida yaloqan gəp qiloqan bolsa yaki qoxnisidin nahəklilik bilən məlum nərsini tartiwaloqan bolsa,

³ yaki yitip kətkən bir nərsini tepiwelip uningdin tansa yaki kixilərnin gunah sadir qiloqan hərəkəndə bir Ixi toqrisida yaloqan kəsəm iqsə,

⁴ U gunah qiloqan ixta özini gunahkar dəp tonup yətsə, undaқта u buliwaloqan yaki nahək tartiwaloqan nərsə yaki uningəja amanətkə berilgən nərsə bolsun, yaki yitip ketip tepiwaloqan nərsə bolsun, □

⁵ yaki u hərəkəndə nərsə toqrisida yaloqan kəsəm iqkən bolsun, uning həmmisini toluq bahasi boyiqə təlisun, xundaqla xu bahaning bəxtin bir qismi boyiqə qoxup təlisun; u itaətsizlik qurbanliqini qiloqan künidə tələmni igisigə tapxurup bərsun.

⁶ Andin u Pərwərdigarning aldiəja itaətsizlik qurbanliqi süpitidə uxxak maldin sən tohtatqan qimmət boyiqə bejirim bir qoqkarni itaətsizlik qurbanliqi qilip kahinning qexioja elip kəlsun. □

⁷ Kahin bu yol bilən uning üçün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu wə u hərəkəysi ixta itaətsizlik qiloqan bolsimu u

---

■ 6:3 Qəl. 5:6 □ 6:4 «u gunah qiloqan ixta özini gunahkar dəp tonup yətsə,...» — yənə birhil təjrimisi: «u gunah qiloqan ixta itaətsizlik qilsa,...». □ 6:6 «sən tohtatqan qimmət boyiqə...» — «sən» bu yərdə Hərunni kərsitidu; xühşisizki, uningdin keyin qaysi kahin məs'ul bolsa xunimu kərsitidu.

uningdin kəqürülidu.

⁸ Pərwərdigar Musoqa səz kəlip mundak dedi:

⁹ Sən Hərun bilən oqullirioqa kəydürmə qurbanlik toqrisida əmr kəlip mundak degin: — Kəydürmə qurbanlik toqrisidiki kəidə-nizam mundak bolidu: — Kəydürmə qurbanlik pütün kəqə tang atkuqə qurbangahniki oqakning üstidə kəyüp tursun; wə qurbangahning otini əqürməy yenik turoquzunglar.

¹⁰ Kahin kanap tonini kiyip, yalingaqlikini yepip, saqrisioiqə kanap iq tambal kiyip tursun; qurbangahning üstidiki ot bilən kəydürülgən kəydürmə qurbanlikning külini elip, qurbangahning bir təripidə qoysun;

¹¹ andin kiyimlerini seliwetip baxka kiyimləni kiyip, külini qedirgahning sirtioqa elip qikip pakiz bir jayda qoysun.

¹² Qurbangahning oti bolsa həmixə yenip tursun; uni həq wakit əqürüxkə bolmaydu, kahin əzi hər küni ətigəndə uningqa otun selip, üstigə kəydürmə qurbanlikni tizsun wə uning üstigə inaklik qurbanlikining meyini qoyup kəydürsun.

¹³ Üzölməs bir ot qurbangahning üstidə həmixə kəyüp tursun; u hərgiz əqürölmisun.

Addiy puqralarning axlik hədiyələri

¹⁴ Axlik hədiyə toqrisidiki kəidə-nizam mundak: — Hərinning oqulliridin biri uni

Pərwərdigarning aldiqə, qurbangahning aldiqə kəltürsun. ■

15 U axliq hədiyə boləqan esil unəqə qolini selip uningdin xundakla uningdiki zəytun meyidin bir qanggal elip wə hədiyəning üstidiki barlik məstikini koxup, bularni qurbangah üstidə kəydürsun; bu hədiyəning «yadlinix ülüxi» bolup, Pərwərdigarning aldida huxbuy kəltürux üqün qilinəqan bolidu. ■

16 Exip qələqanlirini bolsa Hərun bilən oqulliri yesun; u eqitqu selinmay pixurulup mukəddəs bir jayda yeyilsun; ular uni jamaət qedirining həylisida yesun.

17 U mutlək eqitkusiz pixurulsun. Mən otta Manga sunulidiqəqan qurbanliq-hədiyələr iqidin xuni ularning öz ülüxi bolsun dəp ularəqə hək qilip bərdim; u gunah wə itaətsizlikni tiligüqi qurbanliqlarəqə ohxax «əng mukəddəslərninğ biri» həsəblinidu.

18 Hərunning əwladidin boləqan ərkəklərninğ həmmisi buningdin yesun; bu dəwrđin-dəwrgə aranglarda əbədiy bir bəlgilimə bolidu; Pərwərdigarəqə atap otta sunuləqanliridin bular ularning ülüxi bolsun. Uningəqə qol təgküzgüqi jəzmən mukəddəs boluxi kerək. □ ■

19 Pərwərdigar Musaqə səz qilip mundak dedi:

20 Hərun Məsihlidinidiqəqan künidə u wə

■ 6:14 Qel. 15:4-21. ■ 6:15 Law. 2:9 □ 6:18 «uningəqə qol təgküzgüqi jəzmən mukəddəs boluxi kerək» — yaki «uningəqə təgküqi hərəkəndak nərsə mukəddəs nərsə boluxi kerək». ■ 6:18 Mis. 29:37

oqullirining Pərwərdigarning aldioğa sunidioqini mundaq boluxi kerək: — Ular üzülməs axlık hədiyyə süpitidə esil undin bir əfahning ondin birini sunuxi kerək; ətigini yerimini, ahximi yənə yerimini sunsun. □

²¹ U tawida zəytun meyi bilən etilsun; u zəytun meyoğa qılap pixuruloqandin keyin sən uni elip kir; axlık hədiyyəning pixuruloqan parqilirini huxbuy süpitidə Pərwərdigarğa atap sunoqin. □

²² Hərunning oqullirining kaysisi uning ornida turuxka Məsihləngən bolsa umu *hədiyyəni* xundak təyyarlap sunsun; bu əbədiy mutlək bir bəlgilimə bolidu. Bu hədiyyə Pərwərdigarğa atap toluk köydürülsun.

²³ Kahinning hər bir axlık hədiyyəsi bolsa pütünləy köydürülsun; u hərgiz yeyilmisun.

Gunah qurbanliqi toqrisidiki kaidə-nizam

²⁴ Pərwərdigar Musoğa söz qilip mundaq dedi:

²⁵ Hərun bilən oqullirioğa mundaq degin: — Gunah qurbanliqi toqrisidiki kaidə-nizam mundaq: — Gunah qurbanlikimu köydürmə qurbanliq boquzlinidioqan jayda, Pərwərdigarning aldida boquzlansun; bu hil qurbanliq «əng mukəddəslərnin bir» hesablinidu.

□ **6:20 «bir əfah»** — təhminən 2 kürə yaki 22 litr. □ **6:21 «... keyin sən uni elip kir»** — «sən» bu yərdə Hərunni kərsitidu; xübhəsizki, uningdin keyin kaysi kahin məs'ul bolsa xunimu kərsitidu.

²⁶ Gunah qurbanlikini o'tküzgüqi kahin ozi uni yesun; qurbanlik mukəddəs bir yərdə, jamaət qedirining həoylisida yeyilsun. ■

²⁷ Uning gəxigə qol təgküzgüqi hərkim mukəddəs bolmisa bolmaydu, xuningdək əgər uning qeni birsining kiyimigə qaqrıp kətsə, undakta qan qeqiloqan jay mukəddəs bir yərdə yuyulsun.

²⁸ Qaysi sapal qazanda qurbanlik qaynitilip pixuruloqan bolsa, u sundurulsun. Əgər u mis qazanda qaynitip pixuruloqan bolsa, u kirip sürülsun həm su bilən yuyulsun.

²⁹ Kahinlardin boləqan barlik ər kixilər uningdin yesə bolidu. Bu «əng mukəddəslərnin biri» hesablinidu.

³⁰ Həlbuki, mukəddəs jayda kafarət kəltürəx üqün qeni jamaət qedirioqa kirgüzülgən hərəkəndəq gunah qurbanliqi bolsa, hərgiz yeyilmisun, bəlki *pütünləy* köydürülsun. ■

7

Itaətsizlik qurbanliqi toqrisidiki qaidə-nizam

¹ Itaətsizlik qurbanliqi toqrisidiki qaidə-nizam mana mundaq: — Bu *qurbanlik* «əng mukəddəslərnin biri» hesablinidu.

² Köydürmə qurbanlik boquzlinidioqan jayda itaətsizlikni tiləx qurbanlikimu boquzlinidu;

kahin kenini kurbangahning üsti kismining ətrapiqə səpsun.

³ *Qurbanlik qilouqi kixi* barlik meyini sunsun; yəni maylik quyruqi bilən iq qarnini yögəp turoqan mayni, □

⁴ ikki bərəkni wə ularning üstidiki həmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərnin bərəkqi qə boləqan qawa meyini ajritip sunsun.

⁵ Kahin bularni Pərwərdigarəqə atəp otta sunulidioqan kurbanlik süpitidə kurbangahəta keydürsun. Bu itəətsizlik kurbanliki bolidu.

⁶ Kahinlardin boləqan ər kixilərnin həmmisi buni yesun; u mukəddəs yərdə yeyilsun; u «əng mukəddəslərnin biri» hesablinidu. □

⁷ Gunah kurbanliki qandəq bolsa itəətsizlik kurbanlikimu xundəq bolidu; ular ikkisi toqrisidki kaidə-nizam ohxax; bu kurbanlik kafarət kəltürüxkə kurbanlik ətküzgüqi kahinning əzigə təwə bolsun.

Kəydürmə kurbanliklar wə axlik hədiyələrdin kahinlarəqə tegidioqan ülüxi toqruluk bəlgilimə

⁸ Kahin birsinin sunəqan keydürmə kurbanlikini ətküzgən bolsa, keydürmə kurbanlikning terisi xu kahinning bolidu.

⁹ Tonurda pixuruloqan hər bir axlik hədiyə, xundəqlə qazanda yaki tawida etilgən hər bir axlik

---

□ **7:3 «Qurbanlik qilouqi kixi»** — ibraniy tilida «U». □ **7:6 «mukəddəs yərdə»** — bu sözlər mukəddəs jayning ətrapidiki həylini kərsitidu, «mukəddəs qədir» («əng mukəddəs jay» wə «mukəddəs jay»)ni öz iqigə almaydu.

hədiyyə bolsa uni ötküzgən kahinning bolidu, yəni kahinning əzigə təwə bolidu.

¹⁰ Hər bir axlıq hədiyyə, məyli zəytun meyi arilaxturuloğan bolsun, yaki quruk kəltürülgən bolsun, bular Hər birning oqullirining hər birigə barawər bəlüp berilidu.

Inaklik qurbanliki toqrisidiki qaidə-nizam

¹¹ Pərwərdigarəta atəp kəltürülgən inaklik qurbanliki toqrisidiki qaidə-nizam mundəq: —

¹² Sunmaqı boləqan kixi uni təxəkkür eytix üqün sunsa, undəqta u «təxəkkür qurbanliki» bilən billə zəytun meyi iləxtürülgən petir toqaqlar, zəytun meyi sürülüp məsihləngən petir həmək nanlar wə esil undin zəytun meyoğa qılap pixuruloğan toqaqlarnimu kəltürsun. □ ■

¹³ Xu toqaqlardin baxqa, yənə təxəkkür eytidioğan inaklik qurbanliki bilən billə eqitqu selinoğan nanlarnimu sunsun;

¹⁴ u xu sunoğanlirining hər bir türidin birni elip Pərwərdigar üqün *qox qollap* sunidioğan «kətürmə hədiyyə» qilip kəltürsun; bu inaklik qurbanlikining qenini *qurbangahning üstigə* səpkən kahinning əzigə təgsun. □

¹⁵ Təxəkkür bildüridioğan inaklik qurbanlikining gəxi bolsa qurbanlik qilinoğan

□ **7:12 «petir toqaqlar»** — ibraniy tilida bu söz yaki həlkisiman yaki qəkküq bilən texilgən birhil nanlarni kərsitidu.

■ **7:12** Zəb. 116:17 □ **7:14 «kətürmə hədiyyə»** — kahin yaki hədiyyəni sunoğan kixi Pərwərdigarning aldioğa ikki kollap alahidə egiz kətürüp atioğan hədiyyə. «Kətürmə hədiyyə» adətə qurbanlikka məs'ul kahinoğa təwə bolidu.

xu küni yeyilixi kerək; *qurbanliqni sunoquqi kixi* tang atkuqə uning heq nemisini qaldurmisun. □

16 Əgər uning sunoqan qurbanliqi kəsimgə has qurbanliq yaki ihtiyariy kəltürgən qurbanliq bolsa, undaқта һaywanning gəxi qurbanliq qilinoqan kündə yeyilsun; uningdin exip qaloqinini bolsa, ətisimu yeyixkə bolidu; ■

17 lekin qurbanliqning gəxidın üqinqi künigiqə exip qalsa, u otta köydürülüxi kerək.

18 Inaqlik qurbanliqining gəxidın üqinqi künidə yeyilsə, undaқта qurbanliq qobul bolmaydu, qurbanliq sunoquqining hesabioqimu hesablanmaydu, bəlki məkruh bolidu; kimdəkim uningdin yesə öz kəbihlikining jazasioqa tartilidu.

19 Xundaqla napak nərsigə tegip qaloqan gəxmu yeyilməsliki kerək, bəlki otta köydürülüxi kerək. Hərқandaқ pak adəm *napak nərsigə təgmigən* qurbanliqning gəxini yesə bolidu.

20 Lekin kimki napak һaləttə turup Pərwərdigaroqa ataloqan inaqlik qurbanliqidin yesə, undaқта u öz һəlkidin üzup taxlinidu. □ ■

21 Kimki napak bir nərsigə tegip kətsə (məyli napak һaləttiki adəm bolsun, napak bir һaywan

□ 7:15 «*qurbanliqni sunoquqi kixi*» — ibraniy tilida «u».

■ 7:16 Law. 19:6 □ 7:20 «*öz һəlkidin üzup taxlinidu*» — muxu sözləning mundaq birnəqqə qüxənqisi boluxi mumkin: (1) Pərwərdigar Əzi uni өltüridu; (2) jamaət uni өltürüxi kerək; (3) jamaət uni ibadət sorunliridin һəydiwetixi yaki pütkül jəmiyət uni paliwetixi kerək; (4) uningdin heq nəsil qaldurulmaydu. Bizningqə baxқа ayəttə eniқ buyruқ kərsitilmigəqkə, muxu yərdə birinqi qüxənqə (Huda Əzi xu adəمني dunyadin kətküzidu) toqra boluxi mumkin, dəp қaraymiz. ■ 7:20 Law. 15:3

bolsun yaki h rkandak napak yirginqlik n rs  bolsun) w  xundakla P rw rdigar a has atalojan inaklik k rbanlikining g xidin yesə, undakta u  z həlkidin  z p taxlinidu.□

Addiy pu ralar a karitilojan bəlgilimilər

22 Pərwərdigar Musao a s z kilip mundak dedi:

23 Israillar a mundak degin: — Sil r kala, koy w   qkil rning meyini hərgiz yemənglar.

24  zl kidin  lg n yaki yirtkuqlar boqup koyoan haywanning j sitining meyini h rkandak ixka ixl tkili bolidu, lekin hərgiz uningdin yemənglar.

25 Q nki kimki P rw rdigar a atap otta sunulidiloan h rkandak haywanning meyini yesə, xuni yeg n kixi  z h kliridin  z p taxlinidu.□

26 Sil r h rkandak turar jayinglarda heqkandak qanni, yəni uqar-kanatlarning bolsun yaki qarpaylarning bolsun kenini hərgiz estimal kilmanglar. ■

27 Kimdəkim h rkandak qanni estimal kilsa, xu kixi  z h kliridin  z p taxlinidu.□

Inaklik k rbanliklirining kahinlar a təkdim kilinidiloan kisimliri

□ **7:21 « z həlkidin  z p taxlinidu»** — 20-ayət w  izahatini ker ng. □ **7:25 « z həlkidin  z p taxlinidu»** — 20-ayət w  izahatini ker ng. ■ **7:26** Yar. 9:4; Law. 3:17; 17:14 □ **7:27 « z həlkidin  z p taxlinidu»** — 20-ayət w  izahatini ker ng.

28 Pərwərdigar Musoğa söz qilip mundaq dedi:

29 Israillaroğa mundaq degin: — Kimki Pərwərdigarğa atap bir inaklik qurbanliki sunsa, undaqta u Pərwərdigarğa has boləjan hədiyyəni xu inaklik qurbanliktin ayrip kəltürsun.

30 Öz kəli bilən Pərwərdigarğa atiojan, otta sunulidiojan hədiyyələrnə, yəni may bilən təxni qoxup elip kelip, təxni «pulanglatma hədiyyə» süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatsun.

□ ■

31 Kahin meyini kurbangah üstidə kəydürüwətsun. Təx bolsa Harun bilən uning oqullirioğa has bolsun.

32 Inaklik qurbanlikliringlarning ong arqa putini silər «kətürmə hədiyyə» süpitidə kahinoğa beringlar.

33 Harunning oqulliridin kaysisi inaklik qurbanlikining kəni bilən meyini sunojan bolsa öz ülüxi üqün ong arqa putini əzi alsun.

34 Qünki mən Israillarning inaklik qurbanlikliridin «pulanglatma hədiyyə» boləjan təx bilən «kətürmə hədiyyə» boləjan arqa putini əbədiy bir bəlgilimə bilən Israillardin elip, kahin Harun wə uning oqullirining həkki bolsun dəp

---

□ **7:30 «pulanglatma hədiyyə»** — Pərwərdigarning aldida egiz kətürüp alahidə pulanglitidiojan hədiyyədur. «Pulanglatma hədiyyə» adəttə barlik kahinlaroğa təwə bolidu. ■ **7:30** Mis. 29:24

ularoqa təkdim kildim. □ ■

³⁵ *Musa* Hərun bilən oqullirini Pərwərdigarning kullukida kaħin boluxka uning aldioqa kəltürgən künidə, ularoqa Pərwərdigaroqa atap otta sunulidioqan qurbanliqlardin təkdim kılınıdioqan kaħinlik ülüxi mana xudur. □

³⁶ *Musa* ularni Məsiħligən künidə, Pərwərdigar bu ülüxnı Israillardin elip ularoqa berilsun dəp əmr kıljoan. Bu *Israillaroqa* dəwrdin dəwrgiqə əbədiy bir bəlgilimə bolıdu. □

Hulasə

³⁷ Kəydürmə qurbanlik bilən axlık hədiyəsi, gunah qurbanliki bilən itaətsizlik qurbanliki, kaħinliqka tikləx qurbanliki bilən inaqlik qurbanliki toqrisidiki qaidə-nizam mana xudur. □

³⁸ Pərwərdigar Israillaroqa: «Silər bu Sinay bayawinida Pərwərdigarning aldioqa qurbanliqliringlarnı sununglar» dəp buyruoan

□ **7:34 «əbədiy bir bəlgilimə»** — Təwrattiki «əbədiy» degən sız ıbraniy tilida ikki mənıdə ıxlıtilıdu: (1) mənggü; (2) xu waqıttiki qeki bekitilmıgən, kərəlsız, məhlətsiz uzun bir məzgilni kərsitıdu. «Koxumqə sız»imıznimu kərüng. ■ **7:34** Mis. 29:27; Qel. 18:11 □ **7:35 «Musa»** — ıbraniy tilida «u».

□ **7:36 «Musa»** — ıbraniy tilida «u». □ **7:37 «kaħinliqka tikləx qurbanliki»** — bu hil qurbanlik inaqlik qurbanliqioqa ohxap ketıdu, bu 8-bab, 22-32-ayətlərdə təpsiliy təswirlinıdu. İbraniy tilida «kaħinliqka tikləx qurbanliki» «(kollarnı) toldurux qurbanliki» degən sızlər bilən ipadilinıdu — qünki Huda bu murasim arkılik Hərunning əwladlıri boljoan kaħinlarning kollirini (1) qurbanliqlar bilən wə (2) kaħinlik məs'uliyitini tapxurux bilən «toldurdi».

künidə, u bularning həmmisini Sinay teoqida Musaoqa tapxuroqanidi.

8

Kahinlarning has hizmətlərgə ayrilixi — «Mis.» 40:17-38nimu kərüng

¹ Pərwərdigar Musaoqa səz kəlip: —

² Hərunki oqulliri bilən billə, wə ularning məhsus kiyimlirini, «məsihləx meyi»ni, gunaq kurbanliki bolidiqan torpaq bilən ikki qoqkarni, petir nan selinqan sewətni elip kelip,

□ ■

³ *Israilning* pütün jamaaitini jamaət qedirining kirix aqzining aldiqə jəm kəloqin, — dedi.

⁴ Musa Pərwərdigar uningqə buyruqinidək kildi, jamaət jamaət qedirining kirix aqzining aldiqə yioqildi.

⁵ Andin Musa jamaətkə: — Pərwərdigar buyruqan ix mana mundaq, — dedi.■

⁶ Xuning bilən Musa Hərunki bilən uning oqullirini aldiqə kəltürüp ularni su bilən yuyup,

⁷ *Hərunki* kənglək kiydürüp, bəlwəq baqlap, tonni kiydürdi wə üstigə əfodni yapti; u əfodning bəlwəqini baqlap, əfodni uningqə taqap koydi. ■

□ **8:2** «məsihləx meyi» — bu toqruluk «Mis.» 30:23-33ni kərüng. ■ **8:2** Mis. 28:1, 2; 30:25 ■ **8:5** Mis. 29:4 ■ **8:7** Mis. 28:4

8 Andin Musa uningoa «koxen»ni taqap, koxenning iqigə «urim bilən tummim»ni selip,

□ ■

9 Bexioqa səllə yəgəp Pərwərdigar uningoa buyruqinidək səllining aldi tərīpigə «altun tahtilik mukəddəs otuqat»ni bekitip qoydi. ■

10 Andin Musa məsihləx meyini elip ibadət qediri bilən iqidiki barliq nərsilərninğ həmmisini məsihləp mukəddəs qildi.

11 U maydin elip kurbangahqa yəttə mərtiwə qeqip, kurbangah bilən uning barqə kaqakuqilirini, yuyunux desi wə təglikini Hudaqa atap mukəddəs kilixqa məsihlidi.

12 U yənə məsihləx meyidin azraq elip Hərunning bexioqa kuyup uni Hudaqa atap mukəddəs kilixqa məsihlidi. ■

13 Andin Musa Hərunning oqullirini aldiqa kəltürüp, Pərwərdigar uningoa buyruqinidək ularqa kənglək kiydürüp, bəllirigə bəlwəq baqlap, ularqa egiz bəklərnimu taqap qoydi. □ ■

Kahinlarni «Hudaqa atap tikləx» qurbanlikliri

□ **8:8** «Əfod», «koxen», «urim wə tummim» — kahinlik kiyimlər; «əfod», «koxen» («məydilik») wə «urim wə tummim» toqruqluq «Mis.» 28-babni kəring. ■ **8:8** Mis. 28:30 ■ **8:9** Mis. 28:36; 29:6 ■ **8:12** Zəb. 133:2 □ **8:13** «egiz bəklər» — bu səz Hərunning bax kiyimidin baxqa birhil bax kiyimni, bəlkim egizrək birhil bax kiyimni kərsitixi mumkin. ■ **8:13** Mis. 29:9

14 Andin u gunah qurbanliki kilinidioqan torpakni yetilap keldi; Harun bilən uning oqulliri gunah qurbanliki kilinidioqan torpakning bexioqa kollirini koydi. ■

15 U uni boquzlidi, andin Musa kenidin elip, ez barmiki bilən qurbangahning mungguzlirigə, qerisigə sürüp qurbangahni gunahtin paklidi; qaloqan qanni bolsa u qurbangahning tewigə təküp, mukəddəs boluxqa kafarət kəltürdi.

16 Andin u iq qarnini yөгəp turoqan mayning həmmisini, jigərninğ üstidiki qawa mayni, ikki bərək wə üstidiki maylirini qoxup aldi; andin Musa bularni qurbangahning üstidə keydürdi. □

17 Biraq *Musa* torpakning terisi bilən gəxi wə teziki bolsa Pərwərdigar əzigə buyruqinidək qedirgahning taxkirida otta keydürüwətti. □ ■

18 Andin u keydürmə qurbanlik kilinidioqan qoqkarni kəltürdi; Harun bilən uning oqulliri kollirini qoqkarning bexioqa koydi. □

19 *Harun qoqkarni* boquzlidi; andin Musa kenini elip qurbangahning üsti qismining ətrapioqa səpti; □

20 *Harun* qoqkarni parqə-parqə kilip parqilidi; andin Musa bexini, parqilanoqan gəxlirini barlik

---

■ 8:14 Mis. 29:1 □ 8:16 «Andin u iq qarnini...» — «u» Harunni kersitixi mumkin. □ 8:17 «Musa...» — ibraniiy tilida «u» — Musani kersitixi mumkin. ■ 8:17 Mis. 29:14; Law. 4:11 □ 8:18 «...u ... kəltürdi;...» — «u» Musani kersitixi mumkin. □ 8:19 «Harun kuqkarni boquzlidi...» — ibraniiy tilida «u kuqkarni boquzlidi...».

meyi bilən qoxup keydürdi. □

21 Üqəy-kərinliri bilən paqaklirini suda yudi. Andin Musa qoqkarni pütün peti qurbangah üstidə keydürdi. Bu Pərwərdigar Musoqa buyruoqan, «Pərwərdigarqa atap otta sunulidioqan huxbuy qikidioqan qurbanlik» idi.■

22 Andin u kaħinlikka tikləx qurbanliki kəlinidioqan qoqkarni, ikkinqi qoqkarni kəltürdi; Ĥarun bilən uning oqulliri qollirini qoqkarning bexioqa koydi.

23 U uni boquzlidi; wə Musa uning kənidin elip Ĥarunning ong kulikining yumxiki bilən ong qolining bax barmikiqqa sürüp wə ong putining qong barmikiqimusuwap koydi. □

24 Andin Musa Ĥarunning oqullirini aldioqa kəltürüp, qandin elip ularning ong kulaklirining yumxiki bilən ong qollirining bax barmaklirioqa sürdi, ularning ong putlirining qong barmaklirioqimusuwap koydi, qaloqan qanni Musa qurbangahning qərisigə səpti.

25 Xundak qilip, u meyi bilən mayliq quyrukini, iq qarnini yəgəp turqan barliq may bilən jigərninq üstidiki qawa meyini, ikki bərək wə üstidiki maylirini qoxup elip ong arqa putinimu kesip elip, ■

26 Pərwərdigarning aldidiki petir nan selinoqan sewəttin bir petir toqəq bilən bir zəytun may tokiqi wə bir danə həmək nanni elip bularni may

---

□ **8:20 «Ĥarun kuqkarni parqə-parqə qilip parqilidi»** — ibranij tilida «u kuqkarni parqə-parqə qilip parqilidi;...».

■ **8:21** Mis. 29:18 □ **8:23 «U uni boquzlidi...»** — «u» Ĥarunni kərsitixi mumkin. ■ **8:25** Mis. 29:22

bilən ong arka putning üstidə koydi;

²⁷ andin bularning həmmisini Hərun bilən uning oqullirining kollirioqa tutkuzup, pulanglatma hədiyə bolsun dəp Pərwərdigarning aldida pulanglatti. ■

²⁸ Andin Musa bularni ularning kolliridin elip qurbangahtiki keydürmə qurbanliqning üstidə koyup keydürdi. Bu «kahinliqqa tikləx qurbanliqi» bolup, Pərwərdigarqa atap otta sunulidioqan, huxbuy qikidioqan qurbanliq idi.

²⁹ Andin Musa təxni elip pulanglatma hədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatti; Pərwərdigarning uningqa buyruqini boyiqə, «kahinliqqa tikləx qurbanliqi» bolqan qoqqarning bu kismi Musaning ülüxi idi. ■

Hərun wə oqullirini Məsihləx kilix

³⁰ Andin Musa Məsihləx meyidin wə qurbangahting üstidiki kandin bir'az elip, Hərun bilən uning kiyimlirigə wə oqulliri bilən ularning kiyimlirigə səpti. Xundak kilip, u Hərun wə kiyimlirini, oqulliri bilən ularning kiyimlirini mukəddəs kildi. ■

³¹ Musa Hərun bilən uning oqullirioqa mundak buyrudi: — «Bu gəxni jamaət qedirining kirix aqzida qaynitip pixurup xu yərdə olturup «kahinliqqa tikləx qurbanliqi»qa təwə bolqan sewəttiki nan bilən qoxup yənglar; bularni Hərun bilən oqulliri yesun, dəp buyruqinimdək uni yənglar; ■

■ **8:27** Mis. 29:24 ■ **8:29** Mis. 29:26; Law. 7:33 ■ **8:30** Mis. 29:21 ■ **8:31** Mis. 29:32; Law. 24:9

³² lekin gəx bilən nandin exip qaloqanlirining həmmisini otta keydürüwetinglar.

³³ Silər yəttə künqiğə jamaət qedirining kirix aqzidin qıqmay, Hudaqə atop kaqinliqqa tikləx künliringlar toxquqə xu yərdə turunglar; qünki silərnı Hudaqə atop kaqinliqqa tikləx üqün yəttə kün ketidu. □

³⁴ Bügün qilinoqan ixlar Pərwərdigarning buyruqını boyiqə silər üqün kafarət kəltürölsun dəp qilindi. □

³⁵ Silər ölməslikinglar üqün Pərwərdigarning əmrini tutup jamaət qedirining kirix aqzining aldidə keqə-kündüz yəttə kün turuxunglar kerək; qünki mənqa xundəq buyruldi».

³⁶ Hərun bilən oqulliri Pərwərdigarning Musanınq wasitisi bilən buyruqinining həmmisini bəja kəltürdi.

9

Kaqinlarning hizmitining muqəddəs ibadət qedirida baxlinixi

¹ Səkkizinqi küni Musa Hərun bilən uning oqulliri wə Israilning əksəqallirini qəqirip,

□ **8:33 «Hudaqə atop kaqinliqqa tikləx»** — bu ayəttiki «Hudaqə atop kaqinliqqa tikləx» ibraniy tilida «qolni toldurux» degən ibarə bilən ipadilinidu. 7:37 wə «Mis.» 28:41 wə izahətini kərüng. Kaqinliq wəzipisi əsasən Hudaning qurbanliqlirini öz qolioqə elix bilən baxlinatti. □ **8:34 «Bügün qilinoqan ixlar ... kafarət kəltürölsun dəp qilindi»** — yəki «silər üqün kafarət kəltürölsun dəp, bügün qilinoqəndəq mundin keyinmu həm qilinsun, dəp Pərwərdigar buyrudi».

² Ҳарунға mundaq dedi: — «Сән гунаҳ қурбанлиққа бејирим бир мозайни, кәйдүрмә қурбанлиққа бејирим бир қоққарни өзүнг үқүн елип, Пәрвәрдигарнинг алдиға кәлтүргин, ■

³ андин Исраилларға сөз қилип: — Силәр гунаҳ қурбанлиқи үқүн бир текә елип келинлар, кәйдүрмә қурбанлиқ үқүн бир мозай вә бир қоза елип келинлар, һәр иккиси бејирим, бир yaxқа киргән болсун;

⁴ Пәрвәрдигарнинг алдидә sunuxқа inaklıқ қурбанлиқи сүпитидә бир торпақ билән бир қоққарни елип, зәйтун meyi ilәxtürülgән axlıқ һәдиyә билән билә кәлтүрүнлар; қүнki бүгүн Пәрвәрдигар Өзини silәrgә ayan қилidu, degin».

⁵ Улар Musa buyruған nәrsilәrni jamaәt qedirin- ing алдиға елип кәлди; pütkül jamaәt yekin kelip, Пәрвәрдигарнинг алдидә һазир болup turdi.

⁶ Musa: — Mana, bu Пәрвәрдигар buyruған ixtur; buni қилсанлар Пәрвәрдигарнинг xan-xәripi silәrgә ayan bolidu, dedi.

⁷ Xuning билән Musa Ҳарунға: — Сән қурбанғаһқа yekin берip гунаҳ қурбанлиқинг билән кәйдүрмә қурбанлиқини sunup өзүнг вә һәлк үқүн kafarәt кәлтүргин; андин һәлкнинг қурбанлиқини sunup, Пәрвәрдигар әmr қилоандәк ular һәққидә kafarәt кәлтүргин» — dedi. ■

⁸ Xuni dewidi, Ҳарун қурбанғаһқа yekin берip өzi үқүн гунаҳ қурбанлиқи bolidиған мозайни бооquzlidi.

9 Ҳаруннинг ооқуллари қанни унингга сунуп бәрди; у бармикини қаноға тәгкүзүп, қурбангаһнинг мўнггүзлirигә сүрди, қалоан қанни қурбангаһнинг түwigә қуйди.

10 Гунаһ қурбанлиқининг мейи билән икки бәрәк wә jigәрнинг үстидики қава майни елип, Пәрwәрдигар Мусаға buyруқинидәк уларни қурбангаһ үстидә көydүрди.

11 Gөx билән терisini bolsa қедиргаһнинг taxқiriға елип қикip otta көydүрди.

12 Andin u көydүрмә қурбанлиқ қилidioан *қоққарни* бооқозлиди; Ҳаруннинг ооқуллари унингга қанни сунуп бәрди; у бuni қурбангаһнинг үсти қисмининг әтрапиға сәпти.

13 Andin ular парқә-парқә қилinoан көydүрмә қурбанлиқни бexи билән биллә унингга сунуп бәрди; у буларни қурбангаhta көydүрди.

14 U iq қарни билән пақаклирини yuyup, буларниму қурбангаһнинг үстидә, көydүрмә қурбанлиқнинг үстигә қoyup көydүрди.

15 Andin u һәлқнинг қурбанлиқини кәлтүрди; һәлқнинг гунаһ қурбанлиқи болоан текини бооузлап, илгири һaywannи sunoқandәк unimu гунаһ қурбанлиқи қилип сунди. ■

16 U көydүрмә қурбанлиқ қилidioан malни кәлтүрүп bunimu бәлгилimә boyiqә сунди.

17 Andin u axliқ һәdiyәni кәлтүрүп uningdin bir қanggal елип әtigәнlik көydүрмә қурбанлиққа қoxup қурбангаһ үстидә көydүрди. □ ■

■ 9:15 Law. 4:13 □ 9:17 «әtigәнlik көydүрмә қурбанлиқ» — һәр әtigәндә sunuluxи kerәk болоан қоza қурбанлиқи («Mis.» 29:38-40ni көrүng). ■ 9:17 Mis. 29:38; Law. 2:1

18 Andin h lk k  bolidioqan inaklik qurbanliki bolidioqan torpaq bilən qoqkarni boquzlidi. Harunning oqulliri kenini uningqa sunup b rdi; u buni qurbangahning  sti kismining  trapiqa s pti.

19 Ular torpaq bilən qoqkarning may kismini, yəni maylik quyruqi, iq karnini y g p turoqan maylirini, ikki bərək w  jig rning qawa meyini elip,

20 Bu may parqilirini ikki t xning  stid  koydi, *Harun* bularni qurbangahning  stid  keydürdi.

□

21 Ahirida Harun ikki t x bilən ong arqa putini pulanglatma hədiyə süpitidə Musaning buyruqinidək P rw rdigarning aldidida pulanglati. ■

22 Andin Harun kollirini h lk k  qaritip kətürüp, ularqa b ht tilidi; u gunah qurbanliki, keydürmə qurbanlik w  inaklik qurbanlikini sunup, *qurbangahtin* q xti.

23 Musa bilən Harun jamaət qedirioqa kirip, yənə yenip qikip h lk k  b ht tilidi; xuning bilən P rw rdigarning xan-x ripi pütkül h lk k  ayan boldi;

24 P rw rdigarning aldidin ot qikip, qurbangah üstidiki keydürmə qurbanlik bilən maylarni yutup k tti. Pütkül h lk  buni k r p, towlixip, d m yikilixti. ■

□ 9:20 «**Harun ... keydürdi**» — ibraniy tilida «u ... keydürdi».

■ 9:21 Law. 7:32 ■ 9:24 1Pad. 18:38; 2Tar. 7:1

10

Nadab bilən Abihu wə «qəyriy ot»

¹ Ҳаруннинг оқуллари Nadab билən Abihu иккиси өз хуьбуьденини елип унингча от ьекип үстиге хуьбуьни селип, Пәрвәрдигар уларча ьуьруп бакмичан оқьуьрий бир отни Пәрвәрдигарча сунди; □

² xuning билən Пәрвәрдигарнинг алдидин от қикип уларни ьәвәтти; xuan улар Пәрвәрдигарнинг алдиди өлди.■

³ Musa Ҳарунча: — Mana, бу Пәрвәрдигарнинг: «Mән Manga ьекин кәлгән адәмләрдә Өзүмнинг муқәддәс икәнликимни кәрситимән wә барлиқ һәлкнинг алдиди улуқлинимән» дегән сөзининг өзидур, деди. Xuni dewidi, Ҳарун jim туруп қалди.■

⁴ Musa Ҳаруннинг тақиси Uzziәlning оқуллари болочан Mixaәl билən Әлзafanni қақирип уларча: — Silәр ьекин келип өз қериндaxliringlarnи муқәддәс jayning алдидин кәтүрүп, qedirgahning taxkiriqә елип қикинлар» — деди.

⁵ Xuning билən улар ьекин келип, уларни кийиклик кәнгләклери билән кәтүрүп Musaning ьуьруқинидәк qedirgahning taxkiriqә елип қикти.

□ **10:1 «qəyriy ot»** — Nadab wə Abihu бәлким (1) хуьбуь puritixta qoqni бәлким қурбангаһтин бaxқа бир ьәрдin алачан; (2) улар сунидиқан хуьбуьни тоқра арilaxтурмиқан («Mis.» 30:9ni кәрүнг); (3) улар хуьбуь сунқанда Пәрвәрдигарнинг иbadәthanisiqә munasiwәtlik әmrlәrning бирәrsigә hilaplik қилоқан bolsa керәк. ■ **10:2** Qәl. 3:4; 26:61; 1Tar. 24:2 ■ **10:3** Law. 8:35

6 Musa Ҳарун wə оқуллари Әлиазар билән Итароға: — Силәр бaxлiringларни оқуқ қoймaнғлар; кийимлiringларни yиртмaнғлар; болмиса өзүнғлар өлүп, пүткүл жамаеткә оғзәп кәлтүрисиләр; лeкин кәриндaxлiringлар болған пүткүл Исраил жәмәти Пәрwәрдигар yаққан от түпәyлидин матәм тутуп yиқлисун.

7 Әмма силәр болсанғлар Пәрwәрдигарнинг Мәсиһләх мейи үстүнғлароға сүрүлгән болғағқа, жамает қедирининг тахқирioға қикманғлар; болмиса өлисиләр, деди. Хуни dewиди, улар Musaning buyruғинидәк қилди.■

Ҳарун wə әwладлirioға tapilanoғan bәlgilimilәр

8 Пәрwәрдигар Ҳаруноға сөз қилип мундақ деди:

9 «Сән өзүнг wə оқулiring xараб wə ya бaxқа күқлүк ҳаракларни иқип, жамает қедирioға һәргиз кирмәнғлар; болмиса, өлүп кетисиләр. Бу силәр үқүн дәwрдin-dәwргә әбәдий бир бәlgilimә болиду.

10 Хундақ қилсанғлар, муқәддәс билән адәттикини, пак билән напакни пәрк етип ажриталаyдиоған болисиләр;

11 хундақла Пәрwәрдигар Musaning wasitisi билән Исраилароға таpxуроған һөммә бәlgilimilәрни улароға өgitәләysиләр».

12 Musa Ҳарун wə uning tirik қалоған оқуллари Әлиазар билән Итароға мундақ деди: — «Силәр Пәрwәрдигароға атаp otta sunulидиоған

qurbanlik-hədiyələrdin exip qaloqan axliq hədiyəni elip uni qurbangahning yenida eqitku arilaxturmoqan halda yənglar; qünki u «əng mukəddəslərnin biri» hesablinidu. □

13 Bu Pərwərdigarqa atap otta sunulidoqan nərsilərdin sening nesiwəng wə oqulliringning nesiwisi boloaqqa, uni mukəddəs jayda yeyixinglar kerək; qünki manga xundak buyruloqandur. ■

14 Uningdin baxka pulanglatma hədiyə qilinoqan təx bilən kətürmə hədiyə qilinoqan arqa putni sən wə oqul-qizliring billə pak bir jayda yənglar; qünki bular sening nesiwəng bilən oqulliringning nesiwisi bolsun dəp, Israillarning inakliq qurbanlikliridin silərgə berilgən.

15 Ular kətürmə hədiyə qilinoqan arqa put bilən pulanglatma hədiyə qilinoqan təxni otta sunulidoqan mayliri bilən qoxup, Pərwərdigarning aldida pulanglatma hədiyə süpitidə pulanglitix üqün kəltürsun; Pərwərdigarning buyruqini boyiqə bular sening wə oqulliringning nesiwisi bolidu; bu əbədiy bir bəlgilimə bolidu».

Gunah qurbanliqining buzuluxi

16 Andin Musa gunah qurbanliqi qilidoqan tekini izdiwidi, mana u allikaqan kəydürölüp boloaqanidi. Bu səwəbtin u Hərurning tirik

---

□ **10:12 «otta sunulidoqan qurbanlik-hədiyələr»** — «otta sunulidoqan qurbanlik-hədiyələr»din bəzidə bir qisimi qaldurulup, kahinoqa wə bəzidə sunoquqi kixining əzigimu yeyixə berilidu. Qaloqan qismi kəydürülidu, əlwəttə. ■ **10:13** Law. 2:3; 6:16

qaloqan ikki oqli Əliazar bilən Itamaroqa aqqikliqip:

¹⁷ — Nemixqa silər gunah qurbanliqining gəxini muqəddəs jayda yemidinglar? Qünki u «əng muqəddəslərnin biri» hesablinatti, Pərwərdigar silərnə jamaətnin gunahini kətürüp ular üqün uning aldida kafarət kəltürsun dəp, xuni silərgə təksim qiləqanidi.

¹⁸ Mana, uning kəni muqəddəs jayning iqiğə kəltürülmidi; silər əslidə mən buyruşandək uni muqəddəs jayda yeyixinglar kerək idi, — dedi. □ ■

¹⁹ Ləkin Hərun Musoqa: — Mana, bular bügün *toşra ix kilip* əzlrininə gunah qurbanliqi bilən kəydürmə qurbanliqini Pərwərdigarnin aldida sundi; mening beximoqa xu ixlar kəldi; əgər mən bügün gunah qurbanliqining *gəxini* yegən bolsam, Pərwərdigarnin nəziridə obdan bolat-timu? — dedi.

²⁰ Musa buni anglap jawabidin razi boldi.

11

Həlal wə həram janiwarlar

¹ Pərwərdigar Musa bilən Hərunoqa mundak dedi: —

□ **10:18 «uning kəni muqəddəs jayning iqiğə kəltürülmidi»** — kaşınlar wə pütün həlkə jamaətninə gunah qurbanliqining kəni muqəddəs jayning iqiğə elip kirilidu; kaşınlar muxu hil qurbanliqning gəxini yeyixigə bolmaytti (4:1-21ni kərüng).

■ **10:18** Law. 4:5; 6:26; 16:27

² Israillaroqa mundak degin: — Yər yuzidiki barlik haywanlarning iqidin silərgə yeyixkə bolidioqan janiwarlar xuki: — ■

³ Haywanlar iqidə həm tuyaklıri pütün aqimak (tuyaklıri pütünləy yerik) həm kəxigüqi haywanlarning hər birini yesənglar bolidu. □

⁴ Lekin kəxigüqi yaki aqimak tuyaklık haywanlardin təwəndikilərnı yeməslıkinglar kerək: —

Təgə: qünki u kəxigini bilən tuyıki aqimak əməs. Xunga u silərgə haram bolidu.

⁵ Suoqr bolsa kəxigini bilən tuyıki aqimak əməs — u silərgə haram bolidu. □

⁶ Toxkan bolsa bumu kəxigini bilən tuyıki aqimak əməs — u silərgə haram bolidu.

⁷ Qoxqa bolsa tuyaklıri aqimak (tuyaklıri pütünləy yerik) boləqini bilən kəximigini üqün silərgə haram bolidu.

⁸ Silər xu haywanlarning gəxidın yeməslıkinglar kerək wə ularning əlükigimu təgmənglar. Ular bolsa silərgə haram bolidu.

⁹ Suda yaxaydioqan janiwarlardin təwəndikilərnı yeyixkə bolidu: — sudiki, yəni dərya-dengizlardiki janiwarlardin qaniti wə qasiraqliri boləqanlarnı yeyixkə bolidu;

¹⁰ lekin dərya-dengizlarda yaxaydioqan, yəni sularda top-top üzidioqan barlik janiwarlardin,

---

■ **11:2** Qan. 14:4; Ros. 10:14 □ **11:3** «kəxigüqi» — muxu yərdə ikki-üq axqazini bar haywanlarnıla əməs, bəlki yənə ozukni yumxaq qaynaydioqan barlik haywanlarnı kərsitidu.

□ **11:5** «suoqr» — yaki «siqkan» — taoqlarda yaxaydioqan kiqik bir haywan.

qasirakliri yaki qaniti bolmioqanlirini yeməslikinglar kerək; ular silərgə yirginqlik sanalsun.

¹¹ Məzkur janiwarlar dər wəkə silərgə yirginqlik sanalsun; silər ularning gəxidın yeməslikinglar kerək; ularning əlükini yirginqlik dəp qaranglar.

¹² Sudiki janiwarlarning iqidin qaniti bilən qasirikı bolmioqan janiwarlarning həmmisi silərgə yirginqlik sanalsun.

Həlal wə həram quxlar

¹³ Uqar-qanatların təwəndikilər silərgə yirginliktur; ular yeyilməsliki kerək wə silərgə yirginqlik bolsun: — yəni bürküt, qorultaz-tapquxlar, dengiz bürküti, □

¹⁴ qarlıoq quyruqluk sar, laqin wə ularning hilliri,

¹⁵ həmmə qəşə-qəzoşunlar wə ularning hilliri,

¹⁶ müxükyapılak, təgikux, qayka, sar wə ularning hilliri,

¹⁷ hıwqux, qarna, ibis, □

¹⁸ aqqu, saqiyqux, belik'aloquq, □

□ **11:13 «qorultaz-tapquxlar»** — ibraniy tilida «ustihan qakquqi qux». Yəni bir təjimişi «belik'aloquq». □ **11:17**

«**hıwqux**» — yaki «kiqik hıwqux». «**qarna**» — yaki «suşa sunggüqi». Buning qandaq qux ikənlikini bilix təs.

□ **11:18 «aqqu»** — buning qandaq qux ikənlikini bilix təs. «**belik'aloquq**» — yaki «doşdaq»

19 ləylək, turna wə uning hilliri, həpüp wə xəpərəng qatarliklar silərgə haram sanalsun.□

Həlal wə haram həxarətlər

20 Buningdin baxқа tət putlap mangidioqan, uqidioqan uxşak janiwarlarning həmmisi silərgə yirginqlik bolidu.

21 Həlbuki, tət putlap mangidioqan, uqidioqan uxşak janiwarlardin təwəndikilərnı yesənglar bolidu: — puti bilən ügilik paqıki bolup, yər yüzidə səkriyələydiqanlarnı yesənglar bolidu; □

22 bularning iqidin silərgə yeyixkə bolidioqanliri: — qekətkə wə uning hilliri, qara qekətkə wə uning hilliri, tomuzoqa wə uning hilliri, qaqqıqız wə uning hilliri.

23 Lekin tət putluk boləqan əmiligüqi həm uqidioqan həmmə baxқа janiwarlar silərgə yirginqlik sanalsun.□

□ **11:19 «turna»** — yaki «qotan». «..., **turna wə uning hilliri, həpüp wə xəpərəng qatarliklar...**» — bu tizimlikteki quxlarning kəpinqisining ibraniy tilidiki nami Təwratta pəkət bir-ikki kətim kərüngən boləqəqka, ularning qaysi quxlar ikənlikini toptoqra bekitix bəzidə mumkin bolmaydu. Həlbuki, ularning omumiy tipliri, xübhısizki, tərjimimizdək bolidu. □ **11:21 «tət putlap mangidioqan»** — ibraniylarning kəzqarixiqə həxarətlər tət puti bilən mangidu, ularning aldınki ikkisi «qol» həsablinidu. □ **11:23 «silərgə yeyixkə bolidioqanliri: — qekətkə wə uning hilliri, ... qaqqıqız wə uning hilliri... həmmə baxқа janiwarlar silərgə yirginqlik sanalsun»** — «qekətkə»din baxқа, ibraniy tilidin bu həxarətlərnıng namlirini jəzmləxtürüx təs. Biz «qoxumqə söz»imizdə həlal-haram həywanlar üstidə tohtilimiz.

Əlüklər toqıruluk

²⁴ Bu janiwarlardinmu mundak yol bilən napak bolisilər; birkim ularning əlük tenigə təgsə kəq kirgüqə napak hesablinidu.

²⁵ Kimdəkim bularning əlükinin bir qismini kətürsə öz kiyimlerini yuyuxi kerək, u kixi kəq kirgüqə napak hesablinidu.

²⁶ Tuyaklıri aqımaq, biraq pütünləy bөлünmigən yaki kəximəydiqan haywanlarning həmmisi silərgə haramdur; hərkim *ularning əlükigə* təgsə napak sanalsun. □

²⁷ Tət puti bilən mangidiqan haywanlarning iqidin tapini bilən mangidiqanlarning həmmisi silərgə napak bolup, hərkim ularning əlük tənirigə təgsə kəq kirgüqə napak sanilidu.

²⁸ Kimki ularning əlükini kətürsə öz kiyimlerini yuyuxi kerək, u kixi kəq kirgüqə napak turidu. Bu haywanlar bolsa silərgə haram bolidu.

²⁹ Yər yüzidə əmiligüqi uxxak janiwarlarning iqidin silərgə haram bolqanlar munular: — qarioqu zokor, qaxqan, kəslənqük wə ularning turliri, □

³⁰ salma, kızil kəslənqük, tam kəslənqüki, tögürük kəslənqük wə hameleon qatarlıqlar haram bolidu. □

□ **11:26 «hərkim ularning əlükigə təgsə...»** — ibraniy tilida «hərkim ularqə təgsə...» — xübhisizki, bu ularning əlüklirini kərsitidu (24-ayətni kərüng). Qünki alayli, exəkni minix adəmnı napak qılmaydu. □ **11:29 «qaxqan»** — yaki «sesik küzən».

□ **11:30 «... tögürük kəslənqük wə hameleon qatarlıqlar»** — «hameleon»din baxqa janiwarlarning namlirini ibraniy tilidin jəzmləxtürux təs.

³¹ Bularning hëmmisi yër yüzidë ömüligüqi hëmmë uxxak janiwarlarning iqidë silërgë haram bolidu; ularning ölükigë tëgsë, këq kirgüqë napak sanilidu.

³² Bu janiwarlarning ölüki hërkindak nemigë qüxüp qalsa xu nemë napak hesablinidu — hërkindak yaqraq qaqa-kuqa bolsun, kiyim bolsun, terë bolsun, taqar bolsun, hërkindak ixka ixlitilidionan äswab bolsun, suqä qilinixi keräk; ular këq kirgüqë napak sanilip, keyin pak bolidu.■

³³ Bularning biri sapaldin yasalonan hërkindak qaqa iqidigë qüxüp qalsa, xu qaqa iqidiki hëmmë nersë napak sanalsun wë qaqa özi sundurulsun.

³⁴ Ägër qaqidiki sudin ax-taam üstigë qaqrap këtsë, ax-taam napak sanalsun wë xundakla qaqidiki hërkindak iqimlikmu napak sanalsun.

³⁵ Hërnemigë undak ölükning birër qismi qüxüp qalsimu, napak sanalsun. Ägër tonur wë oqak bolsa, napak boldi dëp qëkiwetilsun; ular silërgë haram bolsun.

³⁶ Lekin xundak ähwalda bulak yaki su yiqilidionan këlqäk yënila pak sanilidu; ämma birkim ularning ölük tenigë tëgsë napak bolidu.

³⁷ Ägër undak ölükning birër qismi terixka täyyarlanonan danlarqa qüxüp qalsa, bumu yënila pak sanilidu.

³⁸ Lekin ägër danning üstigë su quyulondin keyin xundak bir ölükning birër qismi qüxüp qalsa, undakta bu danlar silërgë napak sanalsun.

³⁹ Ägër silërgë yeyixkë bolidionan haywanlardin

biri ölüp qalsa, uning ölükgə təgkən kixi kəq kirgüqə napak sanalsun.

⁴⁰ Kimki undaq ölükning gəxidin yesə, öz kiyimlirini yuyuxi kerək wə kəq kirgüqə napak sanalsun; xundaqıla undaq bir ölükni kətürgən kiximu kiyimlirini yuyuxi kerək wə u kixi kəq kirgüqə napak sanalsun.

⁴¹ Yər yüzidə əmiligüqi həmmə uxxaq janiwarlar yirginqlik sanilip, hərgiz yeyilmisun.

⁴² Korsiki bilən beqirlap mangidioqan janiwar bolsun, yər yüzidə yürüp tət puti bilən yaki kəp putliri bilən mangidioqan əmiligüqi janiwarlarning hərtürlükini bolsa, ularni hərgiz yemənglar; qünki ular yirginqlikdir.

⁴³ Silər bolsanglar mundaq əmiligüqi janiwarning səwəbidin özünqlarni yirginqlik qılmasliqinglar kerək. Özünqlarni ular tüpəylidin napak qılmanglar, bolmisa ularning səwəbidin bulqinip qalisilər;

⁴⁴ qünki Mən Hudayinglardurmən. Silər özünqlarni *Əzümgə* atap mukəddəs qilixinglar kerək; Mən Əzüm mukəddəs boluqaq silərmu özünqlarni mukəddəs tutuxunglar kerək. Silər özünqlarni yər yüzidə əmiligüqi uxxaq hərəkəndaq janiwarlarning səwəbidin napak qılmanglar. ■

⁴⁵ Qünki Mən öz Hudayinglar boluxqa silərnə Misir zeminidin qikirip kəlgən Pərwərdigardurmən; silər mukəddəs bolunglar, qünki Mən mukəddəsturmən.

⁴⁶ Xular bolsa qarpay bilən uqar-qanatlar, suda

yüridioqan hər bir janiwar bilən yər yüzidə
 əmiligüqi hər bir uxxak janiwarlar toqrisidiki
 qanun-bəlgilimidur.

⁴⁷ Bular bilən haram-halalni uqur, yeyixkə
 bolidioqan haywan bilən yeyixkə bolmaydioqan
 haywanlarni pərək etələysilər.

12

Ayal kixining tuquttin keyinki «paklinixi»

¹ Pərwərdigar Musaqə səz qilip mundak dedi:

² Israillaroqə səz qilip mundak degin: — «Ayal
 kixi hamilidar bolup oqul tuqsa, adət kərüp
 aqriq bolqan künliridikidək yəttə küngiqə na-
 pak sanalsun. □

³ Səkkizinqi küni oqli bolsa hətnə qilinsun. □ ■

⁴ Ayal bolsa xuningdin keyin ottuz üq küngiqə
 «qan paklinix»ta tursun; paklinix künliri

□ **12:2 «adət kərüp aqriq bolqan künliri»** — ibraniy tilida «ayrim turux künliri». Qiz-ayallar adət kərgən waqtida «napak» hesablinip, eri bilən billə bolsa erimu kəq kirgüqə «napak» hesablinidu, xundakla muqəddəs ibadəthanoqə kirsə yaki qurbanliqlarning gəxliridin yesə bolmaydu. Lekin Təwrat-Injil boyiqə hərqandak waqitlarda Hudaning həlki dua-ibadət qilsa boliweridu! □ **12:3 «hətnə qilinsun»** — ibraniy tilida «uning hətniliki kesilsun» degən səzlər bilən ipadilinidu. ■ **12:3** Yar. 17:12; Luqa 1:59; 2:21; Yh. 7:22

tamam bolmishuqə heqbir mukəddəs nərsigə təgmisun, mukəddəs jayoiimu kirmisun. □

⁵ Əgər u qiz tuqsa undakta adət künliridikidək ikki həptigiqə napak turup, andin atmix altə küngiqə «qan paklinix»ta tursun.

⁶ Məyli oqul yaki qiz tuqsun, qan paklinix künliri tamam boləandin keyin u ayal keydurmə qurbanliq üqün bir yaxka kirgən qozini, gunah qurbanliqi üqün bir baqka yaki pahtəkni elip jamaət qedirining kirix aqziqə, kahinning qexiqə kəltürsun.

⁷ Kahin uni Pərwərdigarning aldida sunup, xu ayal üqün kafarət kəltüridu; xuning bilən u hunidin pak bolidu. Oqul yaki qiz tuqkan ayal toqrisidiki qanun-bəlgilimə mana xudur.

⁸ Əgər uning qoziqə qurbi yətmisə, u ikki pahtək yaki ikki baqka kəltürsun; ularning biri keydurmə qurbanliq üqün, yənə biri gunah qurbanliqi üqün bolidu; xu yol bilən kahin uning üqün kafarət kəltüridu; u ayal pak bolidu. □

13

Hərhil terə kesəlliri toqruluk bəlgilimilər

□ **12:4 «xuningdin keyin ottuz üq küngiqə «qan paklinix»ta tursun»** — ayal öz erigə yekinxlix tərəptə «pak» hesablinatti, lekin mukəddəs qediroqə kirip qurbanliq qilixka bolmaytti. □ **12:8 «Əgər uning qoziqə qurbi yətmisə...»** — ibraniy tilida: — «Əgər uning qoza elixka qoli kishilik qilsa...». **«u ayal pak bolidu»** — bu babtiki «ayallarning pakliqi» degən tema toqruluk kəp uqummasliqlar boləaqoqə, biz u toqruluk «qoxumqə səz»imizdə azraq tohtilimiz.

¹ Pərwərdigar Musa bilən Ҳарунға сөз қилип мундақ dedi: —

² Birsining бəдинining терисидə bir қиқан, яки тəmrətkə яки парқирақ тахма қикип, унингдин бəдинining терисидə pesə-mahaw kesilining jarahiti пəйда болған bolsa, u kixi Ҳарун каһиннинг яки унинг каһин оқуллirидин бирининг кexиға кəлтүрүлсун. □

³ Каһин унинг бəдинining jarahitigə қарayду; jarahət болған jayning түки ақирip кəткəн һəмдə jarahətmu ətrapidiki teridin кеникράқ көрүнсə, bu pesə-mahaw kesəllikidur. Xunga каһин uni көргəндin keyin xu kixini «napak» дəп jakarlisun.

⁴ Lekin əgər унинг бəдинining терисidiki пəйда болған axu yaltирақ қиқан ақ болup, ətrapidiki teridin кеникράқ көрүnmisə wə түkimu ақирip кəтmigən bolsa, каһин bu jarahət bar kixini yəттə күngiqə ayrim solap қoysun.

⁵ Yəттинқи күни каһин уningға қарисun wə əgər jarahət ohxax turup, терисidə кengiyip кəтmigən bolsa, каһин uni yənə yəттə күngiqə ayrim solap қoysun.

⁶ Yəттинқи күни каһин уningға yənə қарисun wə jarahətning rənggi suslaxқан wə кengiyip кəтmigən bolsa, undaқта каһин uni «pak» дəп jakarlisun; jarahətning пəкəт bir қақа ikənliki бекитilip, kesəl kixi өз кiyimlirini yuyup pak

---

□ **13:2 «бəдинining терисidə»** — demək, saқal яки qaqliri iqidə əməs (29-37nimu көrüng). **«pesə-mahaw»** — bu bablardiki «pesə-mahaw» kesili пəкəт mahaw kesili bolupla қалмай, бəлки nəqqə hil tərə kesəlliklirini көrsitixi mumkin. «Қoxumқə сөз»imizni көrüng.

sanalsun.

⁷ Lekin əgər u kaħinoqa kərünüp «pak» dəp jakarlanoqandin keyin xu qaqa terisidə kengiyip kətsə, undaқта u yənə bir kətim kaħinoqa kərünsun.

⁸ Kaħin uningoqa yənə qarısun wə əgər qaqa uning terisidə kengiyip kətkən bolsa, kaħin uni «napak» dəp jakarlisun; u jaraħət pesə-mahawdur.

⁹ Əgər birkimdə pesə-mahaw jaraħiti pəyda bolup qalsa kaħinning kəxiəqa kəltürülsun.

¹⁰ Kaħin uning jaraħitigə səpselip qarısun; wə əgər terisidə aқ bir qıqan pəyda boləqan, tüki aқirip kətkən bolsa wə qıqan qıqқан jayda ət-gəxi kərünüp qaloqan bolsa,

¹¹ bu uning bədinining terisigə qüxkən kona pesə-mahaw jaraħitining kaytidin kəzoqilixi bolup, kaħin uni «napak» dəp jakarlisun. U napak boləqini üqün uni solaxning həjiti yoқ.

¹² Lekin əgər pesə-mahaw kəzoqilip, jaraħiti bar kixining terisigə yeyilip kətkən bolsa, kaħin nəgila qarisa xu yərdə xu «pesə-mahaw» bolsa, terisini bəxidin putioqə qaplap kətkən bolsa,

¹³ undaқта kaħin uningoqa səpselip qarısun; mana, xu pesə-mahaw jaraħiti pütün bədinini qaplap kətkən bolsa, u jaraħiti bar kixini «pak» dəp jakarlisun; qünki uning pütün bədinini aқirip kətkən bolup, u «pak» dəp sanalsun.

¹⁴ Lekin qaқaniki uningda ət-gəxi kərünüp qalsa, u kixi napak sanalsun.

¹⁵ Kaħin mundaқ kərüngən ət-gəxigə qarap, u kixini «napak» dəp jakarlisun; qünki xu ət-gəx napak bolup, u pesə-mahaw kesilidur.

16 Həlbuki, əgər ət-gəxi kaytidin özgirip, akarsa u kixi yənə kahinning kexioqa kəlsun.

17 Kahin uningota səpselip qarısun; jarahət akarəjan bolsa, kahin jarahiti bar kixini «pak» dəp jakarlısun; u pak sanilidu.

18 Əgər birkinning bədinining terisigə hürrek qikip sakıyıp,

19 hürrekning ornida ak qıkan yaki kızıoquq daə pəyda boləjan bolsa, kahinqa kərsitilsun.

20 Kahin uningota səpselip qarısun; əgər daə ətrapidiki teridin kənıkrak kərünsə, xundakla uningdiki tüklər akirip kaləjan bolsa, undakta kahin uni «napak» dəp jakarlısun; qünki bu hürrektin kəzəzilip pəyda boləjan pesə-mahaw kesili jarahitidur.

21 Ləkin kahin uningota səpselip qarıoqanda, daə qıkkən jayda akirip kaləjan tüklər bolmisa, wə daəmu ətrapidiki teridin kənıkrak bolmisa, rənggi səl susrak boləjan bolsa, undakta kahin uni yəttə künqiqə ayrim solap kəysun.

22 Əgər daə dərwəkə terisigə yeyilip kətkən bolsa, kahin uni «napak» dəp jakarlısun; qünki bu *pesə-mahaw* jarahitidur.

23 Əmma əgər daə öz jayida tohtap yeyilmiojan bolsa, bu pəkət hürrekning zəhmi, halas; kahin uni «pak» dəp jakarlısun.

Kəyük yarisi toqruluk

24 Əgər birsining bədinining terisining məlum jayi kəyüp kəlip, kəygən jay ak-kızıoquq yaki pütünləy ak daə bolup kəlsa,

²⁵ kaħin uningõja sapselip qarısun; eđer xu daõdiki tükler akirip katkæn, daõmu etrapidiki teridin kenikrak bolup kalõan bolsa, undakta bu kõiük yarısidin põiya bolõan pesõ-mahaw kesilidur; kaħin uni «napak» dõp jakarlisun; qõiunki u pesõ-mahaw jarahitidur.

²⁶ Lekin eđer kaħin sapselip qarõõanda, daõning ornida heqkandak akirip katkæn tük bolmisa, xundakla daõmu etrapidiki teridin kenik bolmisa, bõlki rænggi sus bolsa, undakta kaħin uni yõttõ kõiugiqõ ayrim solap qõysun.

²⁷ Yõttinqi kõiuni kaħin uningõja yõnõ qarısun; daõ terisidõ kengiyip katkæn bolsa, kaħin uni «napak» dõp jakarlisun; qõiunki u pesõ-mahaw jarahitidur.

²⁸ Emma eđer daõ jayida tohtap, yeyilmõõan bolsa, xundakla rænggi sus bolsa, bu pøkõt kõiükting bolõan qawartqõ, halas; kaħin uni «pak» dõp jakarlisun; qõiunki u kõiükning tatõkõ, halas.

Qaq yaki saqal iqidõ põiya bolõan jarahõtlar

²⁹ Eđer bir er yaki ayal kixining bexida yaki saqilida jarahõt põiya bolsa,

³⁰ kaħin jarahõtkõ sapselip qarısun; eđer jarahõt etrapidiki teridin kenikrak kõiõnsõ, õstidõ xalang serik tük bolsa, undakta kaħin uni «napak» dõp jakarlisun; qõiunki bu jarahõt kakaq bolup, bax yaki saqaldiki pesõ-mahawning alamitidur.

³¹ Eđer kaħin kakaq jayõja sapselip qarõõanda, u etrapidiki teridin kenik kõiõnmisõ, xundakla uning iqidõ heqkandak kara tükmu bolmisa,

undakta kahin kaxiqi bar kixini yettə kungiqə ayrim solap qoysun.

³² Kahin yettinqi küni qaxaqqa yənə səpselip qarison; qaxaq kengiyip kətməy, üstidimu heqkandak serik tük bolmisa, xundakla qaxaq ətrapidiki teridin kenik körünmisə,

³³ jarahtı bar kixi barlıq qaq-sakilini qüxürüwətsun; qaxaqning özini oqirdimisun. Kahin kaxiqi bar kixini yənə yettə kungiqə ayrim solap qoysun.

³⁴ Yettinqi küni kahin qaxaqqa səpselip qarison; əgər qaxaq teridə kengiyip kətmigən bolsa, xundakla ətrapidiki teridin kenik körünmisə, kahin uni «pak» dəp jakarlisun. Andin u kiyimlirini yusun; xuning bilən u pak sanilidu.

³⁵ Lekin əgər u «pak» dəp jakarlanoqandin keyin qaxaq teridə kengiyip kətsə,

³⁶ kahin uningoqa yənə səpselip qarison; əgər qaxaq teridə kengiyip kətkən bolsa, serik tükning bar-yoklukini təkxürüxning hajiti yok; qünki bu kixi napaktur.

³⁷ Əgər qaxaq jayida xu peti kəlip, üstidin qara tük ünüp qıqқан bolsa, qaxaq sakayqan bolidu; xu kixi pak boloaqqa, kahin uni «pak» dəp jakarlixı kerək.

³⁸ Əgər ər yaki ayal kixining bədinining terisidə daql pəyda bolup, bu daqlar parkıraq həm aq bolsa

³⁹ kahin səpselip qarison; əgər bədənning terisidiki xu daqlar suslixip boz rənggə yüzləngən bolsa, bu teridin qıqқан bir taxma, halas; bu kixi pak sanalsun.

Paynək bax tooqruluq

⁴⁰ Əgər birkimning bexining tükli ri qüxüp kət kən bolsa, u pəkət bir takir bax, halas; u pak sanalsun.

⁴¹ Əgər uning bexining tüki pexanə tər ipidin qüxkən bolsa, u pəkət paynək bax, halas; u yən ila pak sanalsun.

⁴² Ləkin əgər uning takir bexi ya ki paynək bexida kizə uq aq daə kərünsə, unda kta xu jarahət uning takir bexi ya ki paynək bexidiki pesə-mahaw kesilining bir alamidur.

⁴³ Kahin jarahitigə səpselip kərisun; əgər uning takir bexida ya ki paynək bexida ix xik jarahət bolsa həmdə pesə-mahaw kesilining alamidək kizə uq aq kərünsə,

⁴⁴ unda kta u pesə-mahaw kesiligə g iriptar bolə an adəm bolup, napak hesablinidu. Uning bexioqa xunda k jarahət qüxkən bolə aq, kahin uni mutlə k «napak» də p jakarlisun.

⁴⁵ Xunda k jarahiti bar pesə-mahaw kesili bolə an kixi kiyimliri yirtik, qaqliri quwuk, burut-sakili yepiklik həlda: «Napak, napak!» də p towlap yürüxi kerək. □ ■

⁴⁶ Xu jarahiti bolə an barlik künlə rdə u «napak» sanilidu; u napak bolə aqqa, ayrim turuxi kerək; uning turalə usi qedirgahning sirtida bolsun.

Kiyim-keqək, rəht ya ki terə-hurumlarda pəyda bolə an «pesə-mahaw» kesili

□ **13:45 «qaqliri quwuk»** — ya ki «bexi oquq». ■ **13:45** Yioq. 4:15

⁴⁷ Əgər bir kiyimdə, məyli yungdin yaki kanaptin tikilgən bolsun uningda pesə-mahaw iz-deoqi pəyda bolsa, □

⁴⁸ yəni kanap yaki yungdin tokuloqan rəhttə, ərux yipida yaki arqak yiplirida bolsun, terə-hurumda yaki teridin etilgən hərəkəndək nərsilərdə pesə-mahaw iz-deoqi bolsa, □

⁴⁹ xundaqla kiyim-keqək yaki terə-hurumda, ərux yip yaki arqak yiplirida, ya terə-hurumdin etilgən nərsilərdə pəyda bolqan iz-daql yexilraq yaki kizocuq bolsa bu iz-daql «pesə-mahaw iz-deoqi» dəp qarilip kahinoqa kərsitilsun. □

⁵⁰ Kahin *daqlqa* səpselip qarison, andin iz-daql pəyda bolqan nərsini yəttə kungiqə ayrim saklisun.

⁵¹ U yəttinqi küni iz-daqlqa qarap baksun; iz-daql quxkən kiyim-keqək, məyli arqak yipta yaki ərux yipta bolsun, yaki terə-hurumda yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, u kengiyip kətkən bolsa, bu iz-daql qiritküq pesə-mahaw kesili dəp hesablinip, ular napak sanalsun.

⁵² Xuningdək kahin ərux yip yaki arqak yipida iz-daql bolsa kiyim-keqək yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə xundaql iz-daql bolsa ularnimu

---

□ **13:47 «pesə-mahaw iz-deoqi»** — ibraniy tilida «pesə-mahaw yarisi». □ **13:48 «ərux yipida»** — yaki «təg yipi» — tokulmilarning boyioqa tartiloqan yipi. □ **13:49 «...kiyim-keqək yaki terə-hurumda ... pəyda bolqan iz-daql yexilraq yaki kizocuq bolsa bu iz-daql «pesə-mahaw iz-deoqi» dəp qarilip kahinoqa kərsitilsun»** — bu ayətlərdə tiloqa elinoqan «pesə-mahaw kesili»ning rəht-kiyimgə yaki terə-hurumqa yukuxi bəlkim adəmnı həyran kaldurarlik ix boluxi mumkin. Bu toqruluk «koxumqə səz»imizni kəring.

kəydürüwətsun; çünki bu qiritküq pesə-mahaw kesilidur. Mundaq nərsilərninğ həmminisini otta kəydürüx kerəktur.

⁵³ Ləkin kaħin uningəra səpselip qarışanda, iz-daş kiyim-keqəktiki ərüx yıpta bolsun, arqak yıpta bolsun, yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, iz-daş kengəymigən bolsa,

⁵⁴ undaқта kaħin deşiqi bar nərsini yuyulsun dəp buyrup, ikkinqi ketim uni yəttə künqiqə saklisun.

⁵⁵ Bu nərsə yuyuləandin keyin kaħin yənə daşqa səpselip qarısun; əgər uning rənggi əzgərmigən bolsa (gərqə kengiyip kətmigən bolsimu), u yənila napaktur; sən uni otta kəydürgin. Çünki məyli uning iz-deşiqi iq yüzidə bolsun yaki tax yüzidə bolsun u qiritküq iz-daş hesablinidu.

⁵⁶ Ləkin əgər kaħin səpselip qarışanda, mana, daşning rənggi yuyuləandin keyin suslixip kətkən bolsa, u xu qismini kiyim-keqəktin, ərüx yıptin yaki arqak yıptin bolsun, yaki terə-hurumdin bolsun uni yırtip elip, taxliwətsun.

⁵⁷ Əgər bu iz-daş kiyim-keqəktə, məyli arqak yıpta yaki ərüx yıpta bolsun, ya terə-hurumdin etilgən nərsidə kərünsun, bu kengiydişan birhil pesə-mahaw iz-deşiqi dəp sanalsun; sən u qarplaxқан kiyim-keqəkni kəydürüwətkin.

⁵⁸ Ləkin əgər iz-daş kiyim-keqəktə bolsun (ərüx yıpida yaki arqak yıpida bolsun) yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, yuyulux bilən qikip kətsə, undaқта bu egin ikkinqi ketim yuyulsun, andin pak sanalsun.

⁵⁹ Pesə-mahaw kesiliningkidək iz-daş pəyda

boloqan yung yaki kanap rəhttin tokuloqan kiyim-keqək (iz-daoq ərux yipta yaki arqak yipta bolsun) yaki terə-hurumdin etilgən nərsilər toqrisidiki qanun-bəlgilimə mana xudur; buning bilən ularni pak yaki napak jakarlaxqa bolidu.

14

Pesə-mahaw kesəlliridin paklinix bəlgilimiliri

¹ Pərwərdigar Musaoqa səz qilip mundak dedi:

² Pesə-mahaw boləqan kixi pak kilinidəqan künidə bəja qilix kerək boləqan qanun-bəlgilimə mana təwəndikidəktur: — U kaqinning aldiəqa kəltürəlsun. ■

³ Kaqin qedirgahning taxkiriəqa qiqip, pesə-mahaw boləqan kixigə səpsəlip qarisan; əgər pesə-mahaw boləqan kixi kesilidin saqayoqan bolsa,

⁴ Undaqta kaqin pak kilinidəqan kixigə pak, tirik quxtin ikkini uningəqa qoxup kedir yaəiqi, qizil rəht wə zofa kəltürəxkə buyrusun. □

⁵ Andin kaqin quxlarning birini eqin su qaqilanoqan sapal kozining üstidə boəuzlanglar dəp buyrusun; □

⁶ andin tirik quxni bolsa, kaqin uni kedir yaəiqi, qizil rəht wə zofa bilən elip kelip,

■ **14:2** Mat. 8:4; Mar. 1:44; Luqa 5:14; 17:14 □ **14:4** «**kizil rəht**» — yaki «kizil yip». «**zofa**» — birhil əsümlük; baxqa bir ismi «lepəkgül». □ **14:5** «**eqin su qaqilanoqan sapal kozining üstidə...**» — yaki «eqin su üstidə tutup turuloqan sapal kozining üstidə...».

bu nərsilərninğ həmmisini tirik qux bilən birgə ekin suning üstidə boquzlanoqan quxning keniqa qilisun,

⁷ andin pesə-mahawdin pak qilinidoqan kixigə yəttə ketim sepixi bilən uni pak dəp jakarlisun; wə tirik quxni dalaqa qoyup bərsun.

«Pak qilinix» tiki yəttə kün

⁸ Pesə-mahawdin pak qilinidoqan kixi kiyim-lirini yuyup, bədinidiki barlıq tükləni qüxürüp, suda yuyunoqandin keyin pak hesablinidu. Andin uningə qedirgahqa kirixkə ijazət bolidu; pəkət u yəttə künigə öz qedirining texida turuxi kerək.

⁹ Yəttinçi küni u bədinidiki həmmə tükləni qüxürsun; baxning qaq-saqalliri wə kexini, yəni barlıq tüklirini qüxürsun; u kiyimlirini yuyup öz bədinini suda yusun, andin pak bolidu.

Səkkizinçi küni

¹⁰ Səkkizinçi küni u ikki bejirim ərkək qoza bilən bir yaxqa kirgən bejirim qixi qozidin birni, xuningdək bir *əfahning* ondin üçigə barawər zəytun meyi iləxtürülgən esil un «axlıq hədiyə»ni, bir log zəytun meyini kəltürsun. □

¹¹ Uni «pak» dəp jakarlaydidoqan bu rəsim-qaidini ötküzididoqan kaħin pak qilinidoqan kixini wə u nərsiləni jamaət qedirining kirix aqzida, Pərwərdigarning aldida hazır qilsun.

□ **14:10 «bir log»** — bəlkim təhminən bir letning yerimi boluxi mumkin.

12 Andin kahin әrkәk qozilarning birini elip itaәtsizlik qurbanliki qilip sunup, uning bilән billә xu bir log zәytun meyinimu kәltürüp, pulanglatma hәdiyә süpitidә Pәrwәrdigarning aldida pulanglatsun.

13 Qoza bolsa muqәddәs bir jayning iqidә gunah qurbanliki bilән keydurmә qurbanliqlar boquzlinidoqan jayda boquzlansun; qünki itaәtsizlik qurbanliki bolsa gunah qurbanliqioqa ohxax, kahinoqa tәwә bolup «әng muqәddәslәrning biri» sanilidu. □ ■

14 Kahin itaәtsizlik qurbanliqining qenidin elip pak qilinidoqan kixining ong qulikining yumxiqioqa wә ong qolining qong barmiki bilән ong putining qong barmiqioqimu sürüp qoysun.

15 Andin kahin xu bir log zәytun meyidin elip, özining sol qolining alikinoqa azoqina quysun.

16 Kahin ong barmiqini sol qolidiki zәytun meyioqa qilap, Pәrwәrdigarning aldida yәttә qetim barmiki bilән sәpsun.

17 Andin kahin qolidiki qaloqan maydin elip, pak qilinidoqan kixining ong qulikining yumxiqioqa, ong qolining bax barmiqioqa wә ong putining bax barmiqioqa sürülgән itaәtsizlik qurbanliqining qenining üstigә sürüp qoysun.

18 Sürüp bolup, kahin qolidiki exip qaloqan mayni pak qilinidoqan kixining bexioqa quysun. Bu yol bilән kahin uning üqün Pәrwәrdigarning aldida kafarәt kәltüridu.

19 Andin kahin gunah qurbanliqini sunup, pak qilinidoqan kixini napakliqidin pak qilixqa ka-

□ **14:13 «muqәddәs bir jay»** — muxu yәrdә muqәddәs jayning hoylisini kәrsitidu. ■ **14:13** Law. 7:7

farət kəltüridu; ahirida u keydürmə qurbanliqni boquzlisun.

²⁰ Kahin keydürmə qurbanliq bilən axliq hədiyəni qurbangahta sunsun. Bu yol bilən kahin uning üqün kafarət kəltürüp, u kixi pak bolidu.

²¹ Lekin u kəmbəoşəlliktin xundak qilixqa qurbi yətmisə, əzigə kafarət kəltürüx üqün «pulanglatma hədiyə» süpitidə yaloquz bir ərkək qozini itaətsizlik qurbanliqi qilip kəltürsun, xuningdək axliq hədiyə üqün bir əfahning ondin birigə barawər zəytun meyi iləxtürülgən esil un bilən bir log zəytun meyini kəltürsun □

²² wə öz əhwaliqə yarixa ikki pahtək yaki ikki baqqa elip kəlsun; biri gunah qurbanliqi üqün, yənə biri keydürmə qurbanliq üqün bolsun;

²³ səkkizinqi küni bularni əzining pak qilinixi üqün jamaət qedirining kirix aqziqə elip kəlip, Pərwərdigarning aldidə kahinning kexiqə kəltürsun.

²⁴ Kahin itaətsizlik qurbanliqi bolidiqan ərkək qoza bilən xu bir log mayni elip, bularni pulanglatma hədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldidə pulanglatsun.

²⁵ Itaətsizlik qurbanliqi qilinqan ərkək qozini bolsa əzi boquzlisun; andin kahin itaətsizlik

---

□ **14:21 «kafarət kəltürüx üqün ... yaloquz bir ərkək qozini itaətsizlik qurbanliqi qilip kəltürsun»** — muxu yərdə «itaətsizlik qurbanliqi»ning səwəb-məqsiti eniq kərünidu — kesəl bolqan kixi kesili tüpəylidin Hudaqə heqkəndak qurbanliq yaki hədiyə sunalmisa, xu waqittiki sunmiqan qurbanliqliri üqün Hudaqə kərzdar dəp həsablinidu. «Itaətsizlik qurbanliqi» bolsa bu kərzning ornida bolatti. Məsilən məzkur kitab, 5-bab, 14-19-ayətni kərüng.

qurbanlığının qenidin azoqına elip, pak qilinidoqan kixining ong qulikining yumxiqioqa, ong qolining bax barmiqioqa wə ong putining bax barmiqioqa sürsun.

²⁶ Andin kaqin maydin elip, sol qolining alikiniqoqa azoqına quysun.

²⁷ Xundaq qilip, kaqin ong barmiqi bilən sol qolidiki maydin Pərwərdigarning aldidada yəttə qetim səpsun.

²⁸ Andin kaqin əzi qolidiki maydin elip, pak qilinidoqan kixining ong qulikining yumxiqioqa wə ong qolining bax barmiqi bilən ong putining bax barmiqioqa itaətsizlik qurbanlığının qenining üstigə sürsun.

²⁹ Xuning bilən Pərwərdigarning aldidada uningqoqa kafarət kəltürüxkə kaqin qolidiki mayning qaloqinini pak qilinidoqan kixining bexioqa quysun;

³⁰ andin xu kixi öz qurbioqa qarap pahtəktin birni yaki baqkidin birni sunsun;

³¹ öz qurbioqa qarap, birini gunah qurbanliqi, yənə birini kəydürmə qurbanliq qilip axliq hədiyə bilən billə sunsun. Bu yolda kaqin Pərwərdigarning aldidada pak qilinidoqan kixi üqün kafarət kəltüridu.

³² Əzidə pesə-mahaw boləqan, pak qilinixi üqün wajip bolidoqan nərsiləрни kəltürüxkə qurbi yətməydoqan kixilər toqrisidiki qanun-bəlgilimə mana xulardur.

Pesə-mahaw kesili başqan əylər toqrulux

³³ Pərwərdigar Musa bilən Hərunoşa mundak dedi: —

³⁴ — Silər Mən özünqlərğa miras qilip beridioğan Kanaan zeminiğa kirgəndin keyin, Mən silər igə bolidioğan xu zemindiki bir öygə birhil pesə-mahaw yarisini əwətsəm,

³⁵ öyning igisi kahinning kexioğa berip, uningğa buni məlum qilip: «Mening öyümgə waba yukqandək körünidu», dəp məlum qilixi kerək. □

³⁶ Kahin bolsa: — Öydiki həmmə nərsilər napak bolmisun üqün mən berip bu wabağa səpselip qaraxtin burun öyni bikarlanglar, dəp buyrusun. Andin kahin kirip öygə səpselip qarısun.

³⁷ U xu wabağa səpselip qarioqinida, mana öyning tamlirioğa waba daqliri yukqan jaylar kawak bolsa, həm yexiloğa mayil yaki kizoquq bolup, tamning yüzidin keniqrak bolsa, □

³⁸ kahin öyning ixikining aldioğa qikqip, ixikni yəttə küngiqə takap koysun.

³⁹ Andin kahin yəttinqi küni yenip kelip, səpselip qarioqinida, öyning tamliridiki iz-daql kengiyip kətkən bolsa,

⁴⁰ kahin: — Waba yukqan taxlarni qikqip xəhərnin sirtidiki napak bir jayoğa taxliwet-inglar, dəp buyrusun.

⁴¹ Xuning bilən birgə u öyning iqining tət ətrapini kirdorsun wə ular kiroğan suwaqni

---

□ **14:35 «mening öyümgə waba yukqandək körünidu»** — bu ayətlərdə tiloğa elinoğan «pesə-mahaw Kesili»ning öylərgə yukuxi bəlkim adəmnı həyran qilarlıq ix boluxi mumkin. Bu toqruluk «koxumqə sez»imizni körüng. □ **14:37 «... kawak bolsa»** — yaki «tompiyip qikqan bolsa». İbraniy tilidiki bu sez Mukəddəs Kitabta birlə qetim tepilidu.

bolsa xəhərning texidiki napak bir jayoqa təküwətsun.

⁴² Andin ular baxka taxlarni elip, ilgiriki taxlarning ornida qoysun wə baxka hək lay etip, uning bilən əyni qaytidin suwisun.

⁴³ Əgər u taxlarni qikirip, əyni kirdurup qaytidin suwatqandin keyin, əyde waba deoqi yənə pəyda bolsa,

⁴⁴ undaқта kaһin yənə kirip buningoqa səpselip qarısun. Səpselip qarıoһinida, mana iz-daoq əyde kengiyip kətkən bolsa, bu əygə yukқini qiritkүq waba bolidu; əy napak sanilidu.

⁴⁵ Bu wəjidin ular əyni, yəni yaoqax-tax wə barlıq suwıki bilən billə quxurup, һəmmisini kəturup xəhərning sirtidiki napak bir jayoqa taxliwətsun.

⁴⁶ Kimdəkim əy taқaloqan məzgildə uningoqa kirsə, u kəq kirgүqə napak sanilidu.

⁴⁷ Əgər birkim əy iqidə yatқан bolsa, kiyimlirini yusun; wə əgər birsi əyde oqızalanoqan bolsa, umu əz kiyimlirini yusun.

⁴⁸ Lekin kaһin kirip, əygə səpselip qarıoһinida əy suwaloqandin keyin waba uningda kengiyip kətmigən bolsa, undaқта kaһin əyni «pak» dəp jakarlısun; qünki uningdiki waba saқayoqan bolidu.

⁴⁹ Andin u əyning pak қilinixi үqүн ikki қux, kedir yaoqıqi, kızil rəht bilən zofa elip kelip,

⁵⁰ қuxlarning birini eqin su қақılanoqan sapal kozining üstidə boquzlısun; □

⁵¹ andin u kedir yaoqıqi, zofa, kızil rəht wə tirik

□ **14:50 «...eqin su қақılanoqan sapal kozining üstidə»** — yaki «... eqin su üstidə tutup turuloqan sapal kozining üstidə».

quxni billə elip kelip, bu nərsilərninğ həmmisini boquzlanəqan quxning keniəqə, xundakla eqin suəqə qilap, əygə yəttə mərtiwə səpsun;

⁵² bu yol bilən u əyni quxning keni, eqin su, tirik qux, kedir yaəliqi, zofa wə kizil rəht arqilik napakliqtin paklaydu.

⁵³ Andin u tirik quxni xəhərninğ sirtida, dalada qoyup bərsun. U xundak qilip, əy üqün kafarət kəltüridu; u əy pak sanilidu.

⁵⁴ Bular bolsa hərhil pesə-mahaw jarahiti, qəqəq,

⁵⁵ kiyim-keqək wə əygə yukqan pesə-mahaw wabasi,

⁵⁶ teridiki qikanlar, təmrətkə wə parkirək aq izdaəqlar toərisidiki qanun-bəlgilimidur.

⁵⁷ Xu bəlgilimilər bilən bir nərsininğ qaysi əhwalda napak, qaysi əhwalda pak bolidəqanliqini pərk etixkə kərsətmə berixkə bolidu; mana bu pesə-mahaw toərisidiki qanun-bəlgilimidur.

15

Aqma toəruluk

¹ Pərwərdigar Musa bilən Hərunəqə səz qilip mundak dedi: —

² Israillarəqə mundak dənglar: — Hərəkəndak ərkəkning əz tenidin aqma qiksa xu kixi xu aqma səwəbidin napak sanalsun. □

□ **15:2 «...ərkəkning əz tenidin aqma qiksa...»** — bu ayətlərdiki «ərkəkning teni» degən səz kəp yərlərdə əwrət, uyat yərlirini kərsitidu.

³ Akma qikixtin boloqan napaklik toqrisidiki hokum xuki, akmisi mayli tenidin ekip tursun yaki ekixtin tohtitiloqan bolsun, xu kixi yonila napak sanalsun;

⁴ mundaq akma boloqan kixi yatqan hərbir orun-körpə napak sanilidu wə u kaysi nərsining üstidə oltursa xu nərsimu napak sanilidu.

⁵ Kimki u yatqan orun-körpigə təgsə, əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, andin kəq kirgüqə napak sanalsun.

⁶ Xuningdək kimki mundaq akma boloqan kixi olturoqan nərsidə oltursa əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

⁷ Kimki akma boloqan kixining tenigə təgsə, əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

⁸ Əgər akma boloqan kixi pak birsigə tükürsə, xu kixi əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, kəq kirgüqə napak sanalsun.

⁹ Qaysibir egər-toqumning üstigə *akma boloqan* kixi minsə, xu nərsə napak sanalsun.

¹⁰ Kimki uning tegidə qoyuloqan nərsilərgə təgsə kəq kirgüqə napak sanilidu; wə kimki xu nərsilərnəni kətürsə, əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

¹¹ Akma boloqan kixi qolini yumastin birkimgə təgküzsə, xu kixi əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

¹² Akma boloqan kixi sapal qaqini tutup salsa, xu qaqə qeqiwetilsun; yaqəq qaqə bolsa suda yuyulsun.■

«*Akmidin paklinix*» *toʻqruk*

¹³ Kaqaniki akma bar kixi akma halitidin kutulsa, ezining pak kilinixi uqun yettə künni hesablap otküzüp, andin kiyimlerini yuyup, ekin suda yuyunsun; andin pak sanilidu.

¹⁴ Səkkizinqi küni ikki pahtək yaki ikki baqkini elip, jamaət qedirining kirix aozioqa, Pərwərdigarning aldioqa kəltürüp, kahinoqa tapxursun.

¹⁵ Kahin ulardin birini gunah qurbanliqi uqun, yənə birini köydürmə qurbanliq uqun sunsun. Bu yol bilən kahin Pərwərdigarning aldida uning akma boləqanliqioqa kafarət kəltüridu.

¹⁶ Əgər bir ərkəkning məniysi əzlükidın qikip kətkən bolsa, u pütün bədinini suda yusun, u kəq kirgüqə napak sanalsun.

¹⁷ Xuningdək adəmnıng məniysi kaysi kiyimigə yaki terisigə yukup qalsa, suda yuyulsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

¹⁸ Ər wə ayal kixi bir-birigə yeqinlixixi bilən məniy qiksa, ikkisi yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

Ayal kixilərdiki akma kelix toʻqruk

¹⁹ Əgər ayal kixilər akma kelix halitidə tursa wə akmisi hun bolsa, u yettə künigə «ayrim» tursun; kimki uningə təgsə kəq kirgüqə napak sanalsun. □

□ **15:19 «akma kelix haliti»** — bu ayətlərdə kərsilitilgən aozriqlarning kəpinqisi əwrət, uyat yərliridiki hələtlətni kərsətsə kerək. «**ayrim**» — bu ayəttiki «ayrim» — ayrim solap qoyulsun degənni bildürməydu (məsilən, 24-ayətni kəring).

20 «Ayrim» turux mæzgilidə, kaysi nərsining üstidə yatsa, xu nərsə napak sanilidu, xundakla kaysi nərsining üstidə olturoqan bolsa, xu nərsimu napak sanalsun.

21 Hərkim uning orun-kərpisigə təgsə öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

22 Hərkim u olturoqan nərsigə təgsə, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

23 Wə əgər birkim u yatqan yaki olturoqan jayda koyuloqan birer nərsigə təgsə, kəq kirgüqə napak sanalsun.

24 Əgər bir ər kixi xu hələttiki ayal bilən birgə yatsa, xundakla uning hun napakliki xu ərgə yukup qalsa, u yəttə künigiqə napak sanalsun; u yatqan hər bir orun-kərpimu napak sanalsun. □ ■

25 Əgər ayal kixining adət waqtining sirtidimu birnəqqə künigiqə huni kelip tursa, yaki hun akmisi adət waqtidin exip kətkən bolsa, undakta bu napak qan ekip turoqan künlirining həmmisidə, u adət künliridə turoqandək sanalsun, yənə napak sanalsun. ■

26 Qan kəlgən hər bir kündə u qaysi orun-kərpə

□ **15:24 «hun napakliki»** — ər-ayal billə yatqanda ayalning aditi tuyuksiz kelip kelip, hun qeni tasadipiyliktin ər kixigə tegip ketixini kərsitidu. Əgər ər kixi ayalning adət kərginini bilip turup uningə qə yəqinlaxqan bolsa, undakta hər ikkisi (ayal kixi məjburlanmiqan bolsa, əlwəttə) Hudaning biwasitə kərsitidiqan jazasiqə uqraydu (20:18ni kəring). Xübhisizki, Hudaning bu əmrđiki məqsiti, ayal kixilərgə ayning əng qiyin waqtida aram berixtin ibarət idi. ■ **15:24** Law. 18:19 ■ **15:25** Mat. 9:20

üstidə yatsa, bular u adət künliridə yatqan orun-kərpilərdək hesablinidu; u qaysi nərsining üstidə olturoqan bolsa, xu nərsə adət künlirining napaklikidək napak sanalsun.

²⁷ Hərkim bu nərsilərgə təgsə napak bolidu; xu kixi kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

Ayal kixilərninğ həyizdin baxqə hun kelixtin paklinixi

²⁸ Ayal kixi qağan hun kelixtin saqaysa, u yəttə künni hesablap, ötküzüp boləqanda pak sanilidu.

²⁹ Səkkizinqi küni u ikki pahtək yaki ikki baqkini elip jamaət qedirining kirix aqziəqə, kaqinining qexiəqə kəltürsun.

³⁰ Kaqin bularning birini gunah qurbanliki üqün, yənə birini kəydürmə qurbanliq üqün ötküzsun; bu yol bilən kaqin uning napak aqma qenidin pak boluxiəqə uning üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu.

Hulasə

³¹ Silər muxu yol bilən Israillarni napaklikidin üzünglar; bolmisa, ular napaklikida turilər, ularning arisida turoqan mening turaləqə qedirimni buləqixi tüpəylidin napak qəlitidə əlöp ketidu.

³² Aqma kelix qəlitidə boləqan kixi wə məniy ketix bilən napak boləqan kixi toqrisida,

³³ Xuningdək hun kelix künliridiki aqriq ayal kixi toqruləq, aqma qələttə boləqan ər wə ayal

toʻqiruluk, napak haləttiki ayal billə yatқан ər toʻqiruluk kəlgən qanun-bəlgilimə mana xulardur.

16

«Kafarət küni»

¹ Ҳаруннинг икки оғли Пәрвəрдигарнинг алдиоға yekinlixixi bilən əlүp kətti. Ular əlүp kətkəndin keyin, Пərвəрдигар Musoғa səz kildi. ■

² Пərвəрдигар Musoғa mundak dedi: — «Sən əz kərindixing Ҳарунoғa: «Sən əlүp kətməsliking үqүн pərdining iqidiki muqəddəs jayoғa qoyuloғan əhdə sanduқining üstidiki «kafarət təhti»ning aldioғa hər waқit kəlmə», degin. Qünki Mən «kafarət təhti»ning üstidiki bulutta ayan bolimən. ■

³ Ҳарун *əng* muqəddəs jayoғa munu yol bilən kirsun: — Gunah qurbanliki үqүн bir yax torpaқ, kəydürmə qurbanlik үqүн bir qoқqarni kəltürsun;

⁴ əzi muqəddəs kanap halta kəngləkni kiyip, ətlirini yapidioғan kanap ixtannimu kiyip, beligə bir kanap bəlwaoғni baqlap, bexioғa kanap səllini yөгəp kəlsun. Bular muqəddəs kiyimlər boloaqqa, kiyixtin ilgiri bədinini suda yusun. □

⁵ U Israillarning jamaitidin gunah qurbanliki үqүн ikki tekə, kəydürmə qurbanlik үqүн bir qoқqarni tapxuruwalsun.

■ 16:1 Law. 10:1, 2 ■ 16:2 Mis. 30:10; Ibr. 9:7 □ 16:4 «ətliri» — bu ayəttiki «ətliri» degən səz əwrət, uyat yərlirini kərsitidu.

⁶ Xuning bilən Hārun awwal gunah qurbanliqi bolidioqan torpaqni sunup, ʔzi wə ʔz ʔyidikilər ʔqun kafarət kəltürüxi kerək. ■

⁷ Andin u ikki tekini elip, ularni jamaət qedirining kirix aʔzining aldioqə kəltürüp, Pərwərdigarning aldida turuqsun.

⁸ Andin Hārun bu ikki tekə toʔrisida qək taxlisun; qəkning birini «Pərwərdigar ʔqun», yənə birini «azazəl ʔqun» taxlisun. □

⁹ Hārun Pərwərdigarqə qək qüxkən tekini kəltürüp, gunah qurbanliqi süpitidə sunsun.

¹⁰ Lekin «azazəl»gə qək qüxkən tekini bolsa, kafarət kəltürüxi ʔqun qəlgə həydilixkə, xundakla «azazəl»gə əwətilixkə Pərwərdigarning aldida tirik qaldurulsun.

¹¹ Andin Hārun gunah qurbanliqini, yəni ʔzi ʔqun boluqan torpaqni kəltürüp, ʔzi wə ʔz ʔyidikilər ʔqun kafarət kəltürüxkə ʔzigə gunah qurbanliqi bolidioqan bu torpaqni boʔuzlisun;

¹² Andin u Pərwərdigarning aldidiki qurbangahtin elinoqan qoʔ bilən toloqan bir huxbuydanni elip, ikki qollap yumxak ezilgən esil huxbuy ʔtir bilən toldurup, buni pərdining iqiğə elip barsun;

■ **16:6** Ibr. 7:27,28 □ **16:8 «Azazəl»** — alimlar «azazəl» toʔruluk tət pikirdə bolup kəlgən: (1) bu isim «tekə» bilən «həydəlmək» degən sozlarning birikmisi bolup, «həydiwətgən tekə» degənni bildüridu; (2) «wəyranə qilix» yaki «elip taxlinix» degənni bildüridu; (3) tik bir yar; (4) bir hil jin-alwastining ismi. Biz birinqi yaki ikkinqi pikirgə mayilmiz (ikkilisi toʔra boluxi mumkin). «qoxumqə sez»imizdə bu toʔruluk tohtilimiz. Həq bolmioqanda tətinqi pikirni əng namuwapik dəp qaraymiz; 23-bab wə «qoxumqə sez»ni kərüng.

13 andin huxbuy is-tütiki həküm-guwah sanduqning üstidiki kafarət təhtini qaplisun dəp, huxbuyi Pərwərdigarning huzuridiki otning üstigə qoysun; xuning bilən u ölməydu.

14 U torpaqning qenidin elip öz barmiki bilən kafarət təhtining xərək tərripigə qeqip, kafarət təhtining aldioqimu öz barmiki bilən qandin elip, yəttə ketim səpsun. □ ■

15 Andin u həlk üqün gunah qurbanliki kilinidoqan tekini boquzlisun; qenini pərdining iqigə kəltürüp, torpaqning qenini kiləndək qilsun, yəni uning qenidin elip kafarət təhtigə wə kafarət təhtining aldioqa qaqsun.

16 U bu yol bilən mukəddəs jay üqün kafarət kəltürüp, uni Israillarning napaklikidin, həmmə itaətsizliklerini elip baridoqan gunahliridin paklaydu wə xuningdək ularning napakliki arisida turuwatqan jamaət qediri üqünmu xundak kafarət qilsun.

17 U kafarət kəltürüx üqün əng mukəddəs jayoqa kirqəndin tartip uningdin qıqquqə heqbir adəm jamaət qediri iqidə bolmisun; bu yol bilən u əzi, öyidikilər wə Israilning pütkül jamaiti üqün kafarət kəltüridu.

18 Andin u Pərwərdigarning aldidiki qurbangahqa qıqip, uning üqünmu kafarət kəltüridu; xuningdək torpaqning qeni bilən tekining qenidin elip qurbangahning qerisidiki

---

□ **16:14 «xərək(iy) tərpi»** — sanduqning aldi tərpi. **«kafarət təhtining aldioqimu»** — bəlkim kafarət təhtining aldidiki yər yüzigə. ■ **16:14** Law. 4:6; İbr. 9:25; 10:4

münggüzlərgə sürsun; □

¹⁹ u barmiki bilən kandin elip qurbangahning üstigə yəttə kətim səpsun; xuning bilən u uni Israillarning napaklikliridin paklap *Hudaşa atap* muqəddəs qilidu.

Gunah qurbanliki bolidoşan tirik tekə toşruluk

²⁰ — Muqəddəs jay, jamaət qediri wə qurbangah üqün kafarət kəltürüp bolşandin keyin, u tirik tekini kəltürsun;

²¹ andin Һarun ikki qolini tirik tekining bexioşa koyup turup, uning üstidə turup, Israillarning barliq kəbihlikliri wə itaətsizliklirini elip baridoşan gunahlırini ikrar qilip, ularni tekining bexioşa artsun; andin uni yenida təyyar turidoşan bir adəmnin qoli bilən qəlgə əwətiwətsun.

²² Bu yol bilən tekə ularning həmmə kəbihliklirini öz üstigə elip, adənzatsiz qəlgə ketidu. Xunga u tekini qəlgə koyuwətsun. □

Ahirki rəsmiyətlər

□ **16:18 «Pərwərdigarning aldidiki qurbangah»** — (1) muqəddəs jaydiki «huxbuygah» yaki (2) hoylidiki qurbangahni kərsitidu. Bizningqə, 20-ayəttiki səzlərdin (ibadət qedirining üq qismi üqün kafarət kəltürülgənlikidin) qarışanda, muqəddəs jaydiki huxbuygahni kərsitixi mumkin. □ **16:22 «... Xunga u tekini qəlgə koyuwətsun»** — bu ikki tekə toşrisidiki təpsilatlar toşruluk «koxumqə səz»imiznimu kəring.

23 — Andin Harun jama'at qedirio'ga kirip muk'oddas jayo'ga kirg'ən wak'itta kiyg'ən kanap kiyimlirini selip xu y'erdə ularni koyup koyusun.

24 U muk'oddas y'erdə öz bədinini suda yuyup, öz kiyimlirini kiyip taxk'irio'ga qikip, özining koydurmə qurbanliki bilən həlk'ning koydurmə qurbanlikini sunup, xu yol bilən ezi wə həlk' üqün kafarət kəltüridu.

25 Xundakla u gunah qurbanliqining meyini qurbangahta koydursun.

26 «Azazəl»gə bekitilg'ən tekini elip berip koyuwətkən kixi öz kiyimlirini yuyup, bədinini suda yuyup, andin qedirgahqa kirixkə bolidu.

27 Kafarət kəltürüx üqün keni *əng* muk'oddas jayo'ga elip kirilip, gunah qurbanliki kilino'qan torpaq bilən gunah qurbanliki kilino'qan tekini birsi qedirgahning taxk'irio'ga elip qikip, ularning terisi, gəxi wə tezəklirini otta koydursun. ■

28 Ularini koydurg'ən kixi öz kiyimlirini yuyup, bədinini suda yuyup, andin qedirgahqa kirixkə bolidu.

Omumiy bəlgilimilər

29 — Mana bu silərgə bir əbədiy qanun-bəlgilimə bolsun: — Hər yəttinqi ayniq oninqi künidə silər öz nəpsinglarni tartip özünglarni təwən tutunglar wə heqkandak ix qilmanglar; məyli yərlıklar bolsun yaki aranglarda turuwatqan

---

■ 16:27 Law. 6:23; Ibr. 13:11

Yaq. yurtluklar bolsun xundak qilixinglar kerak. □ ■

³⁰ Qünki xu künidə silərnı paklaxqa silər üqün kafarət kəltürülıdu; Pərwərdıgarning aldıda silər həmmə gunahlırlınglardın pak bolısilər.

³¹ Bu kün silərgə pütünləy aram alıdıoqan xabat küni bolup, nəpsınglarnı tartıp özünglarnı təwən tutısilər; bu əbədıy bır bəlgılımidur. □

³² Kımki atıslıng ornıda kaħınlık yürgüzüx üqün məsıh kılınıp, Hudaqqa atıp tıkləngən kaħın bolsa xu yol bılən kafarət kəltürıdu. U kanaptın etılğən muqəddəs kiyımnı kiyıp turup, □

³³ Əng muqəddəs jay üqün kafarət kəltürıdu; jamaət qədırı bılən kurbangah üqünmu kafarət kəltürıdu; qaloqan kaħınlar bılən barlık həlkning jamaitı üqün həm kafarət kəltürıdu.

³⁴ Bu bolsa silər üqün əbədıy bır bəlgılımə bolıdu; xuning bılən Israıllarnı barlık gunahlırıdın paklax üqün yılda bır qetım kafarət kəltürüp berısilər».

Xuning bılən *Hərun* Pərwərdıgar Musaqqa buyruoqınıdək kıldı. ■

□ **16:29 «nəpsınglarnı tartıp özünglarnı təwən tutunglar»** — ıbranıy tilıda bırla söz bılən ıpadılınıdu. Yəhüdıy ən'ənilırı boyıqə bu ıxlar roza tutuxnı öz ıqıgə alattı. **«məyli yərliklər bolsun...»** — «yərliklər» Qanaan zemında tuoquloqan Israıllarnı kərsıtıdu. ■ **16:29** Law. 23:27 □ **16:31 «pütünləy aram alıdıoqan xabat»** — ıbranıy tilıda «xabatlarning xabıtı». □ **16:32 «Hudaqqa atıp tıkləngən kaħın»** — bax kaħın, demək. ■ **16:34** Mis. 30:10; İbr. 9:7

17

Butpərəslikning aldini elix — toʻgʻra ibadət toʻgʻruluk

¹ Pərwərdigar Musoʻga səz kʻilip mundak dedi:

² Ҳарун билən ооqulliri wə барlik Israillarога mundak degin: — Pərwərdigar silərgə buyruoqan həküm xuki: —

³⁻⁴ Israilning jəmətliridin bolоqan hərқандақ kixi қurbanlik қilmaqʻi bolup, kala yaki қoy yaki оқkini jamaət qedirining kirix aоzida, Pərwərdigarning turaloqu qedirining aldioqа, Pərwərdigarога ataloqan қurbanlik süpitidə yetiləp əpkəlməy, bəlki qedirgahning iqidə yaki taxқirida boquzlisa, uningdin aққан қan xu kixining gədinigə artilidu; bu adəm «қan төkkən» dəp, əz həlқidin üzүp taxlinidu. □

⁵ Bu həkümning məқsiti Israillarning həzirқidək dalada mal soyup қurbanlik қilixning ornioqа,

□ **17:3-4 «izahat»** — bu ayət yənə «Israilning jəmətliridin bolоqan hərқандақ kixi kala, қoy yaki оқkini qedirgahning iqidə yaki taxқirida boquzlap, jamaət qedirining kirix aоzida, yəni Pərwərdigarning turaloqu qedirining aldioqа kəltürүp Pərwərdigarога atap қurbanlik süpitidə sunmioqan bolsa, undaқta, aққан қan xu kixining gədinigə artilidu» dəp tərjimə қilинidu. Bu tərjimini қollaydioqan pikirlərgə mayil əməsmiz. Qünki altə yüz ming aililik hər күni əzliri үqүн (қurbanlik үqүн əməs) soyidioqan malni «qedirining kirix aоzida» soyuxi hərgiz mumkin əməs. «Қoxumqə sөz»imizni kərүng. «Əz həlқidin üzүp taxlinix» — Hudaning Əzi xu adəmning bexioqа biwasitə jaza қүхүridioqanliқini kərsətsə kerək. Bizningqə bu sөzlər (baxқа sөzlər қoxulmioqan əқwalda) Israillarога: — «silər xu adəmni өlүmqə məқkum қilixinglar kerək» degənlik əməs.

qurbanliklarini jamaət qedirining kirix aozida Pərwərdigarning aldiqə kəltürüp, kaħinoqə tapxurup Pərwərdigarqə «inaklik qurbanlikliri» süpitidə sunup boquzlixi üqündur.

⁶ Kaħin qanni elip jamaət qedirining kirix aozining yenidiki Pərwərdigarning qurbangahining üstigə sepip, Pərwərdigarqə huxbuy kəltürüx üqün mayni köydürsun. ■

⁷ Xuning bilən ular əmdi burunkidək buzukluq qilip tekə-jinlarning kəynidə yürüp, ularqə öz qurbanliklarini ötküzüp yürmisun. Mana bu ular üqün dəwrdin-dəwrgiqə əbədiy bir bəlgilimə bolsun.

⁸ Sən ularqə: — Israilning jəmätidin yaki ularning arisida turuwatqan yaqə yurtluqlardin biri köydürmə qurbanlik yaki *baxqa* qurbanlik ötküzməkqi bolsa,

⁹ uni Pərwərdigarqə atap sunux üqün jamaət qediriqə kirix aozining aldiqə kəltürmisə, u kixi öz həkqiridin üzüp taxlansun» — degin.

Qan yeməslik toquruluq

¹⁰ Əgər Israilning jəmätidin boləqan hərəkandəq adəm yaki ularning arisida turuwatqan yaqə yurtluqlar qan yesə, Mən yüzümni qanni yegən xu kixigə qarxi qilimən, uni öz həkqidin üzüp taxlaymən. ■

¹¹ Qünki hər bir janiwarnıng jeni bolsa unıng qenididur; Mən uni jeninglar üqün qurbangah

---

■ **17:6** Mis. 29:18; Law. 4:31 ■ **17:10** Yar. 9:4; Law. 3:17; 7:27; 19:26; Qan. 12:16,23; 1Sam. 14:33

üstigə kafarət kəltürüxkə bərgənmən. Qünki qan əzidiki janning wasitisi bilən kafarət kəltüridu. □

¹² Xunga bu səwəbtin Mən Israillaroqa: — «Silərnin heqbirinqlar qan yeməslikinqlar kerək, aranglarda turuwatqan yaqa yurtluqlarmu qan yeməsliki kerək» — degənidim.

¹³ Əgər Israillardin biri yaki ularning arisida turuwatqan yaqa yurtluqlarning biri yeyixkə bolidigan bir qarpay haywan yaki quxni owlap, qenini təksə, uni topa bilən yepip qoysun.

¹⁴ Qünki hər bir janiwarning jeni bolsa, uning qenidin ibarəttur. Uning jeni qenida boluq mən Israillaroqa: «Silər heqkandax janiwarning qenini yemənglar, qünki hər bir janiwarning jeni uning qenididir; kimki uni yesə üzüp taxlinidu» — dedim. ■

Haywanlarning əlükliri toqruluk

¹⁵ Kimdəkim əlöp qaloqan yaki yirtquqlar boqup titma-titma qiliwətkən bir haywanni yesə, məyli u yerlik yaki yaqa yurtluq bolsun öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun; andin u pak bolidu. ■

¹⁶ Lekin u yaki kiyimlirini yumisa, yaki suda bədinini yumisa, xu kixi öz qəbihlikining jazasini tartidu.

□ **17:11 «hər bir janiwarning...»** — ibraniy tilida «hər bir ət igisinin». ■ **17:14** Yar. 9:4 ■ **17:15** Mis. 22:31; Law. 11:40; Əz. 44:31

18

Itaätmän hälk bolux — män'i qilinoqan jinsiy munasiwätlär

¹ Pärwärdigar Musaqa söz qilip mundaq dedi:

² Sən Israillaroqa mundaq degin: — «Mən bolsam Hudayinglar Pärwärdigardurmən.

³ Silär ilgiri turoqan Misir zeminidikidäk ixlarni qilmanglar wə yaki Mən silärni elip baridioqan Qanaan zeminidikidäk ixlarni qilmanglar; ularning räsım-adätlıridə yürmanglar,

⁴ bəlki Mening həkümlirimgə əməl qilip, qanun bəlgilimilirimni tutup xu boyiqə menginglar. Mən Hudayinglar Pärwärdigardurmən.

⁵ Silär qoqum Mening bəlgilimilirim bilən həkümlirimni tutuxunglar kerək; insan ularoqa əməl qilidioqan bolsa ularning səwəbidin hayatta bolidu. Mən Pärwärdigardurmən. □ ■

⁶ — Heqkim özigə yəkin tuoqan boləqan ayaloqa yəkinlik qilip əwritini aqmisun. Mən Pärwärdigardurmən.

⁷ Anangning əwritigə təgmə, bu atangning əwritigə təgkining bolidu; u sening anang boləqaqqa uning əwritigə təgsəng bolmaydu. □

□ **18:5 «hayatta bolidu»** — əhmiyyətlik, həqiqiy rohiy hayatta.

■ **18:5** Əz. 20:11,13; Rim. 10:5; Gal. 3:12 □ **18:7 «əwrətke tegix»** — jinsiy munasiwət ötküzmək (ıbraniy tilida «əwrətne eqix» degən söz bilən ipadilinidu). İbraniy tilida «anangning əwritini aqma, bu atangning əwritini aqqıning». Huda aldida ər-hotun bir tən boləqaqqa, anisining əwritini eqix atisining əwritini aqqanoqa barawərdur. Mundaq qilmix anisioqimu, atisioqimu qong hərmətsizlik, əlwəttə.

⁸ Atangning ayalining əwritigimu təgmə, qünki xundak kılsang atangning əwritigə təgkəndək bolidu.■

⁹ Sən aqa-singlingning, bir atidin boləlan yaki bir anidin boləlan, yaki xu əydə tuəquləlan yaki baxka yərdə tuəquləlan bolsun, uning əwritigə təgmə.

¹⁰ Sən öz oəlungning kızi wə yaki kızingning kızining əwritigə təgmə; qünki ularning əwriti sən əzüngning əwritidur.

¹¹ Sən atangning ayalining kızining əwritigə təgmə; u atangdin tuəquləlan, sening aqa-singling, xunga uning əwritigə təgmə.□ ■

¹² Sən atangning aqa-singlisining əwritigimu təgmə, qünki u atangning birtuəqkinidur.■

¹³ Sən anangning aqa-singillirining əwritigimu təgmə, qünki u anangning birtuəqkinidur.

¹⁴ Atangning aka-inilirining ayalining əwritigə təgmə; ularning ayalliriəqa yəkinlik kıлма; qünki ular sening həmməngdur.■

¹⁵ Sən kəliningning əwritigə təgmə; u sening oəlungning ayali boləaqka, uning əwritigə təgsəng bolmaydu.■

¹⁶ Sən aka-iniliringning ayalining əwritigə təgmə; qünki bu öz aka-iniliringning əwritigə təgkəndək bolidu.■

¹⁷ Sən bir ayalaqa wə xuning bilən birgə uning kızining əwritigə təgmə; xundakla uning oəlining kızi wə kızining kızinimu *hotunlukqa*

■ **18:8** Law. 20:11; 1Kor. 5:1 □ **18:11** «atangning ayali» — muxu yərdə əgay anisi yaki atisining tokilini kərsitidu. ■ **18:11**

Law. 20:17 ■ **18:12** Law. 20:19 ■ **18:14** Law. 20:20; Əz. 22:11

■ **18:15** Law. 20:12 ■ **18:16** Law. 20:21

elip əwritigə təgmə. Ular bir-birigə yekin tuoqan boloqaqqa, mundak ix pəsəndiliktur.■

18 Sən ayaling həyat waqtida, uning aqasinglisini hotunlukqa elip əwritigə təgmə. Undak kılsang hotunungoqa kündəxlik azabini kəltürisən.

19 Sən bir ayalning adət kərüp napak turoqan waqtida yekinlik kilip əwritigə təgmə.□ ■

20 Sən öz qoxnangning ayali bilən zina kilip özüngni uning bilən napak kilma.■

21 Sən öz nəslingdin heqbirini Molək məbudioqa atap ottin ötküzsəng kət'iy bolmaydu. Əgər xundak kılsang Hudayingning namini napak kiloqan bolisən. Mən Özüm Pərwərdigardurmən.□ ■

22 Sən ayallar bilən birgə boloqandək ər kixi bilən birgə bolma. Bu ix yirginliktur.■

23 Sən heq həywan bilən munasiwət kilip özüngni napak kilma; xuningdək ayal kiximu munasiwət kıldurux üqün bir həywaning aldioqa barmisun. Bu ix nijisliktur.■

24 Silər bu ixlarni kilip özünglarni napak kılmanglar, qünki mən silərnin aldinglardin qikiriwatqan taipilər bolsa xundak ixlarni kilip özlrini napak kiloqan

25 wə zeminimu napak boloqandur. Buning üqün Mən u zeminning kəbihlikini öz bexiqə

■ 18:17 Law. 20:14 □ 18:19 «adət kərüp» — ibraniy tilida «ayrim haləttə bolup» degən sözlər bilən ipadilinidu. ■ 18:19

Law. 20:18 ■ 18:20 Law. 20:10; Qan. 22:22; Yh. 9:5 □ 18:21

«Sən öz nəslingdin heqbirini ... ottin ötküzsəng kət'iy bolmaydu» — «ottin ötküzüx» insaniy qurbanliqlarni kərsətsə kerək. ■ 18:21 Law. 20:2; Qan. 18:10; 2Pad. 17:17; 23:10

■ 18:22 Law. 20:13 ■ 18:23 Law. 20:15,16

qūxūrimən, xuningdək u zeminmu əzidə turuwatqanlarni kusus qıqiriwetidu.

²⁶ Lekin silər bolsanglar Mening bəlgilimilirim bilən həkümlirimni tutunglar; silərdin heqkim, məyli yərlik yaki aranglarda turuwatqan yaqa yurtluk bolsun bu yirginqlik ixlardin heqbirini kilmisun ■

²⁷ (qünki bu barlik yirginqlik ixlarni silərdin ilgiri xu zeminda turoqan həlk kılıp kəlgəqkə, zeminning əzi napak bolup qaldı).

²⁸ Xundak kılıp zeminni napak kilsanglar, zemin əzi silərdin ilgiri əzidə turoqan əllərnı kusus qıkarəandək, silərnımu kusus qıqiriwetidu.

²⁹ Qünki bu yirginqlik ixlarning hərəkandikini kıləuqi, — mundaq kilmixlarni kıləqan hərəkandək kixi əz həlkı arısidin üzüp taxlinidu.□

³⁰ Silər Mən silərgə tapıləqiniməqə əməl kılıxinglar zərürdur; — demək, silər əzünglardın ilgiri ətkənlər tutqan xu yirginqlik rəsım-kaidilərnı tutup, əzünglarnı napak kılmaslıqinglar kerək. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

19

Hərhil bəlgilimilər wə həkümlər

¹ Pərwərdigar Musəqə söz kılıp mundaq dedi:

■ 18:26 Law. 20:22 □ 18:29 «**öz həlkıdın üzüp taxlinidu**» — 17-bab, 5-ayət wə uning izahətini kərüng.

2 Sən Israillarning pütkül jamaitigə söz qilip ularoqa mundak degin: — «Mən Hudayinglar Pərwərdigar mukəddəs boluqaqqa, silərmu mukəddəs boluxunglar kerək. ■

3 Silər hərbinglar ananglar bilən atanglarni izzətlənglar; Mening xabat künlirimni bolsa, ularni tutuxunglar kerək. Mən özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. ■

4 Silər ərziməs butlaroqa tayanmanglar, özunglar üqün quyma butlarni yasimanglar. Mən özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. □ ■

5 Silər Pərwərdigaroqa inaklıq qurbanlığını kəltürüxnə halisanglar, qəbul qilinöudək yol bilən uni sununglar.

6 Silər uni sunoqan küni wə ətisi u yeyilsun; üqinqi küniqə qaloqini bolsa otta köydürülsun. ■

7 Əgər uningdin bir qismi üqinqi küni yeyilsə qurbanlıq haram hesablinip qəbul qilinmaydu.

8 Kimki uningdin yesə öz gunahını öz üstigə alidu, qünki u Pərwərdigaroqa atap mukəddəs qilinöqan nərsini napak qildi; undak kixi öz həlkədin üzüp taxlinidu.

9 Silər zemininglardiki həsulni yioqsanglar, sən etizingning bulung-puxkaklırioiqə tamam yioqwalma wə həsulungdin qaloqan wasangni teriwalmioqin. ■

■ 19:2 Law. 11:44; 20:7,26; 1Pet. 1:16 ■ 19:3 Mis. 20:12; 31:13; Law. 26:2 □ 19:4 «ərziməs butlar» — ibranıy tilida «ərziməs ilahlar» degən sözlər bilən ipadilınidu. ■ 19:4 Mis. 34:17 ■ 19:6 Law. 7:16 ■ 19:9 Law. 23:22; Qan. 24:19

10 Üzüm talliringni pasangdiwatma wə üzüm talliridin qüxkən üzümlərnimu teriwalma, bəlki bularni kəmbəoqəllər bilən musapirlarəqa koyəyin. Mən Özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

11 Silər oqrilik, kılmanglar, aldamqilik, kılmanglar, bir-biringlarəqa yaloqan səzlimənglar.■

12 Mening namim bilən yaloqan kəsəm iqmənglar, undak kılsang Hudayingning namini buləqaysən. Mən Pərwərdigardurmən.■

13 Öz qoxnangəqa zulum kıлма, uningkini əzüngning kıliwalma.

Mədikarning həkkini keqiqə yeningda qondurup qalma.■

14 Gas kixini tillima, kor kixining aldida putlixangəqə nərsini koyma; bəlki öz Hudayingdin qorkkın. Mən Pərwərdigardurmən.

15 Həküm kıloqininglarda heq nahəklik kılmanglar; namratkimu yan basmay, bayəqimu yüz-hatirə kılmay, bəlki adillik bilən öz qoxnang üstidin toqra həküm kıloqin.■

16 Öz həlkingning arisida gəp toxuəqə bolup yürmə; qoxnangning jeniəqa heqkəndak ziyan-zəhmət yətküzmə. Mən Pərwərdigardurmən.■

17 Sən kənglüngdə öz kərindixingdin nəprətlənmigin; qoxnangda *gunah, bolsa* sən uning səwəbidin bexingəqa *gunah* kelip qalmasıliki üqün uningəqa tənbih-nəsihət

■ 19:11 Mis. 20:15 ■ 19:12 Mis. 20:7; Qan. 5:11 ■ 19:13

Qan. 24:14; Yaq. 5:4 ■ 19:15 Qan. 1:17; 16:19; Pənd. 24:23

■ 19:16 Mis. 23:1

bərgin. ■

¹⁸ Sən intikam almıoın wə öz həlkingning nəsligə heq adawətmu saklimioın, bəlki qoxnangni özüngni səygəndək səygin. Mən Pərwərdigardurmən. ■

¹⁹ Silər Mening qanun-bəlgilimilirimni tutunglar. Sən öz qarpayliringni baxqa nəsilələr bilən qepixturma, etizingoqa ikki hil uruq salmioın, ikki hil yiptin tokoloqan kiyimni kiymə. ■

²⁰ Əgər bir ər kixi kiz-qokan bilən yetip munasiwət ötküzsə, wə u baxqa biri bilən wədiləxkən dedək bolsa, bu dedəkning hərlük puli tapxurulmioqan bolsa, yaki uningoa hərlük berilmigən bolsa, muwapik jaza berilsun. Ləkin kiz-qokan hər kilinmioqaqqa, hər ikkisi öltürülmisun. □

²¹ Ər kixi bolsa özining itaətsizlik qurbanlikini jamaət qedirining kirix əozining aldioqa, Pərwərdigarning aldioqa kəltürsun; itaətsizlik qurbanliki bir qoqkar bolsun.

²² Kahin u itaətsizlik qurbanliki üqün kəltürgən qoqkarni elip uning sadir kiləqan gunahı üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu; uning kiləqan gunahı uningdin kəqürülidu.

²³ Silər zeminoqa kirip hərhil yəydioqan mewilik dərəhlərnə tikkən bolsanglar, mewilirini «hətnisiz» dəp karanglar; üq yiləqiqə buni

■ **19:17** Mat. 18:15; Luka 17:3; 1Yuha. 2:9,11; 3:15 ■ **19:18**

Mat. 5:39,43,44; 22:39; Luka 6:27; Rim. 12:19; 13:9; 1Kor. 6:7; Gal. 5:14; 1Tes. 5:15; 1Pet. 3:9; Yaq. 2:8 ■ **19:19** Qan. 22:9,11

□ **19:20 «muwapik jaza berilsun»** — bəlkim ər kixi dedəkning igisigə yaki uning bilən wədiləxkən kixigə jərimanə təlxi kerək.

«hətnisiz» dəp qarap uningdin yemənglar.

24 Tətinqi yili ularning həmmə mewiliri Pərwərdigarəja mədhiyə süpitidə muqəddəs kəlip beoixlansun.

25 Andin bəxinqi yildin tartip silər ularning mewiliridin yeyixkə baxlanglar. Xundak kilsanglar *zemin* məhsulatlirini silərgə ziyadə kəlidu. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

26 Silər qan qikmioqan nərsini yemənglar. Nə palqilik nə jadugərlik kilmənglar.□

27 Silər bexinglarning qekə-qərisidiki qaqni quxürüp dügilək kiliwalmənglar, saqalning uqyanlirini buzmənglar.■

28 Silər əlgənlər üqün bədinglarni zəhim yətküzüp tilmənglar, əzünglarəja həqkandak gül-sürət qəkmənglar. Mən Pərwərdigardurmən.■

29 Sən kizingni buzukluk-pahixilikke selip napak kilmioqin. Bolmisa, zemindikilər buzukluk-pahixilikke berilip, pütkül zeminni əyx-ixrət kaplap ketidu.

30 Silər Mening xabat künlirimni tutunglar, Mening muqəddəs jayimni hərmətlənglar. Mən Pərwərdigardurmən.

31 Jinkəxlər bilən sehərgərlərgə tayanmənglar, ularning kəynidin yürüp əzünglarni napak kilmənglar. Mən özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən.■

□ 19:26 «**Silər qan qikmioqan nərsini yemənglar**» — qan yeyix əpsunqilik-jadugərlikning ayrilmas bir qismi bolatti.

■ 19:27 Law. 21:5 ■ 19:28 Qan. 14:1 ■ 19:31 Law. 20:6

³² Aq bax kixining aldida ornungdin tur, qerilarni h erm et qil in; Hudayingdin qorqqin. Mən P rw rdigardurm n.

³³ Bir musapir zeminda aranglarda turuwatqan bolsa silər uningoa zulum qilmanglar, ■

³⁴ b lki aranglarda turuwatqan musapir sil rg  yərlik kixid k bolsun; uni özüngni s yg nd k s ygin; q nki silərmu Misir zeminida musapir bol ansil r. Mən Hudayinglar P rw rdigardurm n.

³⁵ Sil rning h k m qikirixinglarda, uzunluk, eoqirlik w  h jim  lq xt  heq kand k nah klik bolmisun;

³⁶ sil rd  adil taraza, adil taraza taxliri, adil  fah k mqini bilən adil h n k mqini bolsun. Mən sil rni Misir zeminidin qikirip k lg n Hudayinglar P rw rdigardurm n. □ ■

³⁷ Sil r Mening barliq qanun-bəlgilimilirim w  barliq həkümlirimni tutup, ularoa əməl qilinglar; mən P rw rdigardurm n.

20

 l mg  layik gunahlar

¹ Pərwərdigar Musaoqa s z qilip mund k dedi:

² Sən Israillaroa s z qilip mund k degin: —  g r Israillarning biri w  yaki Israil zeminida turuwatqan musapirlarning biri Mol k butioqa

■ **19:33** Mis. 22:21 □ **19:36** «**bir  fah**» — təhminən 2 k r  yaki 22 litr. «**bir h n**» — təhminən 3.6 litr. ■ **19:36** P nd. 11:1; 16:11; 20:10

nəslining birini beoixlisa, uningqa ölüm jazasi berilixi kerək; zemindikilər uni qalma-kesək kılsun. ■

³ Wə Mən Öz yüzümnı bu kixigə qarxi kılimən, qünki ezi ez əwladlırınının birini Molək butıqqa beoixlap muqəddəs jayimni paskına kılip, Mening namimni buloıoını üqün uni ez həlkidin üzüp taxlaymən.

⁴ Əgər zemında turuwatqanlar ez nəslidin birini Moləkkə beoixliqanda xu kixigə közlırını yumup, uning bilən kari bolmisa, xundaqla uni oltürmisə,

⁵ Mən Özüm yüzümnı u kixi bilən uning ailisigə qarxi kılimən, uni wə uningqa əgixip buzukqilik kıloquqılar, yəni Moləkning kəynidin yürüp buzukqilik kıloquqılarning həmmisini ez həlkidin üzüp taxlaymən. □

⁶ Jinkəxlər bilən sehırgərlərgə tayınıp, ularning kəynigə kirip buzukqilik kılip yürğüqilər bolsa, Mən yüzümnı xu kixilərgə qarxi kılip, uni ez həlkidin üzüp taxlaymən. ■

⁷ Xunga özünqlarnı pak kılip muqəddəs bolunqlar, qünki Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. ■

⁸ Qanun-bəlgilimilirimni tutup, ularqa əməl kılinglar; Mən bolsam silərnı muqəddəs kıloquqi Pərwərdigardurmən.

⁹ Əgər birkim ez atisi yaki anisini qarqisa, ularqa ölüm jazasi berilmisə bolmaydu; qünki u

---

■ **20:2** Law. 18:21 □ **20:5 «öz həlkidin üzüp taxlaymən»** — bu ibarə adəttə adəmning Hudaning biwasitə jazasi bilən dunyadin juda kılinixini kərsitidu. ■ **20:6** Law. 19:31 ■ **20:7** Law. 11:44; 19:2; 1Pet. 1:16

öz ata-anisini qarshiqini üqün öz qeni öz bexioqa qüxkän bolidu.■

¹⁰ Əgər birkim baxqisining ayali bilən zina qilsa, yəni öz qoxnisining ayali bilən zina qilsa, zina qiləan ər bilən ayal ikkisi əlüm jazasını tartmisa bolmaydu.■

¹¹ Əgər birsi atisining ayali bilən yatsa, öz atisining əwritigə təgkän bolidu; ular ikkisi əlüm jazasını tartmisa bolmaydu; ularning qeni öz bexioqa qüxkän bolidu.□ ■

¹² Birsi öz kelini bilən yatsa, ikkisi nijislik qiləqini üqün əlüm jazasını tartmisa bolmaydu; ularning qeni öz bexioqa qüxkän bolidu.■

¹³ Birsi ayal kixi bilən yatqandək ər kixi bilən yatsa ikkisi yirginqlik ix qiləan bolidu; ularəqa əlüm jazası berilmisə bolmaydu. Öz qeni öz bexioqa qüxkän bolidu.■

¹⁴ Əgər birsi qizi bilən anisini qoxup hotunluqqa alsa pəsəndilik qiləan bolidu. Ər bilən ikki ayal otta köydürülsun. Xuning bilən aranglarda heq pəsəndilik ix bolmaydu.□ ■

¹⁵ Birsi bir haywan bilən munasiwət ötküzsə, u əlüm jazasını tartsun, haywannimu əlturünglar.■

■ **20:9** Mis. 21:17; Pənd. 20:20; Mat. 15:4 ■ **20:10** Law. 18:20;

Qan. 22:22; Yh. 8:5 □ **20:11** «**atisining ayali**» — muxu yərdə əgəy anisi yaki atisining toqilini kərsitidu. ■ **20:11** Law. 18:8

■ **20:12** Law. 18:15 ■ **20:13** Law. 18:22 □ **20:14** «**birsi**

qizi bilən anisini qoxup hotunluqqa alsa» — yaki «... birsi qizi bilən anisini qoxup ular bilən zina qilip yatsa...». «**otta köydürülük**» — ular boquzlanəqandin keyin, əlwəttə. Bu jaza bolsa ularni dəpnə qilinix imtiyazidin məhrum qilidu. ■ **20:14**

Law. 18:17 ■ **20:15** Law. 18:23

16 Əgər ayal kixi bir həywannıng kexioqa berip munasiwət kıldursa, ayal bilən həywannıng ikkisini ɵltürɵnglar; ɵz keni ɵz bexioqa qɵxkən bolıdu.

17 Birsi aqa-singlisini, yəni atısidin yaki anısidin boləqan kızıni elip, əwritigə təgsə wə bu kızıni uning əwritigə təgsə uyatlık ix bolıdu; xuning üqün ər-ayal ikkisi ɵz həlkıning kɵz aldidin üzöp taxlansun; u ɵz aqa yaki singlisining əwritigə təgkəqkə, ɵz kəbihlikı ɵz bexioqa qɵxkən bolıdu.■

18 Birsi adət kɵrgən aqrık waqtıda bir ayal bilən birgə yetip, uning əwritigə təgsə, undaқта u uning qan mənbesigə təgkən, ayalmu qan mənbesini eqip bərgən bolup, ikkisi ɵz həlkıdin üzöp taxlınidu.■

19 Sən ɵz anangning aqa-singlisi wə atangning aqa-singlisining əwritigə təgmə; qunki kimki xundak kılsa yekin tuəqkinining əwritigə təgkən bolıdu; ular ikkilisining ɵz kəbihlikı ɵz bexioqa qɵxkən bolıdu.■

20 Birsi taəqisining ayalı bilən yatsa taəqisining əwritigə təgkən bolıdu; ikkilisi ɵz gunahını ɵz bexioqa alıdu; ular pərzəntsiz ɵlidu.■

21 Birsi aka-inisining ayalıni alsə paskına bir ix bolıdu. U ɵz birtuəqkan aka-inisining əwritigə

■ 20:17 Law. 18:9 ■ 20:18 Law. 18:19 ■ 20:19 Law. 18:12,13

■ 20:20 Law. 18:14

təgkən bolidu; ular ikkilisi pərzəntsiz qalidu. □ ■

Paklik, mukəddəslik, itaətmənlik

²² Silər Mening barlik qanun bəlgilimilirim bilən barlik həkümürimni tutup, buningə muwapiq əməl qilinglar; bolmisa, Mən silərnı elip berip turoquzidiqan zemin silərnı qusup qikiriwetidu. ■

²³ Silər Mən aldinglardin həydiwetidiqan əllərnıng rəsım-qaidiliri boyiqə mangsanglar bolmaydu; qünki ular bu yirginqlik ixlarning həmmisini qilip kəldi, wə xuning üqün ular Manga yirginqlik boldi. ■

²⁴ Xuning üqün Mən silərgə: «Silər ularning zeminini miras qilip alisilər; Mən xu süt bilən həsəl aqidıqan zeminni silərgə berimən», dəp eytkanidim; silərnı baxqa həlklərdin ayrim qiloqan Hudayinglar Pərwərdigardurmən. ■

□ **20:21 «...U öz birtuqkan aka-inisining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkilisi pərzəntsiz qalidu»** — 18-19-bablarda agah qiloqan gunahlarınq jazaliri 20-babta kərsitilgən bolup, bu jazalarning türli ri səkkiz hil: — (1) ölüm jazasi (naməlum yol bilən); (2) qalma-kesək qilix (məsilən, 1-ayət); (3) «öz həlqidin üzüp taxlinix» — Hudaning bir kixini biwasitə jazalap uni bu dunyadin juda qilixi; (4) «uning keni uning bexioqa quxidu» — naməlum yol bilən Huda tərpidin ölüm jazasi berilidu; (5) dəpnə qilinmay otta köydürülük (boquzlanoqandin keyin); (6) «həlkning kəz aldidin üzüp taxlinix» — bu həlkning kəz aldida Huda tərpidin naməlum yol bilən ölüm jazasiqə tartilix; (7) «öz gunahı öz bexioqa quxkən bolidu» — buningda, bəlkim, Hudaning xu kixigə biwasitə muwapiq əmma naməlum bir jazani quxürüxi; (8) əwladsiz qaldurux. ■ **20:21** Law. 18:16 ■ **20:22** Law. 18:26 ■ **20:23** Law. 18:3,30 ■ **20:24** Mis. 3:8

²⁵ Xunga silər pak wə napak qarpaylarni pərk etip, pak wə napak uqar-қанatlarni tonup, Mən silər üçün ayrip, napak kılıp bekitip bərgən janiwarlarning iqidin hərқandıki, qarpay yaki uqar-қанat bolsun yaki yərdə əmiligüqi janiwar bolsun, ularning heqbiri bilən özünqlarni napak kilmanglar. ■

²⁶ Silər Manga has pak-muқəddəs boluxunglar kerək; qünki Mən Pərwərdigar pak-muқəddəsturmən, silərni Manga has bolsun dəp barlık əllərdin ayrim kılənmən.

Jinkəx-jadugərlərdin aqah bolux toşruluk

²⁷ Jinkəx yaki sehırgər boləan hərқandak ər yaki hotun kixigə əlüm jazasi berilmisə bolmaydu; həlk ularni qalma-kesək kilsun; ularning keni öz bexiəqə qüxkən bolidu. ■

21

Kahınlarni baxқuridiəan bəlgilimilər

¹ Pərwərdigar Musəqə söz kılıp mundak dedi:

Sən kahınlar boləan Həruning oşulliriəa mundak degin: — bir kahın öz həlқining arisidiki əlgənlər wəjidin əzini napak kilmisun.

² Pəket əzining yəkin tuşқanlıri üçün — anisi bilən atisi, oşlı bilən kizi wə aka-inisining əlüki tūpəylidin əzini napak kılsa bolidu;

³ xuningdök əgər aqa-singlisi ərgə təgməy pak kiz hələttə əzi bilən billə turuwatқан bolsa, uning əlüki түpəylidin özini napak qılsa bolidu;

⁴ qünki *kahin* öz həlkining arisida mötiwər boləqaqqa, özini napak qilip buləqimasliki kerək. □

⁵ Kahinlar bexini yerim-yata qilip qüxürməsligi, saqilining uq-yanlirini həm qüxürməsligi, bədinigimu zəhim yətküzüp tilməsliki kerək,

⁶ bəlki ular öz Hudasioğa mukəddəs turup, Hudasing namini buləqimasliki kerək; qünki ular Pərwərdigarğa atap otta sunulidioğan qurbanliqlarni, öz Hudasing nenini sunidu; xunga ular mukəddəs boluxi kerək.

⁷ Ular bir ayalni öz əmrigə aloqanda pahixə ayalnimu, buzuk ayalnimu almasliki kerək wə eri qoyuwətkən ayalnimu almisan. Qünki kahin bolsa öz Hudasioğa has mukəddəs qilinoğan.

⁸ U Hudayingning nenini sunoqini üqün u sanga nisbətən mukəddəs dəp sanilixi kerək; qünki siləрни mukəddəs qiloquqi Pərwərdigar Özüm mukəddəsturmən.

⁹ Əgər bir kahinning kizi pahixilik qilip özini buləqioğan qılsa, öz atisini buləqioğan bolidu; u otta keydürülsun.

Bax kahin toqıruluk bəlgilimilər

□ 21:4 «qünki kahin öz həlkining arisida mötiwər boləqaqqa, özini napak qilip buləqimasliki kerək» — baxqa birhil tərjimisi: «qünki u (kahin) öz həlki iqidə ayalning eri süpitidə özini napak qilip buləqimasliki kerək». Bu tərjiminin mənisi: «u ayal tərəpning uruq-tuqanlirining əlüklirigə yeqin kəlməsliki, uningə təgməsliki kerək».

10 Bexioqa məsihləx zəytun meyi təkülgən, kaşinliq kiyimlərni kiyixkə tikləngən, öz qerindaxlirining arisida bax kaşin qilinoqan kixi yalangbax bolmisun, kiyimlirininimu yirtmisun; □

11 U yənə heq əlükkə yeqinlaxmasliqi kerək, hətta atisi wə yaki anisining əlüklirining wəjidin özini napak qilmasliqi kerək. □

12 U *wəzipisidə turuwatqanda* muqəddəs jaydin hərgiz ayrilmisun wə xuningdək Hudasing muqəddəs jayini buloqimasliqi kerək; qünki uning Hudasing uni Əzigə has qiloqan «məsihləx meyi» uning bexida turidu. Mən Pərwərdigardurmən.

13 U hotun alsa pak qizni elixi kerək;

14 tul wə yaki ərdin qoyuwetilgən ayal wə yaki buzuk wə yaki paşixə ayal bolsa bularni almasliqi, bəlki öz həlqidin boluqan pak qizni hotunluqqa elixi kerək.

15 Bolmisa u öz həlqining arisida öz uruqini napak kilidu; qünki uni muqəddəs qiloquqi Pərwərdigar Məndurmən.

Kaşinlar toqrisidiki yənə birnəqqə bəlgilimə

□ **21:10 «yalangbax bolux» wə «kiyimlərni yirtix»** — hər ikki hərəkət matəm tutuxning birhil ipadisi idi. Bax kaşinning alahidə həm muqəddəs wəzipisi boluqaqqa, hətta matəm ixliridimu hizmət orni wə burqidin ayrilmasliqi kerək idi (11-12-ayətnimu kəring). □ **21:11 «U yənə heq əlükkə yeqinlaxmasliqi kerək, ... əlüklirining wəjidin özini napak qilmasliqi kerək»** — birsi əlükkə təgsə «napak» dəp həsablanaqqa, kaşin bir əlükkə təgkən bolsa öz wəzipisini yürgüzəlməydiqan bolup qalidu.

16 Pərwərdigar Musoʻga sōz qilib mundak dedi:

17 Sən Ҳarunoʻga mundak degin: — «Əwladtin-əwladkiqə sening nəslingdin bolōan birsi meyip bolsa, Hudaning nenini sunux ūqun yekin kəlmisun;

18 meyip bolōan həkandak kixi hərgiz yekin kəlmisun — yaki kor bolsun, tokur bolsun, panak bolsun yaki bir əzasi yənə bir jūpidin uzun bolōan adəm bolsun,

19 puti yaki qoli sunuk bolsun,

20 dok bolsun, parpa bolsun, kəzidə ak bolsun, qiqixkak bolōan bolsun, təmrətkə baskan bolsun yaki urukdeni ezilgən həkim bolsun, □

21 Ҳarun kaħinning nəslidin bolōan undak meyip kixiləning heqbiri Pərwərdigarōga atap otta sunulidiōan nərsiləni kəltürūxkə yekin barmisun; undak kixi meyiptur; u öz Hudasing nenini sunuxka yekin kəlmisun.

22 Ҳalbuki, u öz Hudasing nenini, yəni «əng mukəddəs» wə «mukəddəs» hesablanōan nərsiləning hək ikkisini yesun.

23 Pəkət u pərdidin ətüp iqkirisigə kirməsliki yaki kurbangahkimu yekin barmasliki kerək; qunki u meyiptur; bolmisa, u Mening mukəddəs jaylirimni bulōiōan bolidu; qunki ularni mukəddəs qiloquqi Pərwərdigar Əzūmdurmən».

24 Bu sōzləning həmmisini Musa Ҳarun bilən uning oqulliri wə Israillarning həmmisigə eytip bərdi.

□ 21:20 «yarpa bolsun» — yaki «yigləp qalōan bolsun».

22

Mukəddəs nərsilərdin kim bəhrimən bolidu?

¹ Pərwərdigar Musoqa söz kılıp mundak dedi:

² Sən Hərun bilən uning oqullirioqa mundak degin: — «Silər Israillarning Manga atioqan mukəddəs hədiyələrnı ehtiyatqanlık bilən bir tərəp kilinglar, bolmisa ular namimni buloqixi mumkin. Mən Pərwərdigardurmən».

³ Ularoqa mundak degin: — «Silər hər bir dəwrlərdə, barlık nəsillinglardin hər kaysisi Israillar Pərwərdigaroqa atioqan pak nərsilərgə napak hələttə yeqinlaxsa, undak kixi Mening aldimdin üzüp taxlinidu. Mən Pərwərdigardurmən.

⁴ Həruning nəslidin biri pesə-mahaw yaki akma kesili boloqan bolsa, pak bolmioquqə mukəddəs nərsilərdin yemisun. Birkim əlükning səwəbidin napak boloqan birkingə wə yaki məniysi ekıp kətkən kixigə tegip kətsə,

⁵ yaki adəmni napak kilidioqan əmiligüqi janıwaroqa təgsə yaki hər kəndak yukup qalidioqan napaklıkı bar bir adəmgə tegip kətsə, (napaklıkı nemidin boluxidin kət'ıynəzər)

⁶ mundak nərsilərgə təgkən kixi kəq kirgüqə napak bolup, mukəddəs nərsilərdin yemisun. U bədinini suda yusun

⁷ andin kün olturoqanda pak sanilip, mukəddəs nərsilərdin yeyixkə bolidu; qünki bular uning ozukıdur.

⁸ U *özlükidin* oʻlgan wə yaki yirtkuqlar boʻlup qoʻyqan haywanni yeyix bilən özini napak qilmisun. Mən Pərwərdigardurmən. ■

⁹ Ular Mening bu tapilqanlirimni tutuxi kerək; bolmisa, buningqə ihlassizlik qilsa, *xu əlük* tūpəylidin gunahkar bolup əlidu; ularni muqəddəs qiloquqi Pərwərdigar Özümdurmən.

¹⁰ Kahinlarqə yat bolqan heqkandəq kixi muqəddəs nərsilərdin yemisun. Kahinning yenidiki musapir-mehman wə yaki mədikari bolsun ularmu muqəddəs nərsilərdin yemisun.

¹¹ Halbuki, kahin əzi pul qiqirip setiwaloqan qul uningdin yeyixkə bolidu; xuningdək uning əyidə tuquloqan kiximu uningdin yesə bolidu.

¹² Kahinning qizi yat kixigə təgkən bolsa umu «kətürmə hədiyə» süpitidə ataloqan muqəddəs nərsilərdin yemisun. □

¹³ Lekin əgər kahinning qizi tul bolup qelip, yaki qoyup berilip pərzəntsiz haləttə atisining əyigə yenip kelip, yax waqtidikidək olturoqan bolsa, undəqta atisining taamidin yeyələydu; lekin heqbir yat kixi uningdin yeməsliki kerək. ■

¹⁴ Əgər birkim bilməy, muqəddəs nərsilərdin yəp salsa, undəqta u uningqə xuning bəxtin birini qoxup, muqəddəs nərsining əzi bilən kahinqə qayturup bərsun.

¹⁵ *Kahinlar* Israillarning Pərwərdigarqə atioqan

■ 22:8 Mis. 22:31; Law. 17:15; Əz. 44:31 □ 22:12 «yat kixi» — muxu yərdə kahin bolmioqan kixini kərsitidu. ■ 22:13 Law. 10:14

nərsilirini buloʻimasliki kerək; □

¹⁶ bolmisa, hək hək mukəddəs hədiyilərdin yeyixi bilən, kaħinlar həkning gədinigə itaətsizlik gunahini yükləp qoyoʻan bolidu; qünki ularni mukəddəs kילוquqi Pərwərdigar Özümdurmən».□

Qəsəmgə baolıq kurbanlıq wə ihtiyariy kurbanlıqlar

¹⁷ Pərwərdigar Musoʻa söz qilip mundak dedi:

—
¹⁸ Sən Hərun bilən uning oʻqulliri wə Israillarning həmmisigə mundak degin: — Əgər Israil jəmətidin biri wə yaki Israil zeminida turuwatқан musapirlarning biri öz kəsəmlirigə baolıq kurbanlıq yaki ihtiyariy kurbanlıqni sunup, Pərwərdigaroʻa atap köydürmə kurbanlıq qilməkqi bolsa,

¹⁹ undakta u qobul qilinixi üqün bejirim ərkək kala, qoy yaki eqkilərdin kəltürunglar.

²⁰ Əyibi bolmioʻan bir janiwarni sunuxunglar kerək; qünki xundak boloʻini silər üqün qobul qilinmas.

²¹ Birsı kalilərdin yaki uxxak maldin öz kəsəmlirigə baolıq kurbanlıq yaki ihtiyariy kurbanlıqni sunup, Pərwərdigaroʻa atap inaklıq kurbanlıqni qilməkqi bolsa, sunuloʻan haywan

□ **22:15 «Kaħinlar»** — ibraniy tilida «Ular». Kaħinlar həkning mukəddəs nərsilərdin yeməsligigə məsʻul idi (16-ayətni kəring). Bəzi alimlar «ular»ni «hək» dəp təjımə qilidu.

□ **22:16 «qünki ularni mukəddəs kילוquqi Pərwərdigar Özümdurmən»** — muxu yərdə «ularni» bəlkim kaħinlarning əzlrini kərsitixi mumkin.

qobul qilinixi üqün bejirim boluxi kerək; uning heqkandak əyibi bolmisun. ■

22 Kor yaki aksaq-qolak, qonak yaki yarisi yiringdap kətkən, təmrətkə baskan yaki qoturqaka besip qaloqan haywanlar bolsa — bularni Pərwərdigarəqa atap sunsanglar yaki bularni Pərwərdigarəqa atap kurbanlik süpitidə kurbangahəta otta köydürsənglar bolmaydu.

23 Torpak yaki koyning məlum jüp əzasidin biri uzunrak ya kiska bolsa, mundaklarni ihtiyariy kurbanlik süpitidə ötküzsəng bolidu, lekin kəsəmgə baqlik bolsa kurbanlik üqün qobul qilinmas.

24 Urukđini zəhimləngən, ezilip kətkən, yeriloqan yaki piqiloqan haywanni Pərwərdigarəqa atap kurbanlik qilmanglar. Mundak ixni öz zeminglardimu hərgiz qilmanglar.

25 Hudayinglarning neni süpitidə yaqa yurtluk kixining qolidin xundak haywanlardin heqkaysisini elip sunmanglar; qünki ular meyip boloaqqa, silər üqün qobul qilinmaydu. □

■ 22:21 Qan. 15:21; 17:1 □ 22:25 «Hudayinglarning neni» — uningəqa ataloqan türlük hədiyə-kurbanliklar. Muxu yərdə közdə tutuloqini haywanlardur. Baxka birhil tərjimisi: «Hudayinglarning neni süpitidə silər yaqa yurtluk kixining qolidin heq kurbanlikni elip sunmanglar və silər xundak haywanlar (meyip haywanlar)din heqkaysisini sunmanglar; qünki ular meyip boloaqqa, silər üqün qobul qilinmaydu». Lekin bizningqə bu tərjimə toqra əməs; qünki Musaəqa quxürülgən qanun boyiqə yaqa yurtluklar hətnə qobul qilsa, kurbanliklarni sunuxka bolatti. «**silər üqün qobul qilinmaydu**» — muxu yərdə «silər» kurbanlik sunoqan yaqa yurtlukni öz iqigə alidu.

Baxka birnəqqə bəlgilimə

26 Pərwərdigar Musaqə səz kəlip mundaq dedi:

27 Bir mozay, kəza yaki oqlaq tuqlulsa yəttə künqiğə anisini əmsun; səkkizinqi künidin baxlap Pərwərdigarqə atap otta sunidioqan qurbanliq süpitidə qəbul boluxqə yaraydu.□

28 Məyli kala bolsun, qoy bolsun, silər anisi bilən balisini bir kündə boquzlimanglar.

29 Silər Pərwərdigarqə atap bir təxəkkür qurbanliqi sunmaqci bolsanglar, qəbul qilinixqə layiq bolqan yol bilən sununglar.

30 U sunuloqan künidə yeyilixi kerək; uningdin həqnemini ətisigə qaldurmasliqinglar kerək. Mən Pərwərdigardurmən.■

31 Silər Mening əmrlirimni qing tutup, ularqə əməl qilinglar. Mən Pərwərdigardurmən.

32 Mening muqəddəs namimni buloqimanglar, Mən əmdi Israillarning arisida muqəddəs dəp bilinimən. Mən silərnə muqəddəs qiloquqi Pərwərdigar bolup,

33 Hudayinglar boluxqə silərnə Misir zeminidin qikirip kəldim. Mən Pərwərdigardurmən.

23

Huda Israiloqə bekitkən həyt-bayramlar

1 Pərwərdigar Musaqə səz kəlip mundaq dedi:

□ 22:27 «**anisini əmsun**» — ibraniy tilida «ana astida tursun».

■ 22:30 Law. 7:15

² Sən Israillaroğa mundak degin: — Pərwərdigar bekitkən heytlar, silər muqəddəs sorunlar bolsun dəp qakirip jakarlaydioğan heytlirim mana munulardur: —□

³ (altə kün ix-əmgək qilinsun; lekin yəttinqi küni «has xabat küni», muqəddəs sorunlar küni bolidu; u küni heqkandak ix-əmgək qilmanglar. Qəyərdila tursanglar bu kün Pərwərdigarğa ataloğan xabat küni bolidu).□ ■

«Ətüb ketix heyti» wə «petir nan heyti»

⁴ Silər bekitilgən künliri muqəddəs sorunlar bolsun dəp qakirip jakarlaydioğan,

---

□ **23:2 «Pərwərdigar bekitkən heytlar»** — muxu ibarini toqırarak bayan kılsak «Pərwərdigar bekitkən waqit-pəsilər» degən bolidu. Bu «pəsil-waqitlar»ning kəpinqisi xadlinidioğan, huxal pəytlər bolsimu, lekin «kafarət küni» undak kün əməs. **«sorunlar»** — muxu yərdə «sorun» (yaki «yiojilix») degən söz «sorunoğa qakirilix» degən mənini bildüridu. Nəgə qakirilidu? Təkitlinidioğan ix həlkning jəm boluxi əməs, bəlki **«Hudaning** yenioğa yiojilixka qakirilix»tin ibarəttur. Əməliyəttə, bəzi heytlar wə xabat künliridə həlkning həmmisi yiojilip əməs, bəlki hər bir ailə «qəyərdə tursa», xu əy-qedirlarda jəm bolup Huda bərgən aramdin bəhřimən bolidu. Xundakla ular xu küni Hudani seqinip, uningğa təxəkkür-mədhiyə qayturuxi mumkin, lekin bu ixlar muqəddəs qanunda rəsmiy bekitilgən əməs. □ **23:3 «has xabat küni»** — ibranıy tilida «xabat-larning xabati» — məhsus aram alidioğan kün. **«sorunlar»** — muxu «sorunlar» degəning mənisi toqıruluk 2-ayəttiki izahatni kərüng. **«xabat küni»** — muxu yərdə «xabat küni»ning tiloğa elinixining səwəbi bəlkim xuki, məlum bir heyət xabat küniyə toqra kelip qaloğan bolsa, xu künidə ohxaxla ix qilmay aram elixi kerək idi. ■ **23:3** Mis. 20:9; 23:12; Qan. 5:13; Luka 13:14

Pərwərdigarning heytliri mana munulardur:
—□

5 Birinçi ayning on tətinqi küni gugumda Pərwərdigarğa ataloğan «ötüp ketix heyti» bolidu.□ ■

6 Xu ayning on bəxinçi küni Pərwərdigarğa ataloğan «petir nan» heyti bolidu; silər yəttə künigə petir nan yəysilər.

7 Birinçi künidə silər mukəddəs yioqilix kılıp, heqkandaq ix-əmgək kılmanglar.

8 Silər yəttə künigə Pərwərdigarğa atap otta sunidioğan kurbanlıqlarni sunup turunglar. Yəttinqi künidə mukəddəs yioqilix bolidu; heqkandaq ix-əmgək kılmanglar.

«Dəsləpki həsul» heyti

9 Pərwərdigar Musağa söz kılıp mundaq dedi:

10 Sən Israillarğa mundaq degin: — Silər Mən özünglarğa təkdım kılıdioğan zeminğa kirip, uningdin həsul yioqininglarda, həsulunglarning dəsləpki pixkinidin bir

□ **23:4 «Pərwərdigarning heytliri»** — heytlar toqruluk «Qəl.» 28-bab, «Qan.» 16:1-17nimu kərüng. □ **23:5 «gugumda»** — ibraniy tilida «ikki kəq arilikida» degən söz bilən ipadilinidu — Demək, kün petiwatqan qaoqdin qarangoqu qüxküqə bolğan ariliktiki waqıt. **«ötüp ketix «pasha» heyti»** — bu heytlar toqruluk «Misirdin qıqix» 12-bab, bolupmu 13-ayət wə izahatini, xundakla «qoxumqə söz»imizni kərüng. ■ **23:5** Mis. 12:18; 23:15; Qəl. 28:16; Qan. 16:1

baqlamni kahinning kexioqa elip beringlar.

□

11 Kahin siler uqun qobul boluxka uni Pərwərdigarning aldida pulanglatsun; uni pulanglatkan waqit bolsa xabatning ətisi bolidu.

□

12 Siler uni pulanglatkan kundə siler bir yaxka kirkən bejirim bir kozini Pərwərdigarqa atap keydurmə kurbanlik süpitidə sununglar;

13 xuningqa qoxup axlik hədiyə süpitidə zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bir əfahning ondin birini Pərwərdigarqa huxbuy kəltürsun dəp otta sununglar; buningqa qoxup xarab hədiyə süpitidə xarabtin bir hinning təttin birini sununglar.

14 Siler Hundayinglarqa has boləqan bu hədiyəni sunidioqan kundin ilgiri *yengi hosuldin* heqnemini, nə nan nə qomaq nə kək bax bolsun yemənglar. Bu dəwrdin-dəwrgiqə siler uqun kəyərdə tursanglar əbədiy bir bəlgilimə bolsun.

«Həptilər heyti» — bəzidə «orma heyti», «dəsləpki orma heyti» dəpmu atilidu

□ **23:10 «hosulunglarning dəsləpki pixkinidin bir baqlamni kahinning kexioqa elip beringlar»** — bu ayəttiki hosul bolsa arpa hosuli idi. Buqday hosuli keyin bolidu (16-ayət). □ **23:11 «uni pulanglatkan waqit bolsa xabatning ətisi bolidu»** — «ətüp ketix» (birinçi ayning on tətinqi küni) heytingning ətisidin baxlap yəttə künlük «petir nan heyti»i bolidu. Yəhudiy ən'əniliri boyiqə bu yəttə kün iqidə kəlgən xabat küninging ikkinçi küni «dəsləpki hosul heyti» bolidu.

15 Andin siler xu xabat kunning ətisidin, yəni xu bir baqlamni pulanglatma hədiyyə süpitidə sunoqan kunning ətisidin tartip, yəttə həptə sananglar (ular toluk həptə boluxi kerək); ■

16 yəttinçi xabatning ikkinçi künigiqə əllik künni sananglar; andin Pərwərdigarqa atap yengi *hosuldin* bir axlik hədiyyə sununglar.

17 Əzünglar turuwatqan jaylardin pulanglatma hədiyyə süpitidə esil undin bir əfahning ondin ikkisidə etilgən ikki nanni elip kəltürünglar; ular eqitku selip etilgən bolsun; bular Pərwərdigarqa ataloqan dəsləpki hosul hədiyyəsi dəp həsəblinidu. □

18 Nandin baxqa yənə bir yaxlik yəttə bejirim qoza, yax bir torpaq wə ikki qoqkarni keydürmə qurbanlik süpitidə Pərwərdigarqa atap sununglar; ularqa has axlik hədiyyəliri wə xarab hədiyyəlirini qoxup, həmmisi Pərwərdigarqa huxbuy kəltürüxkə sunulsun.

19 Buningdin baxqa siler gunah qurbanliqi üqün bir tekini, inaxlik qurbanliqi üqün bir yaxlik ikki qozini kəltürünglar;

20 kahin bularni, yəni xu ikki qozini dəsləpki hosul nanliriqa qoxup pulanglatma hədiyyə süpitidə Pərwərdigar aldida pulanglatsun. Bular bolsa Pərwərdigarqa ataloqan mukəddəs sanilip, kahinoqa təgsun.

21 Xu küni siler «bügün bizlərgə mukəddəs yiqilix bolidu» dəp jakarlanglar; xu küni

---

■ 23:15 Qan. 16:9,10 □ 23:17 «bular ... dəsləpki hosul hədiyyəsi dəp həsəblinidu» — bu hosul bolsa, buqday hosuli idi. «Dəsləpki hosul heyti»diki hosul bolsa arpa hosuli idi.

heqkandak ix-əmgək qilmanglar. Bu silər üçün kəyərdila tursanglar əbədiy bir bəlgilimə bolidu.

Hösul orux toqruluk bəlgilimə

²² Etizingning bulung-puqkəkirioiqə tamam yioiwalmanglar, wə həsulungdin kəloqan wasangni teriwalmioqin, bəlkə bularni kəmbəoqəllər bilən musapirlarəqa qoyoqin. Mən Özüm Hudayinglar Pərwərdigarurmən. ■

«Kanay qelix həyti»

²³ Pərwərdigar Musəqə mundaq dedi: —

²⁴ Sən Israillarəqa mundaq degin: —

Silər yəttinqi ayning birinqi küni toluk aram elip, kanaylar qelinix bilən əslətmə yosunda həyt kəlip, mukəddəs sorunlarni tüzünglar. □ ■

²⁵ U kündə heqkandak ix-əmgək qilmanglar; Pərwərdigarəqa atəp otta sunulidioqan bir qurbanlik sununglar.

«Kafarət küni»

²⁶ Pərwərdigar Musəqə səz kəlip mundaq dedi:

²⁷ Yəttinqi ayning oninqi küni bolsa kafarət küni bolidu; u kün silər üçün mukəddəs yioqilix küni bolidu; xu küni nəpsinglarni tartip

---

■ **23:22** Law. 19:9; Qan. 24:19 □ **23:24** «kanaylar» — yəki «burəqilar» (qoqkəarning münggüzli). ■ **23:24** Qəl. 29:1

özünlarni tōwən tutup, Pərwərdigarōa atap otta sunulidiōan qurbanlikni sununglar; □ ■

28 U kündə heqkandaq ix-əmgək qilmanglar; qünki u bir kafarət küni bolup, xu kün özunglar üqün Hudayinglar Pərwərdigar aldida kafarət qilinixqa bekitilgəndur.

29 Hərkim xu küni nəpsini tartmay özini tōwən tutmisa öz həlkidin üzüp taxlinidu.

30 Kimdəkim xu kündimu hərqandaq bir ix qilsa, Mən xu adəmni öz həlkidin üzüp taxlaymən.

31 Xu küni heqkandaq ix qilmanglar; bu dəwrdin-dəwrgiqə silər üqün qəyərdə tur-sanglar bir əbədiy bəlgilimə bolidu.

32 U kün silər üqün toluq aram alidiōan xabat küni bolidu; nəpsinglarni tartip özünlarni tōwən tutunglar. Xu ayniq tokkuzinqi küni gugumdin tartip ətisi gugumōiqə xabat küniqə riayə qilip aram elinglar.

«Kəpilər həyti»

33 Pərwərdigar Musaoqa söz qilip mundaq dedi:

34 Sən Israillaroqa mundaq degin: — Yəttinqi ayniq on bəxinqi künidin baxlap, yəttə küngiqə Pərwərdigarning «kəpilər həyti» bolidu. □ ■

□ **23:27 «kafarət küni»** — ibraniy tilida «kafarətlər küni». **«nəpsinglarni tartip özünlarni tōwən tutup, ...»** — ibraniy tilida birla söz bilən ipadilinidu. Yəhüdiy ən'əniliri boyiqə bu ixlar roza tutuxni öz iqigə alatti. 16:29-31nimu kərüng. ■ **23:27** Law. 16:29,31; Qəl. 29:7 □ **23:34 «yəttinqi ay»** — ibraniy tilida «bu yəttinqi ay». ■ **23:34** Mis. 23:16; Qəl. 29:12; Qan. 16:15

35 Birinchi kunda mukaddas yoqilix bolidu; heqkandak ix-əmgək kılmanglar.

36 Yəttə künqiə Pərwərdigarəta atəp otta sunulidiətan qurbanlıq sununglar; səkkizinqi kunda silərgə mukaddas yoqilix bolidu; Pərwərdigarəta atəp otta sunulidiətan qurbanlıq sununglar. Bu əzi təntənilik yoqilix boləraq, u kuni heqkandak ix-əmgək kılmanglar.■

37 Silər «mukaddas sorunlar bolsun» dəp jakarlaydiətan, yəni Pərwərdigar bekitkən heytlər mana xulardur. Xu sorunlarda silər hərkaysi künge bekitilgini boyiqə, Pərwərdigarəta atəp otta sunulidiətan hədiyə-qurbanlıq, yəni köydürmə qurbanlıq, axlıq hədiyə, baxqa hərhil qurbanlıqlar wə xarab hədiyələni sunisilər;

38 bulardin baxqa, Pərwərdigarning xabat künlirini tutisilər wə Pərwərdigarəta atəp qalətan hədiyəliringlarni berip, kəsəm qurbanlıqliringlarning həmmisini ada kilip, ihtiyariy qurbanlıqliringlarning həmmisini sunisilər.

39 Silər əmdi zemindin həsul-məhsulatlırini yoqip bolup, yəttinqi ayning on bəxinqi künidin baxlap yəttə kün Pərwərdigarning heytni ötküzünglar. Birinchi kuni toluq aram elix bolidu, səkkizinqi konidimu toluq aram elix bolidu. □

40 Birinchi kuni silər esil dərəhlərdin xah-

■ 23:36 Yh. 7:37 □ 23:39 «həsul-məhsulatlıri» — muxu «həsul-məhsulatlıri» axlıqlar həm hərhil mewə-qiwə məhsulatlırini öz iqigə alidu.

putaqlarni qatap, yəni horma dərəhliri bilən qoyuq yopurmaqlik dərəhlərnin xahlirini kesip, erik boyidiki sөгət qiwiklirini kırkıp Hudayinglar Pərwərdigar aldida yəttə künni xundak xad-huram ötküzisilər. □

⁴¹ Silər hər yili bu yəttə künni Pərwərdigarğa atıqan bir heyət süpitidə ötküzünglar; dəwrindəwrgiqə bu silər üqün əbədiy bir bəlgilimə bolidu. Silər heytni yəttinqi ayda ötküzünglar.

⁴² Yəttə küngiqə kəpilərdə turunglar. Israilda tuqulqanlarning həmmisi kəpidə tursun. □

⁴³ Buning bilən Mən Israillarni Misir zeminidin qıkarqinimda, ularni kəpilərdə turozuoqinimni əwladliringlar bilidu. Özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

⁴⁴ Xundak kılıp Musa Pərwərdigarning bekitkən xu heytlirini Israillarğa bayan kildi.

24

«Qiraqdan» wə «təkdin nan xirəsi toqrisidiki bəlgilimilər

¹ Pərwərdigar Musaqə söz kılıp mundak dedi:

² Israillarğa qiraq həmixə yenik turuxi üqün zəytundin soqup qıqiriloqan sap mayni sanga elip kelixkə buyruoqin.

□ **23:40 «esil dərəhlərdin xah-putaqlarni qatap, ...»** — ibraniy tilida «esil dərəhlərdin mewini qatap, ...». □ **23:42 «Yəttə küngiqə kəpilərdə turunglar, ...»** — bu kəpilər yukiridiki xah-qiwiklardin yasilixi kerək.

³ Ҳарун жамاعت қедирининг иқидә, һөкүм-гувахлик сандуқининг удулдики пәрдининг сиртида һәр кеқиси әтигәнгиқә Пәрвәрдигарнинг алдидә қирақларни хундақ пәрләр турсун. Бу дәврдin-дәврғиқә силәр үқүн әбәдий бир бәлғилимә болиду. □

⁴ Ҳарун һәмixә Пәрвәрдигарнинг алдидә бу қирақларни пак қирақдanning үстигә тизип қоysun.□

⁵ Сән yәнә еsil буқдай unidin on ikki тоқақни әткин. Һәрбир тоқақ бир әфәһнинг ондин ikkisigә барawәр bolsun.

⁶ Andin сән Пәрвәрдигарнинг алдидики пак xirәning үстигә altidin ikki қатар қилип тизојин. □

⁷ Һәрбир қатарнинг үстигә sap мәstiki қоyојин; xuning билән ular Пәрвәрдигароја атap otta sunulidiојан һәдийә, әslәtmә nan болиду.

⁸ Bularni u Israillarоја wakalitән һәрбир xabat күni Пәрвәрдигарнинг алдидә tizsun; bu әбәдий бир әһdidur.

⁹ Nanlar Ҳарун билән uning ооқullirioја тәwә болиду; ular ularni муқәddәs jayda yesun; қүнki bu нәrsilәр Пәрвәрдигароја атap otta

□ **24:3 «һөкүм-гувахлик сандуқи»** — muxu yәrdә «һөкүм-гувахлик» Hudaning Israilоја болојан түp әmrlirini, xundakla uning Israil билән болојан әһdisini көrsitidu; Hudaning муқәddәs маһiyiti wә harakteri xu әmrlәrdә ayan қilinoјаqқа, «һөкүм-гувах» dәpmu atilidu. Оқurmәnlәrgә ayanki, xu әmrlәр әһdә sандуқи иқидә сақлақлик tax tahtaylar үstidә pütüklük idi. Xunga бәzidә sандуқ «һөкүм-гувахлик сандуқи», ibadәt qediri bolsa, «һөкүм-гувахлик qediri» dәp atilidu.

□ **24:4 «пак қирақдан»** — yaki «sap altun qирақдан».

□ **24:6 «пак xirә»** — yaki «sap altun xirә».

sunuloqan narsilər iqidə «əng mukəddəslərnin biri» dəp sanilip, Hərunoqa təwə bolidu; bu əbədiy bir bəlgilimidur.■

Hudaning namioqa kupurluq qilix gunahining jazasi

¹⁰ Anisi Israiliy, atisi Misirlik bir oqul bar idi. U Israillarning arisioqa bardı; u qedirgahqa bir Israiliy bilən uruxup kaldı.

¹¹ Ular sokuxqanda Israiliy ayalning oqli kupurluq qilip, *Pərwərdigarning* namini buloqap qaroidi. Həlk uni Musaning aldioqa elip bardı. U kixining anisining ismi Xelomit bolup, u Dan kəbilisidin boluqan Dibrining kizi idi. □

¹² Xuning bilən ular Pərwərdigarning həküm buyruqi qıkkuqə u kixini solap koydi. □

¹³ Andin Pərwərdigar Musoqa söz kilip mundak dedi: —

¹⁴ Qaroiuquqini qedirgahning taxkiriyoqa elip qikinglar. Uning eytkinini angliyoqlarning həmmisi kollirini uning bexioqa koysun, andin pütkül jamaət bir bolup uni qalma-kesək kilsun.

¹⁵ Həmdə sən Israillaroqa mundak deyin: — Əgər birkim öz Hudasini həkərləp qaroiya öz gunahini tartidu.

■ **24:9** Mis. 29:32; Law. 8:31; 1Sam. 21:6; Mat. 12:4

□ **24:11** «**mukəddəs nam**» — muxu yərdə ibranıy tilida «mukəddəs nam» əməs, pəkət «Nam» deyilidu. Demək, Pərwərdigarning nami (16-ayətni kəring). □ **24:12**

«**...Pərwərdigarning həküm buyruqi qıkkuqə,...**» — ibranıy tilida «...Pərwərdigarning aqzioqa qarap, u həküm qıkaroiuqə,...».

16 Pərwərdigarning namioʻa kupurluk qilolan hərəkandak kixi ʻölümgə məhkum kilinsun; pütkül jamaət qokum bir bolup uni qalma-kesək kilsun; məyli u musapir bolsun yaki yərlik bolsun, *mukəddəs* namoʻa kupurluk kilsa ʻöltürülsun. □

17 Əgər birsi baxka birsini urup ʻöltürsə, u ʻölümgə məhkum kilinsun.

18 Birsi bir qarpayni ʻöltürsə, uning ʻüqün haywanni tələp, janoʻa-jan tələp bərsun.

19 Birkim ʻöz koʻxnisini meyip kilsa, u ʻezgigə kandaq qilolan bolsa, uning ʻezigimu xundaq kilinsun.

20 Birər əzasi sunduruwetilgən bolsa, uningmu sundurulsun; kəzigə-kəz, qixioʻa-qix nakar kilinsun; baxka kixini kandaq zəhimləndürgən bolsa umu həm xundaq kilinsun. ■

21 Kimdəkim bir qarpayni ʻöltürsə, qarpay tələp bərsun; adənni urup ʻöltürgən kixi bolsa, ʻölüm jazasioʻa məhkum kilinsun.

22 Silərdə birla qanun bolsun. musapir yaki yərlik bolsun, barawər muamilə kilinsun; qünki Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

23 Musa Israillarəa xularni dedi; xuning bilən ular xu qarəioʻuqini qedirgahning taxkiriəa elip qikip, qalma-kesək kildi. Xundaq kilip, Israillar Pərwərdigarning Musaoʻa əmr kiləinidək kildi.

□ **24:16 «mukəddəs nam»** — muxu yərdə ibraniiy tilida pəkət «Nam» deyilidu. ■ **24:20** Mis. 21:24; Qan. 19:21; Mat. 5:38

25

Zeminning «xabat yili»

¹ Pərwərdigar Sinay teqida Musoqa səz qilip mundak dedi: —

² Sən Israillaroqa mundak degin: — Mən silərgə beridoqan zeminoqa kirgininglarda u zeminning özimu Pərwərdigaroroqa atap bir xabat aramini alsun. ■

³ Sən altə yil etizingni terip, altə yil tallik beoqingni qatap, ulardin hosullarni yioqin;

⁴ əmma yəttinqi yili zeminning əzi üqün bir «xabatlik aram» bolsun; u Pərwərdigaroroqa ataloqan bir «xabat» hesablinidu. Xu yili sən etizingni terimaysən wə tallikingni qatimaysən.

⁵ Əzlükidin ünüp qikқан hosulni ormayсэн; wə qatalmioqan talliringning üzümlirini üzmayсэн; qünki xu yil zemin aram alidoqan yildur.

⁶ Həlbuki, zemin xabat yilida qikarоqan hosul həmminglarоqa ozuk bolidu, yəni əzüng üqün, qul-dediking üqün, mədikaring üqün wə seningkidə turuwatқан musapir üqün, xuningdək mal-waranliring üqün

⁷ Wə zeminingdiki yawayi həywanlar üqünmu ozuk bolidu; zeminning həmmə hosuli ozuk

bolidu.□

«*Kanay-buroqa qalidioqan yili*», yəni «*azadlik yili*», «*xadlik yili*»

⁸ Xuningdək sən yəttə kətimlik xabat yilini, yəni yəttə həssə yəttə yilni sanioqin; yəttə xabat yil künliri kırık tokkuz yil bolidu.

⁹ Xunqilik waqit ətüp, yəttinqi ayda, ayning on-inqi küni, kafarət künidə burəqa qelip sadasini yukiri qikirisilər; kafarət küning özidə silər pütkül zemininglarda burəqining sadasini anglictisilər.

¹⁰ Xu əllikinqi yilini silər mukəddəs dəp bilip, pütkül zeminda uningda barlik turuwatqanlarning həmmisigə azadlikni jakarlixinglar kerək. Xu yil silərgə «azadlik yili» bolidu, hərbinglar öz yər-mülükliringlarəqa qaytisilər, hərbinglar öz ailə-jəmətinglarəqa qaytip barisilər. □

¹¹ Bu əllikinqi yili silərgə bir azadlik yili bolsun; u yili heq nemə terimaysilər, əzlükidin ünüp

---

□ **25:7 «... zemindiki yawayi haywanlar üqünmu ozuk bolidu; zeminning həmmə həsuli ozuk bolidu»** — demək, (1) etiz-tallıqning igisi öz yeridin əzlükidin ünüp qıqqan «təbiy həsul»ni orəqak wə piqak bilən hərgiz almasliki kerək; (2) barlik həlk xu «təbiy həsul»din, xundaqla hərhil dərəhləning mewisini wə zemindiki baxka təbiy ozuklukni (kimning yeridə boluxidin kət'iynezər) haliqanqə qol bilən üzsə bolatti; (3) hətta zemindiki yawayi haywanlarmu uningdin bəhrimən boluxka bolatti; xuning üqün etiz ətrapidiki qit-qaxalarni eqip berixi kerək idi. □ **25:10 «Azadlik yili»** — əslidə ibraniy tilida «burəqa (qelix) yili» dəp atilatti. Keyin, uning qüxənqisi tezla «azadlik yili», «xadlik yili» degəngə əzgərđi.

qikqan hosulnimu ormayzilər wə qatalmioqan talliringlarning üzümlirininimu yioqmaysilər.

¹² Qünki bu azadlik yili bolup, silərgə mukəddəs hesablınsun; uning hosulini bolsa, etizdalilardin tepip *həmminglar* yöysilər. □

Yər-mülükləarning yanduruluxi

¹³ Azadlik yili aranglardiki hər bir adəm öz yər-mülkiyə qaytsun.

¹⁴ Silər qoxnanglarğa birnemə setip bərsənglar, yaki qoxnanglardin birnemə setiwalsanglar, bir-biringlarni bozək qilmanglar. □

¹⁵ Qoxnangdin *yərni* setiwalsang, undaқта «azadlik yili»din keyin ötkən yillarning sanini hesablap uningdin setiwelixing kerək; umu qaloqan yillarning saniqə qarap, yəarning keyinki hosulliriqə asasən sanga setip bərsun.

¹⁶ «Azadlik yili»*qiqə* bolqan yillar kəprək bolsa, bahasını xuningqə muwapik yukiri kətürisən; qaloqan yillar azraq bolsa, bahasını xuningqə muwapik keməytsun. Qünki qaloqan yillarning hosulliri qanqə bolsa, u xu boyiqə sanga setip beridu.

¹⁷ Silər bir-biringlarni bozək qilmanglar, bəlki Hudayinglardin qorkunglar; qünki Mən bolsam Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

□ **25:12** «**xabat yili**» — bu ix tooqrisidiki bəlgilimiləрни, 5-7-ayətlərdin wə izahatlıridin kəring. □ **25:14** «**Silər qoxnanglarğa birnemə setip bərsənglar, yaki qoxnanglardin birnemə setiwalsanglar**» — bu ayəttiki «birnemə» xübhisizki yər-zeminlarni yaki igilikni kərsitidu (13-ayətni kəring).

18 Silər Mening bəlgilimilirimni tutup, həkümlirimdə turup, xularoşa əməl kilinglar; silər xundak qilsanglar, zeminlarda tinq-aman turisilər.

19 Xuning bilən zemin silərgə öz mewisini beridu, silər toyoqudək yəp, uningda tinq-aman turisilər.

20 Əgər silər: — Mana, bizgə terip həsulni yioixka ijasət berilmisə, yəttinqi yili nemə yəymiz, dəp sorisanglar,

21 *silərgə məlum bolsunki*, altinqi yilida üq yilning həsulini bərsun dəp, Mən üstunglaroşa bərikitimni «qux» dəp buyruymən.

22 Wə xundak boliduki, silər səkkizinqi yili teriysilər, əmma tokkuzinqi yilioiqə exip qaloqan kona həsuldin tehiqə yəysilər; xu tokkuzinqi yilioiqə silər kona axliqtin yəysilər.

23 Yər-zemin setilsa, mənggülük setilmisun, qünki zeminning əzi Meningkidur, silər bol-sanglar Mening yenimdiki musapir wə mehman, halas.

24 Silər igə bolidioqan pütkül zeminda yər-zeminning igilirigə uni «qayturuwelix hokuki»ni yaritip berixinglar kerək.

25 Əgər qerindaxliringlardin biri kəmbəoqəllixip, öz miras yerini setiwətkən bolsa, uning yəqin tuoqkini, yəni «həmjemət xapaətqi»si kelip öz qerindixi satqan yərnə

qayturup setiwalsun. □

²⁶ Əgər uning heq xapaətqi tuoqkini bolmisa, lekin u yanduruwelixka kerəklik pulni tapalisa, □

²⁷ Undakta satkiniya qanqa yil bolqanlikini hesablap, *azadlik yilioiqə* qaloqan yillar uqun setiwaloqan kixigə muwapik pul berip, öz yerigə qaytsun.

²⁸ Lekin əgər u yanduruwelixka kerəklik pulni tapalmisa, əzi setip bərgən yər azadlik yilioiqə aloquqining qolida tursun; azadlik yili kəlgəndə yər yər setiwaloquqining qolidin qiqsun, öz igisi öz yər-mülkigə qaytsun.

Setip bərgən əylər toqruluk

²⁹ Əgər birsi sepillik xəhərning iqidiki bir turaloju əyni satkan bolsa, setip bir yil iqidə uni yanduruwelix hokuki bardur. Toluk bir yil tūgəp boluqqa, yanduruwelix hokuki bardur.

³⁰ Lekin pütun yil iqidə yanduruwelinmisa, sepillik xəhərning iqidiki bu əy nəsildin-nəsilgə aloqan kixining qolida bolup, azadlik yili kəlsimu yandurulmas.

□ **25:25 «həmjəmət xapaətqi»** — muxu söz ibraniy tilidiki «goel»ning tərjimisidir. Təwrattiki nuroqun yərlərdə bu söz tepilidu (məsilən, «Ayup» 19:25ni wə izahatni kəring). Bəzidə «həmjəmət qutkuzoquqi» dəp tərjimə qilinidu. Bu söz omumən birsining məlum awariqilikkə uqriqinida, uningqa tuoqanqilik (həmjəmətlik) qilip uni qutkuzux uqun bədəl tələdioqan qutkuzoquqi tuoqkinini bilduridu. □ **25:26 «lekin u yanduruwelixka kerəklik pulni tapalisa»** — ibraniy tilida «u» «uning qoli» degən söz bilən ipadilinidu.

³¹ Lekin sepilsiz kəntləarning öyliri bolsa zeminning etizliridək hesablinidu; ularni yandurup setiwaloqili bolidu; azadlıq yili kəlgəndə əsli igisining qolıoqa yandurulidu.

³² Lekin Lawiy xəhərliridə bolsa, Lawiyalar öz mirasi boləqan xəhərlərdiki öylirini halisa hərkaqan qayturuwelix həkukı bardur. □

³³ Lawiyaların biri öylirini, yəni öz mirasi boləqan xəhərdiki bir əyni qayturuwelix həkukı bar bolsimu, *lekin qayturup almiəqan bolsa*, undak əhwalda u azadlıq yili kəlgəndə yandurulidu; qünki Lawiy xəhərlirining öyliri bolsa Lawiyaların Israillarning arisidiki mirasi bolidu. □

³⁴ Xundak həm bularning xəhərlirining qərisidiki etiz-yərliri bolsa, ularning əbədiy mirasi boləqəqə, setilsa bolmaydu. □

Qəzilər wə kullar toqruluk bəlgilimilər

³⁵ Sanga qoxna boləqan, qerindaxliringlərdin biri kəmbəoqəllixip, öz jenini baqalmay qalsa,

□ **25:32 «Lawiyaların xəhərliri»** — İsrail iqidə Lawiyalarəqə alahidə has boləqan 48 xəhər bar idi («Qəl.» 35-bab, «Yəxua» 21-babni kərüng). □ **25:33 «Lawiyaların biri öylirini... qayturuwelix həkukı bar bolsimu,... u azadlıq yili kəlgəndə yandurulidu»** — yaki «Əgər Lawiyaların biri baxqa birsidin (yəni baxqa bir Lawiy adəmdin) öz mirasi boləqan xəhiridə bir əyni setiwalsimu, azadlıq yili kəlgəndə yandurulidu». Bu ayətning yənə bəzi baxqa təjrimiliri yaki xərhliri uqrixi mumkin. □ **25:34 «... bularning xəhərlirining qərisidiki etiz-yərliri ... setilsa bolmaydu»** — bu etizlər ularning hususiy təəllukəti əməs, bəlki ularning «kollektip» təəllukı idi.

sən uni musapir yaki yaka yurtluk mehmandək yeningda turoquzup, uningdin həwər aloqin.

³⁶ Sən uningdin əsüm wə yaki payda almiqin; sən Hudayingdin qorqup, qerindixingni qexingda turuxka koyqin. ■

³⁷ Pulungni uningqa əsümgə bərmə, axliqingnimu payda elix məksitidə uningqa etnə bərmigin.

³⁸ Hudayinglar boluxka, Kanaan zeminini silərgə berixkə silərnə Misir zeminidin qikirip kəlgən Hudayinglar Pərwərdigar Əzumdurmən.

³⁹ Əgər sanga qoxna bolqan qerindixing kəmbəqəllixip, əzini sanga satsa, uni küldək kulluk hizmitigə salmiqin; ■

⁴⁰ bəlkə u qexingda mədikar yaki musapirdək tursun; azadlıq yiliqiqə sening hizmitingdə bol-sun;

⁴¹ andin azad bolup əzi bilən baliliri qexingdin qikip, öz jəmätigə yenip berip, ata-bowilirining yər-mülkigə kaytsun. □

⁴² Qünki ular Mən Əzüm Misir zeminidin qikirip elip kəlgən qul-bəndilirim bolqacaqka, ularni küldək setixka yol koymanqlar.

⁴³ Sən ularqa kattik kolluk bilən hojilik qilmaysən, bəlkə Hudayingdin qorqqin. ■

■ **25:36** Mis. 22:25; Qan. 23:18; Pənd. 28:8; Əz. 18:8; 22:12

■ **25:39** Mis. 21:2; Qan. 15:12; Yər. 34:14 □ **25:41** «**andin qul** azad bolup əzi bilən baliliri ... ata-bowilirining yər-mülkigə kaytsun» — «Mis.» 21:2-6-ayətlərdə berilgən bəlgilimilər boyiqə ibraney qul altə yil ixləp bolqandin keyin azadlıqka koyup berilixi kerək. Ləkin «azadlıq yili» uning ixləxkə kerək bolqan altə yil toxmayla kəlsə, xu yili u ailisi bilən azadlıqka qikidu.

■ **25:43** Əf. 6:9; Kol. 4:1

44 Lekin özünggə qul yaki dedək almaqçı bol-sang, ularni ətraptiki yat əllərdin xundak qul ya dedək setiwalsang bolidu.

45 Bulardin baxqa, aranglarda olturaqlaxkan musapirlarning pərzəntlirini wə xularning jəmətidin, yəni silər bilən billə turuwatқан, zeminglarda tuquloqanlardin kullar setiwalsanglar bolidu; xuning bilən ular silərnin mülkünglar bolup qalidu.

46 Silər muxularni özünglardin keyinki balilir-inglaroqa miras qilip, ularoqa mülük boluxqa qaldursanglar bolidu; muxularni əbədgiqə qul kilsanglar bolidu; lekin öz kərindaxliringlar boləqan Israillar arisida bolsa, bir-biringlaroqa qattik qolluq bilən hojilik qilmasliqinglar kerək.

47 Əgər aranglarda olturuxluq bir musapir yaki yaqa yurtluq beyioqan wə uningəoqa koqna kərindixing kəmbəoqəllixip, özini xu koqna musapiroqa wə yaki xu musapirning məlum bir əwladioqa satsa,

48 u setiloqandin keyin uningda pul tələp hərlükkə qikix hoquki qalidu; uning aka-ukilirining hərəkaysisi uni hərlükkə setiwalsa bolidu.

49 Xuningdək uning taqisi yaki taqisining ooqli wə yaki jəmətidin boləqan hərəkaysi yekin tuqkini uni hərlükkə setiwalsa bolidu; yaki özining kərbi yətsə, pul berip öz-özini hərlükkə setiwalsa bolidu. □

□ 25:49 «...özining kərbi yətsə, pul berip öz-özini hərlükkə setiwalsa bolidu» — demək, hojayini yat əllik bolsa, «Mis.» 21:2-6-ayətlərdiki «qul altə yil ixləp andin azad bolidu» degən bəlgilimə inawətlik bolmaydu.

50 Uni setiwalidioqan kixi uning hojisi bilən gəplixip setiloqan yildin tartip azadlıq yilioiqə qanqilik bolqanlığını hesablap, setiwelix bahasını yillarning sanioqə qarap hesablisun; *hərlük puli hesablasta kulning hojisiqə ixləxkə kerək bolqan qaloqan künlirining həkqi «mədikarning ixligen künliri»dək hesablansun.*

□

51 Azadlıq yilioqə yənə heli yillar bolsa, xuni hesablap, setiloqan pulning nisbiti boyiqə hərlük pulini hesablap bərsun;

52 əgər azadlıq yilioqə az yillar qaloqan bolsa, uni hesab kilip, qaloqan kulluq yilliriqə muwapik pulni yandurup bərsun.

53 Bolmisa, kul xu hojisining yenida yillik mədikardək turuxi kerək; uning hojisi sening kəz aldingda uningqə kattik kolluq bilən hojilik kilmisun. □

54 Əgər kul yukiriki yollar bilən hərlükkə qıqalmisa, azadlıq yili kəlgəndə koyup berilsun — u baliliri bilən qoxulup azad bolidu.

55 Qünki Israillarning əzi Manga kul-bəndilərdur; ular Mən Özüm Misir zeminidin qıqirip kəlgən kul-bəndilirimdur. Hudayinglar Pərwərdigar Özümdurmən.

□ 25:50 «... **qaloqan künlirining həkqi «mədikarning ixligen künliri»dək hesablansun**» — demək, qaloqan yillarqə mədikarning ix həkqi əlqimi boyiqə pul hesablap təlix kerək. □ 25:53 «... **uning hojisi sening kəz aldingda uningqə kattik kolluq bilən hojilik kilmisun**» — demək, Yəhudiylardin biri yaqə yurtluq bir hojayinning qol astida kul bolup ixlisə, qoxna bolqan Yəhudiy qerindaxliri uning həlioqə yetip, uningdin həwər elixi kerək.

26

Hudaõya itaätmän boluxning bəht-bərikiti, itaətsizlik kəltüridiojan balayi' apətlər

¹ Silər özünqlar üqün heqkandak but yasi-manglar yaki özünqlarõya heq oyma məbud yaki həykəl-tüwrükni turõuzmanglar yaki ularõya bax uruxka oyulojan nəxixlik taxlarni zemi-ninglarda hərgiz tiklimənglar; qünki Özüm Hu-dayinglar Pərwərdigardurmən. ■

² Mening xabat künlirimni tutup, mukəddəs jayimoja ihlasmən bolunglar. Mən Pərwərdigardurmən. ■

³ Əgər silər mening bəlgilimilirimdə mengip, əmrlirimni tutup ularõya əməl kılsanglar, ■

⁴ Mən yeringlarning öz həsulini berip turuxioja, daladiki dərəhlərnin mewisini qikirixioja waktida yamoqurliringlarni yaõdurup turimən.

⁵ Xuning bilən hamən tepix wakti üzüm yioix pəsligiqə bolidu, üzüm yioix wakti teriloju waktioiqə bolidu; silər neninglarni toyunoquqə yəp, öz zemiinglarda tinq-aman turisilər. ■

⁶ Mən zeminõya aram-tinqlik ata kılimən, xuning bilən heqkim silərnı kørkitalmaydu, aramhuda yetip uhlaysilər; wəhxiy həywanlarnı zemindin yokitimən, kıliqmu zemiinglardin ötməydu; ■

⁷ silər düxmənliringlarnı koqlaysilər, ular ald-inglarda kıliqlinip yikilidu.

■ 26:1 Mis. 20:4; Kan. 5:8; 16:22; Zəb. 97:7 ■ 26:2 Law. 19:30

■ 26:3 Kan. 28 ■ 26:5 Law. 25:19 ■ 26:6 Ayup 11:18,19

8 Silərdin bəx kixi yüz kixini qoşlaydu, yüz kixi on mingni qaçuridu; düxmənliringlar bolsa aldinglarda kiliqlinip yikilidu. ■

9 Mən silərgə yüzümni qaritip, siləрни pərzənt kərgüzüp kəpəytimən, silər bilən baqliqan əhdəmni məzmut turozuzimən.

10 Silər tehiqə uzun saqlanoqan kona axliqni yəwatqininglarda, yengi axliq qikidu; yengisi wəjidin konisini qikiriwetisilər.

11 Mən Öz makanimni aranglarda turozuzimən wə kəlbim silərdin nəprətlənməydu. ■

12 Mən aranglarda mengip silərnin Hodayinglar bolimən wə silər Mening həlkim bolisilər.

13 Mən siləрни Misirda ularning kulliri boluxtin hər kilixka xu zeminidin qikaroqan Hodayinglar Pərwərdigardurmən; Mən boyunturukunqlarning asarətlirini sundurup, qəddinglarni tik kilip mangozudum.

14 Həlbuki, əgər silər Manga kulak salmay, bu əmrlərnin həmmisigə əməl kilməy, ■

15 bəlgilimilirimni taxlap, kəlbinglardin həkümlirimni yaman kərüp, barliq əmrlirimni tutmay, əhdəmni buzsanglar,

16 Mənmü bexinglarəqa xu ixlarni qüxürimənki, — Mən silərgə wəhimə selip, kəzünglarni kor kilidioqan, jeninglarni zəipləxtüridioqan sil-waba kesili, kezik kesilini bexinglarəqa qüxürimən. Silər urukunqlarni bikar qeqip-teriysilər, qünki düxmənliringlar uni yəp ketidu.

17 Mən yüzümni silərgə qarxi kilimən, xuning bilən silər düxmənliringlardin urulup

■ 26:8 Yə. 23:10 ■ 26:11 Əz. 37:26; 2Kor. 6:16 ■ 26:14 Qan. 28:15; Yiq. 2:17; Mal. 2:2

қақидиоан болисиләр; силәрни еғ көргүқиләр үстүңглардин һөкүмранлиқ қилиду; һеқким силәрни қоқлимисиму, қақисиләр.■

18 Bulardin һеқ ибрәт алмай, бәлки Manga yәнә қулақ салмисанғлар, Mән гунаһлiringлар түпәйлidin силәргә болоған јазани yәттә һәссә еојirlitimән,

19 күқ-һәywәңглардин болоған һақawurluқingларни sundurimән; asmin-ingларни төмүрдәк қилип, yeringларни mistәк қилиwetimән; □

20 әјir-japayingлар bikarоға ketidu, yeringлар һосul бәрмәyду, daladiki дәрәһләргә mewә қүxmәyду.

21 Әгәр yәнila Mән билән қарxi mangsangлар, xundaqла Manga қулақ салмисанғлар, Mән гунаһliringлароға layiқ bexingлароға қүxidioған waba-kүlpәtlәрни yәнә yәттә һәссә еојirlitimән.

22 Arangлароға силәрни baliliringлардин juda қилidioған, qarpayliringларни yokitidioған, силәрни azlitidioған yawayi һaywanларни әwәtimән; yol-koқiliringлар adәмzatsiz qәldәk bolup қalidu.

23 Silәр bu ixlar arkilik ибрәт-tәrbiyә алмай, бәлки yәнila Manga қарxi mangsangлар,

24 Mәнmu силәргә қарxi mengip, гунаһingлар түпәйлidin болоған јазани yәнә yәттә һәссә еојirlitip, Mән Өzüm силәрни urimән; ■

■ 26:17 Pәnd. 28:1 □ 26:19 «... asminingларни төмүрдәк қилип, yeringларни mistәк қилиwetimән» — demәk, asmandin һәl-yeoқin қүxmәyду һәмдә bәlkim ularning dualiri asmandin yukirioға өtmәyду, yer susiz bolup intayin қattiklixip bolidu.

■ 26:24 2Sam. 22:27; Zәb. 18:26-27

25 üstinglaroqa əhdəmni buzoqanlikning in-tikamini alidiqan kiliq qūxūrimən; xuning bilən silər xəhərlərgə yiqiliwalisilər, Mən aranglaroqa waba qūxūrimən; xuning bilən silər dūxmənlərnin qolioqa qūxisilər.

26 Silərgə yələnqūk bolqan axlikni qurutiwetimən; on ayal bir bolup bir tonurda nan yeqip, nanlarni silərgə tarazida tartip beridu, əmma buni yegininglar bilən toymaysilər. □

27 Əgər bulardin heq ibrət almay, manga kulak salmisanglar, bəlki manga qarxi mangsanglar,

28 Mənmu kəhr bilən silərgə qarxi mangimən; Mən, yəni Mən Əzüm gunəhliringlar tūpəylidin jaza-tərbiyini yənə yəttə həssə eqirlitip qūxūrimən.

29 Xuning bilən silər oqulliringlarning gəxi wə qizliringlarning gəxini yəysilər; ■

30 xundakla Mən qurbanlik «yukiri jay»liringlani wəyran kilip, «kūn tūwrük»liringlarni sundurup, əlūkliringlarni sunuq butliringlarning üstigə taxliwetimən;

□ **26:26 «silərgə yələnqūk bolqan axlikni qurutiwetimən; ...»** — səzmusəz tərijimə qilqanda «Mən silərnin «nan həsa»nglarni sunduriwətkinimdə, ...». «Yələnqūk» degən səz ibraniy tilida adəttə «tayaq» yaki «həsa»ni bildüridu. Mumkinçiligi barki, kədimki zamanlarda Yəhudiy həlki əz nanlirini bir tayaqta (zihqa ötküzgəndək) kətürüp mangatti. Omumən, mənisi bizning tərijimə qilqinimizdək bolsa kerək. ■ **26:29** Qan. 28:53; 2Pad. 6:28; Yiq. 4:10

Mening kəlbim silərdin nəprətlinidu. □ ■

³¹ Mən xəhərliringlarni wəyran kəlip, mukəddəs jayliringlarni harab kəlip, *qurbanliqinglarning* huxbuylirini yənə purimaymən;

³² zeminni həlakətkə elip barimən; uningda olturaklaxқан düxmənliringlar bu əhwaloğa həyranuhəs kalidu.

³³ Silərnə əllərnəng arisioğa taritip, kəyninglardin kəliqni suqurup qoqlaymən; xuning bilən zeminənglar wəyran bolup xəhərliringlar harab kəlinidu.

³⁴ U waqıtta, silər düxmənliringlarning zeminida turuwatqininglarda, zemin wəyranə bolğan barliq künlərdə, zemin öz xabat künliridin səyünidu; u zamanda zemin dər wə kə aram elip öz xabatlıridin səyünidu. ■

³⁵ Əzi wəyranə bolup turğan barliq künliridə u aram alidu, yəni silər uningda turuwatқан waqıttiki xabat künliringlarda həq almioğan aramni əmdi alidu.

³⁶ Aranglardin qutulup qaloğanlar bolsa, ular düxmənlərnəng zeminlirida turəjinida kəngüllirigə yürəkzadilik salimən, xuning bilən ular qüxkən bir yopurmakning xəpisini anglisa kəliqtin qaqqandək qaqıdu; həqkim qoqlimisimu yikəlip qüxidu.

□ **26:30** «**yukiri jaylar**» — Israil wə Yəhuda uzundin beri taoq qoqkəliiri qatarliq jaylarda hərhil butlaroğa qoqunup, hətta axu jaylarda «insan qurbanliq»larni kəlip kəlgən («Əz.» 16:21, 20:28 qatarliqlarni kərüng). «**kün tüwrük**»liringlarni» — «kün tüwrük»lər bəlkim küngə qoqunuxқа munasiwətlik but-həykəllər boluxi mumkin. Baxқа birhil tərjimisi: — «isriqdanliringlarni». ■ **26:30** 2Tar. 34:7 ■ **26:34** Law. 25:2

37 Gərqə heçkim ularni qoqlimisimu, dər wə kə kiliqtin yikiti loqandək ular bir-birining üstigə putlixip yikilidu; silərdə düxmənliringlar o qə qarxi tur o qudək küq qal maydu.

38 Əllərnin g arisida həlak bolisilər, düxmənliringlarning zemini silərnə yəp ketidu.

39 Aranglardin kutulup qə lo qanliri bolsa əz rəzilliki tūpəylidin düxmənliringlarning zeminida zəiplixidu; wə ata-bowilirining rəzillikidimu yürüp, xular zəiplə xkəndək ular mu zəiplixidu. □

Gunahlarıni ikrar kəlip niyat tepix

40 Həlbuki, ular əzi kə lo qan rəzilliki bilən ata-bowilirining sadir kə lo qan rəzillikini, Manga yüz ərüp asiylik kə lo qinini, xundakla ularning Manga qarxi turup mango qinini boynio qə alidu, □

41 xuningdək Menin g ular o qə qarxi mango qinimo qə, xuningdək ularni düxmənlirining kə lo qə tap xuro qinimo qə ikrar bolidu. Xunga ə gər u wakitta ularning hətnisiz kə ngli tə wən kə linip, əz kə bihlikining jazasini qə bul kə lsa,

---

□ **26:39 «ata-bowilirining rəzillikidimu yürüp, xular zəiplə xkəndək ular mu zəiplixidu»** — yaki «əz lridiki, xundakla ata-bowilirining rəzillikidə yürüp zəiplixidu». □ **26:40 «... Manga qarxi turup mango qinini boynio qə alidu»** — xu ayətning kə zik bir yeri xuki, uningda enik hə lda hə lkə ning birlə qə ng rəzilliki, birlə qə ng asiylikə kə rsitilgəndək turidu. Kəysi «birlə gunah» desək, jawab xū bhisizki, Injilda tepilidu — u bolsimu, əz Kutkuzoquqi-Məsihə ni rət kə lixtin ibarət.

⁴² undaƙta Mən Yaƙup bilən baƙliƙan əhdəmni yad ƙilip, Ishaq bilən baƙliƙan əhdəmnimu wə İbrahım bilən baƙliƙan əhdəmnimu esimgə ƙəltürimən, zeminnimu yad ƙilimən.

⁴³ Qünki zemin ulardin taxlinip, ularsiz bolup harabə turoƙan waƙitta, xabat künliridin söyünidu; ular bolsa öz ƙəbihlikining jazasini ƙobul ƙilidu; səwəbi dəl xuki, ular Mening həkümlirimni taxlidi, bəlgilimilirimni ƙəlbidin yaman ƙərgənidi.

⁴⁴ Həlbuki, xundaƙ bolsimu, ular öz düxmənlirining zeminida turoƙinida Mən ularni taxlimaymən yaki ularƙa əqlük ƙilmaymən, xuningdək ular bilən baƙliƙan əhdəmni buzmaymən, ularni yoƙatmaymən; qünki Mən Özüm ularning Hudasi Pərwərdigardurmən. ■

⁴⁵ Mən bəlki ularni dəp, ularning Hudasi boluxƙa əlləring ƙəzi aldida Misir zeminidin ƙiƙirip ƙəlgən ata-bowiliri bilən baƙlaxƙan əhdəmni esimdə tutimən. Mən Pərwərdigardurmən.

Hulasə

⁴⁶ Pərwərdigar Musani wasitə ƙilip, Sinay teƙida əzi bilən İsaillarning otturisida beƙitkən həkümlər, bəlgilimilər wə ƙanunlar mana xular idi.

Qoxumqə qisim — Qəsəm bilən Hudaəja ataloqan kixilər tooqruluk

¹ Pərwərdigar Musaqə səz qilip mundaq dedi:

² Sən Israillaroqə mundaq degin: — Əgər birsi pəwkul'addə bir qəsəm qilip məlum kixining jenini Pərwərdigarqə atioqan bolsa, undaqta xu kixigə sən bekitkən jenining qimmitining nərhi təwəndikidək bolidu; □

³ Yexi yigirmə bilən atmixning arilikida bolqan ər kixi bolsa, sən tohtitidoqan qimmiti muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə bolsun; uning qimmiti əllik xəkəl kümüxkə tohtitilsun. □

⁴ Ayal kixi bolsa, aranglarda tohtitiloqan qimmiti ottuz xəkəl bolsun.

⁵ Əgər yexi bəx bilən yigirmening arilikida bolsa, ərkək üqün tohtitilidoqan qimmiti yigirmə xəkəl bolup, ayal kixi üqün on xəkəl bolsun.

⁶ Əgər yexi bir ay bilən bəx yaxning arilikida bolsa, tohtitilidoqan qimmiti oqul bala üqün bəx xəkəl, qiz bala üqün üq xəkəl kümüx bolsun.

□ **27:2 «sən bekitkən jenining qimmitining nərhi təwəndikidək bolidu»** — xübhisizki, muxu yərdə «sən» bax kaqin yaki bu ixqa məs'ul bolqan kaqinni kərsitidu. □ **27:3 «muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki»** — xübhisizki, pütkül əl üqün əzgərməs əlqəm bolsun dəp muqəddəs jayda saqlaklik, muqim bekitilgən birnəqqə hil əlqəmlərdin biri boluxi kerək. «Xəkəl» kümüxning (yaki altunning) əlqimi bolup, adəttə 11.4 gram ətrapida boluxi mumkin. «... **Uning qimmiti əllik xəkəl kümüxkə tohtitilsun»** — ibranij tilida «sən... uning qimmitini tohtitip bərgin» deyilidu. Biz uni «...uning qimmiti ... tohtitilsun» dəp məjhul xəkildə alduq. Keyinki ayətlərdimu biz xu ibarini «məjhul xəkil»də ipadiliduk.

⁷ Əgər atmix ya uningdin qongraq yaxtiki kixi bolsa, tohtitilidioqan kimmiti ər kixi üqün on bəx xəkəl, hotun kixi üqün on xəkəl bolsun.

⁸ Əgər birsi tohtitiloqan kimmitini töləxkə qurbi yətmisə, u özini kahinning aldida tək kılsun; kahin uning kimmitini bekitsun. Kahin kəsəm kıloquqining əhwalioqa qarap uning kimmitini tohtitip bərsun.

Qoxumqə kışim — kəsəm üqün Hudaqə ataloqan haywanlar toqruluk

⁹ Əgər birsi kəsəm kilip Pərwərdigarqə qurbanlıq boluxqə layıq bolidioqan bir haywanni uningqə atioqan bolsa, undaqta xundak haywanlar Pərwərdigarqə atap mutlək mukəddəs sanalsun; □

¹⁰ haywan naqar bolsa uning ornioqə yaxhini yaki yaxhining ornioqə naqirini tegixixkə yaki ornioqə baxkisini almaxturuxqə hərgiz bolmaydu. Mubada atioquqi u haywanning ornioqə yənə bir haywanni yənggüxliməkqi bolsa, Awwalkisi bilən ornioqə əkəlginining hər ikkisi mukəddəs sanalsun.

¹¹ Əgər haywan Pərwərdigarqə ataloqan qurbanlıqqa layıq bolmaydioqan bir «napak» haywan bolsa, undaqta u haywanni kahinning aldioqə elip kəlsun;

□ **27:9 «Pərwərdigarqə atap mutlək mukəddəs sanalsun»** — demək, qurbanlıqlarqə layıq bolqan haywanlar kəsəm bilən Hudaqə ataloqan bolsa, keyin ularni pul töləp qaytuwelixqə heq bolmaydu. U yaki qurbanlıq bolidu yaki Hudaqə wakitən turoqan kahin-lawiyalarqə tegidu.

12 andin kaħin ʻezi uning yahxi-yamanliqioħa qarap ĳimmitini tohtatsun; kaħin ĳimmitini ĳanqʻ tohtatħan bolsa xundak bolsun.

13 ʻgʻar igisi pul tʻlʻp ĳaywanni ĳayturuwlmakqi bolsa, tohtitiloħan ĳimmitigʻ yʻnʻ uning bʻxtin birini ĳoxup bʻrsun.

ĳʻsʻm ʻqʻin Hudaħa ataloħan ʻylʻr toħruluk

14 ʻgʻar birsi Pʻrwʻrdigarħa muħʻddʻs bolsun dʻp ʻyini uningħa atap muħʻddʻs ĳilsa, kaħin uning yahxi-yamanliqioħa qarap ĳimmitini tohtatsun; kaħin uning ĳimmitini ĳanqʻ tohtatħan bolsa, xu ĳimmiti inawʻtlik bolidu.

15 Keyin ʻgʻar ʻyni atioħuqi ĳixi uni ĳayturuwalmakqi bolsa, u tohtitiloħan ĳimmitigʻ uning bʻxtin birini ĳoxup bʻrsun; andin ʻy yʻnʻ uning bolidu.

ĳʻsʻm ʻqʻin Hudaħa ataloħan yʻr-ʻtizlar toħruluk

16 ʻgʻar birsi ʻz mal-mʻlki bolʻan ʻtizliħning bir ĳismini Pʻrwʻrdigarħa atap muħʻddʻs ĳilsa, ĳimmiti uningħa ĳanqilik uruħ terilidioħanliqioħa qarap tohtitilsun; bir homir arpa uruħi ketidioħan yʻr bolsa, ĳimmiti ʻllik xʻkʻl

kümüxkə tohtitilsun. □

17 Əgər birsi «azadlıq yili»din tartip öz etizlikini mukəddəs qılsa, sən qanqə tohtatsang xu bolsun. □

18 Ləkin əgər birsi «azadlıq yili»din keyin öz etizlikini mukəddəs qıloğan bolsa, kaħin kelidioğan azadlıq yilioiqə qanqilik yillar qaloğanlikini hesablap kimmitini tohtatsun. Ətüp kətkən yillaroğa qarap toluq baħadin muwapıq pul keməytilsun.

19 Əgər birsi öz etizlikini mukəddəs qıloğandin keyin pul tələp uni qayturuwalmıqı bolsa, u sən tohtatqan kimmitigə yənə uning bəxtin birini qoxup bərsun; xuning bilən etizlik uning öz qolioğa qaytidu.

20 Əgər u pul berip etizlikni qayturuwalmioğan bolsa yaki baxqə birsigə setip bərgən bolsa,

---

□ **27:16 «Etizlikni Pərwərdigarəğa atap mukəddəs qilix»** — bu ix bəlkim etizlikni Hudaning wəkilliri, yəni kaħin-lawiylaroğa tapxurux idi; xundaq bolsa, ular xu etizlikning paydisini yilmu-yil alalaytti; yaki bolmisa atioquqi kixi əzi kaħin tərpidin tohtitiloğan pulini biwasitə kaħin-lawiylaroğa tapxuratti. **«homir»** — «homir»ning əsliy mənisi «exək kətürəligüdək yük» bolup, təħminən 220-300 litr. □ **27:17 «... sən qanqə tohtatsang xu bolsun»** — bu ayəttiki «sən» xübħisizki, əyni waqıttiki kaħinni kərsitidu. «azadlıq yilidin tartip» hesablioğan baħa bolsa qoqum yukiriki 16-ayət boyiqə qanqə homir uruq qeqilidioğan bolsa, uning əllik həssisi (toqırırq, 49 həssisi) boləğan xəkəl bolidu, degən kərsətmə bilən hesablinidu. 18-19-ayəttə baxqə əħwallar kərsitilidu.

keyin xu etizlikni qayturuwelixka bolmaydu, □

²¹ Bəlkə azadlıq yili kəlgəndə etizlik «igisigə qayturulidiqanda» u mutlək beoixlanojan yərgə ohxax, Pərwərdigarəta atəp muqəddəs kəlinip, miras həkukə kahinəta ətidu. □

²² Əgər birsi setiwalojan əmma öz mirasi bolmiojan bir parqə yər-etizni Pərwərdigarəta atəp muqəddəs kəlojan bolsa,

²³ kahin azadlıq yiliqiqə qəlojan yilni həsəbləp, qimmitini tohtatsun. Andin u küni xu kixi tohtitəlojan qimmitini Pərwərdigarəta muqəddəs kəlojan nərsə süpitidə kəltürsun.

²⁴ Ləkin azadlıq yili kəlgəndə, etizlik kimdin elinojan bolsa, xu kixigə, yəni əslidiki igisigə qayturuq berilsun.

²⁵ Sən tohtitəlojan barlık qimmətlər bolsa həmixə muqəddəs jaydiki xəkəlniŋ əlqəm birliki boqiqə həsəblansun; bir xəkəl yigirmə gərahqə barawər bolidu. ■

Tunji tuşuləşinini Hudaşta bədəl tələp qayturuwelix

□ **27:20** «... **yaki baxqa birsigə setip bərgən bolsa,...**» — «yaki» degənniŋ baxqa bir hül tərjimisi: «birəq». «**baxqa birsigə setip berix**» — bəlkim ixlitix həkukəni baxqa birsigə setix. Bəzi xərhiqilər muxu yərnə «baxqa birsigə satquqı»ni etizlikqə məs'ul kahinni kərsitidu, dəp qaraydu. □ **27:21** «**mutlək beoixlanojan yərgə ohxax**» — «mutlək beoixlanojan» ibranii tilidə «hərəm» degən söz bilən ipadilinidu. Bu söz adətə Hudaşta mutlək atəlojan nərsiniŋ həkqəndə adəmgə təwə bolmaydianlıqini bildüridu. Gəhi əhwalda «hərəm» dəp bəkitilgən (Hudaşta mutlək atəlojan) nərsilər pütünləy wəyran kəlinixi kerək. ■ **27:25** Mis. 30:13; Qəl. 3:47; Əz. 45:12

26 Lekin qarpayning tunji balisi tunji bala bolqanliki səwəbidin  slidinla P rw rdigarq a atilidigan bolq q , kala bolsun, qoy- q k  bolsun h qkim uni «Hudaq a atap» muqəddəs qilmisun; q nki u  slid  P rw rdigarning idi. ■

27 Əgər u napak bir haywandin tuquloqan bolsa, igisi sən tohtatq n qimm tk  yənə uning b xtin birini qoxup berip, andin  zig  qayturuwalsun; lekin əgər igisi uni  zig  qayturuwalmaym n desə, bu haywan sən tohtatq n qimm tk  setilsun. □

P rw rdigarq a mutlək ataloqan nərsilər toqıruluk

28 Əgər birsi P rw rdigarq a  z melidin, ad m bolsun, haywan bolsun yaki miras yeri bolsun, P rw rdigarq a mutlək atioqan bolsa, undaq n rs  hərgiz setilmisun yaki bədəl t l x bil nmu qayturulmisun. P rw rdigarq a mutlək ataloqan h rn rs  bolsa « ng muq dd sl rning biri» h sablina, uningq a has bolidu. ■

29 Əgər bir ad m Hudaq a mutlək has ataloqan bolsa, undaqta uning  q n bədəl berilip,

---

■ 27:26 Mis. 13:2; 22:29; 34:19; Q l. 3:13; 8:17 □ 27:27 «...igisi sən tohtatq n qimm tk  yənə uning b xtin birini qoxup berip,...» — bu ayəttiki «sən» x bh sizki,  yni waqıttiki kaq nna kərsitidu. «... bu haywan sən tohtatq n qimm tk  setilsun» — «Mis.» 34:19-20-ay tnimu k r ng. Birinqi bəlgilimə q l-bayawanda bolq n waq tta inaw tlik idi, bu ikkinqi bəlgilimə bolsa zeminq a kirg ndin keyin inaw tlik bolatti. ■ 27:28 Yə. 6:18; 7:13-26.

qayturuwelinixqa hərgiz bolmaydu; u qoqum ɵltürɵlɵxi kerək. □

«Ondin bir» ɵxrə boloqan nərsiləрни qayturuwelix tooqruluk

³⁰ Yər-zemindin qıqqan həmmə həsulning ondin biri boloqan ɵxrə bolsa, yərning danlıq ziraətliri bolsun yaki dərəhlərnin mewisi bolsun, Pərwərdigarınki bolidu; u Pərwərdigarəqa muqəddəs qilinəandur. □

³¹ Birsi ɵz ɵxriliridin məlum birnərsini bədəl berip qayturuwalməqəi bolsa, u xuningəqa yənə uning qimmitining bəxtin birini qoxup berip, qayturuwalsun.

³² Kala yaki qoy-əqkə padisidin elinidəqan ɵxrə bolsa padiqining tayiqi astidin ɵtközɵlgən haywanlardin hər oninqisi bolsun; Pərwərdigarəqa atilip muqəddəs qilinəini xu bolsun.

³³ Həqkim uning yahxi-yamanlıqəqa qarimisun wə yaki uni alməxturmisan; əgər uni alməxturimən desə, Awwalkisi bilən ornioqa alməxtu-

---

□ **27:29 «u ɵltürɵlɵxi kerək»** — Huda ɵzi bir nərsini «bu Manga «hərəm» (mutlək ataloqan) bolsun» degən bolsa, adətə xu nərsə yirginqlik bolup, həlakətkə layiq idi. «Hərəm» degən söz «yokitix kerək boloqan» degən mənidə. Birnəqə misallar təwəndiki ayətlərdə tepilidu: — «Mis.» 22:20, «Qəl.» 18:14, 21:2-3, «Qan.» 13:15, «Yəxua» 6:17-18, 21. Bəzidə «hərəm» Hudaəqa ataloqan esil, yahxi nərsinimu kərsitidu. □ **27:30 «... həmmə həsulning ondin biri boloqan ɵxrə»** — «ɵxrə» degən söz muxu yərdə Hudaəqa ataloqan, məhsulatlardin ondin birini kərsitidu. **«danlıq ziraətliri»** — ibraniy tilida «danliri».

ruloŋan h er ikkisi muk edd es sanalsun; u h ergiz b ed el t el p  ayturuwelinmisun.

³⁴ P erw erdigar Sinay te rida Musaoŋa tapiloŋan, Israillaroŋa tapxurux ker k bolon  mrl r mana xular idi.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5